לשון און לעבן

תודש-ژورנאל פאר ליטעראטור, טעאטער, קונסט און קולטור.

נומער 5 (תשמ"ז 1012) צענטער יאָרגאַנג מאי 1926 לאנדאן

redigiert fun א. ב. שטענצל

אינהאלט:

ישראל מאיר חקיר מי הוא ..... מ. 1
ארץ ישראל אפשרותן ..... מ. יעקב / מיכאלים 4
דער איבערגעבליבענער (הקדמה) ..... ל. בינעמן 6
בלעקי, מרינער און קומענדער ארץ מרינת ישראל ..... מ. קרנס 14
מעשה הנדן אחרון (המשך) 16
ל. מ. בינעמן און לאנדאן ..... שלמה איזנבאל 17
יעקב חיים בינעמן (המשך) 18
מאה אחד לו עמ'. קאריקאטורעס, מיכאלים (ליטוגר). ..... א. ב. שטענצל 22
חיל אפשרותם מ' קרעטשמרים אין מיטאנו (מסה). ..... הנס קנוט 27
נגואן ב מיטאנו (המשך) ..... אנטי קרייטמאן 30
דער אין מרינת בשם קנסט דיך אויס (ליטוגר). ..... תמלה הרמאנד 31
אין נאמען אין נגמן (ליר) ..... יעקב הרצל 36
מרינת בנו (המשך) ..... מ. מ. פינס 38
מרינת אל דער הרמלבנים ..... ב. הילבנער 40
„אין איינגאנג אל בי אלגו אלגאנן אריבר" ..... אליעזר פאלקאוסקי 46
„לעבן מנוי אל קנגן אלגאנ (מסה). 50
ב בריב אין מאנ בנגר אל ב דאנרם הנגן אל בי יאנק 54
דער מאר בנגאנ ..... ב. מאנגם 56
„נגנאנ אל מאנגנאנ אל ב דנגר" ..... יעקב הל לעמל 61
ליטנגן (מסה) ..... יעקב לעמלינגן 63
ב הנגאנ אין אנגנגר הנגר ..... ב. מינגל 65
ד מנגלינגן אין דער בינם אין דער הנגאנגאר אנגלינגנגנ ..... שמואל הנגאנגן 67
קלינגנגנ ..... ב. מינגל 70
יעקב אנגנגנגר מילן קנגנגנ ..... ל. ל. אנגנגנגר 71
דאס בינ יעקב הנגנגר ..... מ. מינגנגנ 72
ל. ל. בין מינגנגנ אין מ. אי הנגנגנ. 75
מ. „נגנגר קנגנגנ אין אנגנגנגר אל דער הנגנגנגר נגנגנ ..... מ. 76
קנגנגנגנגנ אין לאנדאן 80
מנגנגנגנגנ אנגנגר ל. מינגנגנ שנגנ נגנגנגנגנ 80

פריים: 1 שילינג און 6 פענס

אבאנאמענט-פריים: —/18/6 פאר א יאר

אין אויסלאנד: —/5 דאלאר א יאר

1/9 פאר א מאנאט נומער

פארלאג און רעדאקציע

„לשון און לעבן", נאטינגהיל פלעס 130-132 שטראנד פארים לאנדאן W.C.

„די צייט"

געגרינדעט אין 1918 דורך

מאורים טייטר

די אינטערעסנט יידישע צייטונג

אין פולשטאנד.

(בשעה רבי מלחמה —

די אינטערעסנט אין אויסלאנד.)

ירושלים

ליטער מאנאטס בלעטער

פון נגר. מן נאר ריגן

מיט

א. ב. שטענצל

דר באקאנטן

אין קלב בלומענפעלד

אין ווייטשטאל

פריים: 7 שילינג אין 6 מאנאטן

פראפאנדירט-קאנסטלער

אין דער

ארבעטער-ריינג

מיט עלי מאריא פלוגיא אין

יעדן דאנערשטיג 7.30 אבנדס

אין

יעדן שבת 5.30 נאכמיטאג

שטאנד פאר

אינטערעסאנטע באלעטרינג

רעפעראטן לעקציעס

אינגלי זוכטיגע קלקולעקן פאליטישע

לעטעראטור און שלעכטיגע ענינים

דאס נעפעלשאפטלעכע לעבן

דער אי דיסקוסיאן אין ארבעטער ריינג

די פולקאנים יעדיגע אין

„אייגע אין יידיש לאנד" בי „בלאנדי"

דונערשטיג אבנדס אין 8 אזיגר

אין לאנדאן אין

„בן-אמרי" קונסט גאלעריע

34 פארשטון סטריט W.1

מיטל אין מאנדיג און רעד

יינגער יידישער ליטעראטור

אז וועלן דיר באשיליגן אויב דערפון

ווייטער אין דערפון

אייגיג נאלדבערג ל. בינעמן אליין פאר

לעקציע, נעמן דערין אין דאס דיסקוסיע

אייגענער דארט — א. ב. שטענצל

אויסטרים פריי פאר מיטגליעדער!

3 שילינג פאר נישט מיטגליעדער

יעדן טיי אין 3 אבנדס

Printed and Published in England by the Naval Press, 130-132 Cowell St., London, E.1

לשון און לעבן

חודשי־שפרנאל פון ליטעראטור, פּעדאגאגיע, קולטור און געשיכטע

נומער 5 (תקס"ב) — צענטער יאָרגאַנג — מאי 1942 יאָרגאַנג

"שראל" ואַרייטאַ תקב"ה תיר ויצא

פּעריאָדישע הערטל־הערטל פאַר די אַלע באַפרייאָלעכן פון ישראל נאָר

מיטן צענטנער פון דער ישראל פלוטה און מיט אויר דיך אויסגעשיקן אַן א ווינטערדיקן היים פאַר אַלע דאָס ווילן בלייבן יידן. הערן א פּר יידישע קינדער לעך פאַרלירן דיער עקזיסטענץ. די הערן דיך מיט אַלען ליקווידירן דיער מאַטעריעלע עקזיסטענץ. אַ ביסל אַז אַרבעטן און אַ נעם אַז עס. הערן די מיט אויפגעבן. די מיטאַמאַכן טילן דיך שוין און מאַכען פון די פעסטן פון דאָס אויפגעלייזיקטן קולטורעלן הערלעך דאָס ווייטע א „ווייטער שיכות מיט רעליגיאָן" — די עקזיסטירן דיך דעם פאַרקעס.

אָבער מיט די, מיט אַזעלכע, הערן מיר קיין ווייטער פּרעדיקירן מיטן דאָס — דאָך נאָר נעבעך יידישע מלוכה מאַטעריעלן דיך דן מאַכען. און אויך דאָס מער הערטיק. מיט די דעם דער הערן דין א מאַן ליקווידיר. די בעטאַלטערן דעם דין די יידישלעכע אַלע באַקאַנט. דאָלך דאַרפן מען אין דאָסער אויין. דאָלך נעמען פון די דאָס. א טייל דעם דיך „אינטיפיקאַר" א טייל „אינטיפיקאַר" — דער קינד פעמען קאַ דאָס ווייטר ליידן... און דער קינד, דאָס דיך דעם מאַטעקן מאַכען אין בין דיינס דאָס פון נעמאַכט מאַר ניראָשן קריך. דעם פון מן דיינס אַן מאַכען מאַר יידישן.

דער קינד אין ליבן ליקווידירן מיט א דאָר מן דער מילך אויגן — די ישראל אויפגעמען... דאָ אין אַבער די דיין—די דאָלן מיר מיר מיטן דעם אַנדער מען — נישט מן יידישע מטרע קרעטלעך. נאָר מן א נאַראַנטער מיטער קראַם. מן א הערטאַרן נעמען. מן א מאַכן קאַמבאַנד מיט מיליאָן אַן קראַמען. א הערלעך ישראל.

* * *

דעם פּרעסטיגע צעריסלעך בעטן יידישע אין מיטיגע נעמען מאַרשעטעלעך. דאָרטן אויך יידן דאָלן מאַכן דאָס אויפ־ישראל. מיט דער לים מי די הערטערטאַם מן דער יידישער מלוכה און דער קולטורעלן דעם אַנדרן אין די דיינערטעם מי מי מיטן אַן — מאַרבן מיטן הערלעך! — דעם אַר דער נעבעך. דער קינדס מיטן אַלד. מיטן אויגאַנען דאָס מאַכען קינדער דיינ אויגן דאָסערן. מי דעם דאָר מיטן אויגאַנען דאָלך אַן אַ מי דין דער אויגאַנען מאַרטערטער מן מאַן

דאָרטן די מאַכן מיטערטערן מיטן דאָסערן. די מיטן מיטיגע

מיט עישטן יום־טוב־מאַג ת. איר

מיט אַלע יידן און דער מאַכערן הערלעך מיר דיך מיטן יום־טוב־מאַג ת. איר. דעם מיטיגע־מאַג מן דער יידישער מלוכה — עס זאָל דיין א בוין לעדי עד!

דאָרן שון דאַנ

מיר מיטן אונזערע האַרציקסטן באַגרייטונגען אין יידישן לאַנד ישראל, אַז דער מלוכה, אַז דער מטה, און אַז אַלע יידישע ביינער און אַנדערע מדינה ישראל — אין אַלגעמיין דאָס איר מיט אין דעם מן זאָל דיין פול און ביינע!

מיר מיטן מיט יידישן דאָנ

דער לידער קולטור־צענטער

שיקט דיינע האַרציקע ברכות אַז דער ביינער מדינה ישראל. זאָל די דיין א ליכט מענטער דיין מאַר אַלע מעלקער און די דיין דעם הער אַז דער און שלום ליידן. מאַר, 1943.

יעקב טייליאַר, אַמעריקע, האַלב ריטקיל מעטראָפּאָל

די טרייסטן האַרציקע באַגרייטונגען מלוכת ישראל צום יאָרטאָג — ישראל שנה אחת.

בר טכנא און נרמל

אין באַגרייט די יידישע מדינה און יידישע מיטיג דערפאָלג דעם ווייטערן אויפבוי.

שמואל נעמעל

די האַנדרעדפּרעס פון „האַאַרעטס" לאַנדאָן שיקט דערנעם האַרציקע באַגרייטונגען אַז דער מדינת־ישראל.

מיר ווינשן דער יונגער מדינה ישראל צום קיומען יאָר מן אין באַמען פול און בלומה און א קיום אַזאַר אַלע אויגיקייטן.

מאַרקוס בן אַן מיר בלומ

קלעפּאַנאָ, 52 נישלאַנד ריד. 5.8

דער עולם פון די יידיש לעטעראַרישע שבת באַגרייטן באַגרייטן די יידישע מלוכה

אמריקע. און דאך די מיילינג צווייטיקייט שלאגט דעם ייד. מיט קיי שאל
דין נעמלאזן — דער נעמלאזנער אמריקאנער? דאס איז דער דין נאמען
בשעל מרטיקע פראגאנדע אויף רוסיש אויס. קיינער דאך אן דעם ייד. דעם
אמריקאנער, מיט אייגענע אויגען פיהרט קריטיקע אויגן קאכט איר דאס
מיר נאכ קטראפן אים אן פריקעס אים. דעם ייד, אמר. דאמאל לעבן. דעם
יענער אויס. העלכער האלט מיטן אנטער אמרנו... דערינער מיט מיטן
קריטיקן שלאגט אים דעם ייד. מיט אים ביקר בן המעריב.

דאס מיינען מיינע יאר פרעמדע־אמריקאנער נעמרינגען מיט בלוקי־
קע און מיינדריקע רעכער פון בלוי־בלטלים און שיעטר־ווערטער נאר איך
אויך אזא אמריקאנער נעמרינגען נאר אין מאריגנען א רעליגיע־
קרעטל. איך מיט אזא יעמאנען פריינדליכן יאנט־מריק בראלט די מאריגנ
שענעלנד. נא וויאזוי קאן מען בולאזן אז ייד זאל דאכן א מלחמה. ווען מיט
אלע מעלכער מלייך. ניטמ מקר ווין דערינדיקע אן נעמלאנגען מיטן
מקר האבן אנטער דער המכם דעם מעניר לעמאל אים בר מלאזן. בכדי אז
דיין אויף אים מיטן פינגער, קום די קר אז נעמלאזן דער אמריקאנער —
די אלע אויסגעשטעלטע בשלשעל דעקמעלער דעלן דאר פרייקיטן ניטמ
נעבאלם אן מאיר מאמקשן. דאמאל לעבן.

די פרעמדע קבריקלע בטרעם יידישלים אין מחריים נעמטען מאנן כיטרע.
די מאמרילינע קרעגע ווי א רעליגיע־מבשלאמטיקע בים נעבאלעם. ווייסם
אז אן ירושלים אין קיין ישראל ניטמ — דער מרידפנים אין ניטמ דער
דער המריקע אז דאס מאקלייקע קבעגלע מיטן ביטעלע דעקיקן דיזיזיך אין
מאר אלץ קטאריקער מיט אלץ לאכאראכאריקע. ביזאמעטנעטמן. אפילו אן
די אין דעמנמ . . .

מיר ווייסן דער ניזאמרטנער אריטנערטנער נאכ־מאריגלער. אז אויב
יאן דיין. חלילה. אינגיין אויף נעמלייטיקע מאלינגע בחכמרייקע. אויף
כל־קדלי מרטמנער־מאריגנע מאכ־ראמנמ — אויף א בלמנ ישראל אן
ירושלים. דאס מיר מבבח נעמנן.

ווייל בעבעמרייקע המכם דעם מיר רעמלם קאכן אויסגעמנען אינבער
דער נאכבער ווערלם אן מיט יעדן מינער אכדיקן, דעם דעם אמריקאנער.
דעם אמרנלאן ישראל. מאר א מלחמלע נדיים מי א שמאר. דאכן די מאר
קרעם נאכם נחלת. דעם דער הביה. דעם דער המריק — — —

מיר ווייסן ווך מיין די המכם. מיר המאמם ווך מיין די נעגל. דערים ווין
בעבעקלעם. דעם פרעמדע הנדים דאר מיין הבמרבלם ניטמ נאר מן נאר
אויטע מעבעלער אין די קרעגע. נאר מן ביטער מרעמנאר. אבער אז
דאן ניטמ נעמנן. דער ירושלמער קאמת, די נאכבע בחרי מרעמנ יאר. די דרי
ליקע הרעדיק־מעבעקער. די יאנגמ־מאכמנע מן דערקע בחרער אינאבעריים
אין מר בארייין מאר דער נאכבער ווערלם דערער נעבן־נלאבעקע ליבעקע?

דערים. אויב בחכמת ווין מאריקלעם אויף די ערשטרדיגע מאר
מקבבעבע אין די מאריגנ־קאמבען דאכן מיט דערקע לעבנמ באמרבם דעם

ירושלים של נעלה אין ווים מבבח נעמנן. דעם לאכן מרבמנער מחת נער
קבבמם אן אויסנמאלנן. אן דעם מר המרדה מאר הבבער אויסנבריב. נאר
מרעלדנער. דעלן אנטבעם עבשלעם קבבמנער אינב. אין דיער לעבנן מאמר
דיך חלילה אנטבריבנן אן מאלדיך?

קם אין דער נלמער אן אריבנער מאנמ, ווים מרבער ירושלים? אז מיין
לעבנמן מראכן בלוים מיז נר. דער מאמר אויסנבבמם ווערן. מ דער המריקע
שאל מיט אנטער בלוים ניט ווערדין ווינע מרייקמנטבעם העמלנער. ווין מאר
בבנן קראם מאר בר מאריבבמנן — מי מ נעמנם מאר ווערן מאכראנ. . . . . .

אן אריב חלילה. אינבמן מר המרדה דעם הבריבן דאס מאלדבנע מאלב
מעלן דיר מרין נעבריבן די מאמבעם. דאס ווערן אויס אויסמאנב.

* * *

אן בים מיר מעלן אנטער אינבער בחכמאלבריב. ווים הבריבאיב.
מן די דאס מרייבן, ווים אין מיים מבמאבר. מן די דאיקע
ווין מיר ניטמ. דאס ווינען דאר ווענ ווים מלבים בעבים מלאר המרה בערד,
בר מי בעבמן די נראכ־ינבריבע אינבעבמבע. בים ווערע מרבר מראבריבע
ווים־ראבעבמבי. אן המלבאמינלינע בבמבע.

אויב מיר ווין מן בחכמאלבריב. ווינען מיר ווענ המלב אנטעלינמן,
דאס ווים מיים מרין מן קרבדים אן דבבים. מן הבאה המבמה, מן די. דאס בים
די ליבן ווין מי, מאמבע ווים. מאמבע לעמן מבמר, מי מאמרבנע מאלבר־ליבער
ראמבי... אבער אן ווערע מבבים באבבמבן די דיך מי די קרבים מן אנטער
מבראך אן ליבבראבמר, אבא מ מאר די. דאס אנטער מאבבער המבמה ווין די
רע אריבבמבן אויף ווער אינבער המבמה. אבא מאר די מאמר־מבבער
אנלבע לאמאלבבמן. מין מיר דיך מינם. מאר מרבער די מאמן מלים —

מאר אבא אנלבע מין־לאריבאבבמלע אן ירושלים אין אין
קלייבקים בבמיין דאס ווערן מאלב אן ירושל אן אין ווין — —

מאר אנטער אינבע. אבער. דאס בלייבב אן דער בבריבבע אן ווים.
אנב המבמר מבם ווערן ניטם מילבאיר מאם. — אנב מבבע חלים מי מן
אלע מבריבער המבים אין אבבריבים מאר ירושלים מבבמבע. מי מינבבריבע
מלאבים ניין אויף אן אנב—דער ווים מלינן אלין מין אז א בבינר
ווינער באמיין מאר דער בבריבבע אן ווערבבע אן ירושלים. מאן מאר
מבבין מן מלבת ישראל. אן דעם אינבם יאר מין. דאס די ווינבע מרינל
בבינבלבן אין ווים דאבבן בבמאר. — מאר המבבבים מאבלבן —
די מינבם בבבבמבלבן בבמאר אן מאבבבינם מבראר — „ישראל אמריקה המבינ
מי המר.

פ.ס. בבמבע די מאלבינע מאמל־מאבבים מאמבבע מ־ווינאיב בים ריבלאר
מאבבע בבמבינ־מבבבלים המלן מיר ווינער בינבם מן בינבע מבבים בינם
קבבמן בבמבינ־מבבלן. — ווערים מאלבינם מבמאלבבע אין מאר בינבמר
לעבבער מי דער מבינם! — אבער מינל בינלבן. דער אויבי בינבמלבי המלן
מיר אמער קבבמן בבבבמבן דעם מבינן אר די מאלה מאמן בבבבע

דר׳ יעקב י׳ מיטלים

אין ישראל מאגראמיע

(פאמיליע מון א ריזן)

ב

ל. חיפה

אויפן הויפט־באנהאף פון תל־אביב קען חיפה לויט דאס אראבישע ווארט פאראיים. עס קען אויס ווי אן אמתים אין דעם אינטערעסאנטסטן יום פון דער יידישער היסטאָריע. דאס דאָרט טעמפּעל פון די לעצטע חודשים דאס טעמפּ אויסגעמיטן אין אנגעזעלשאפט און נאכבן אנטבאריקן. ליגט דאס דעריבל נאָר לעריים אויגנבליק אין די בעזיג פון יאנען עס טייטש אויפן מיט דין וויקנדי־הייסקיים און פארשלאפענער אפטלאפענקייט. טפילן זיך פטעלאנקיים די קינדער אין דרייזן אין כטלנדיקע אראבער ריבן אין קיטל. מיט ביזיר אויף יעדן פרעמדן. דאס דעריגנטעם זיך צו ווי, ווען ווי אין דייער קליינער יעדיג אויס ווי א פארפעסטע אראבישע־אריגנאלקע אינזל אין א בחיינדיקן יום. ווי עס טלאנן זיך אן דויך אין מעלטיק די בוואלקעס פון דער יידישער נאציאנאלער דעקאלונג אין אינגערבי. אראבעסן ווי. די אויטיקע אראבער טרין כטעם אזוי דזרוק אין דער נאטנטער קאלאנע יכרין יעקב אין לעבן בטלום מיט די יידן. דאס די אינגערנעטאנען דעם יאר הרע פון קטאה פי דייערע יידישע מלבים אין דיך ביטעם נעלאנס מיטריטן פון דער בחלה אין ביטעם אנגלאנד. ווינען ווי נעבליבן דעם אויף דייער כאן מיט דייער דאב אין נטעם אין קיטקי דאס די ביטעם נעטרעפענס. ביטען ווי נאטע אן מיט דייער מעגולעכער באטעקי טיקטע אטטנעטרעס אין לעבן. ווי א פון אנדערע אראבער אין מאריוויטנע טיילן פון לאנד. נלוקלעכ. אלע מרינע ביזיגער פון דער יידישער מדינה.

אין חיפה בלאזן אנדערע ווינען. קילנדע אין ווגלנטיע. ווי אין תל אביב. חיפה איז בעצם א ווינדערלעכע טעמפּ. אז מיקטס אויפ פון תל אביב אין גליך. ווי מיטאלע אריינגעמאלן אין אן אנדערער וועלט. תל אביב — די בעטרעפענדיגע. איז דער בעטער פון יידישן לעבן. די רעזידענץ פון דער רע־ביזיטע. דאָרט איז קאנצענטרירט דאס פאליטישע לעבן פון לאנד אין מטילא דער. דיך פון אלע ווינקטיקע אראבאנדעס אין פארטיען. דערייגנט נאטע אין תל אביב אלע הבטרקאנטע (ווינטיק אויך יידישע אין אנדער קטראקטיקן) ביזנעסלאן אין ביזנעסמענען. דאָרט איז די ווינ פון הבטרקאנטן בעטעטער. פון דער אפערע אין פון קטסטס. פון בוך אין פאליאנ. תל אביב איז אויך דער בעטער פון מסחר. פון מיטאנ אין אינדוסטריע. דאס לעבן איז דער־פאר דאָרט פארבעיג. ווינטיק אין קאנטייק. אלע פארפאלן קיטס בל קין תל אביב. דעם ווינקט ניט יאנק אויפן פעטל־לעבנדיגן יום. יעמענר טרעפט דאָרט מען דין ביזעל נלוק. דער פאליטיקער. דאס הכב אריבנטאנג. דער נגזל־שאפטלעכער טעטר. דאס ביזנעסלעכ זיך אין אינטערעסאנט. דער פחד אין אין

וויסטריקלעכן. דאס זיכט פארבינדונגען. דער טריינער אין קינסטלער. דער בעל מלאכה אין ארבעטער. דער נייער אין פרעם ווי. — אלץ קומט ווי אנטר אין טראגן אריין אין דער דאזיגער ביזיגער. נבראנטנעטיגער שטאט נאך דער אנדער. דער ראנגיס אין אנדר. ב פעריאל ביזיגן ווין לעבן אין דער סטאט אין אינטלינן אנבער אויג נאכן לויטן אויס ב ביזיגן ווין.

דאָ דאגן שוין בעצטנס נאר קין ביזיס ביזנס. אלץ קומט ווי פאיזאנג: הענגט אין פארטאנענע. בין אינגעם אבער די בחות אין נאר אויף אין נאר דער דאָ אין דער דאך טעגלט ריך פון דער דאזיגער בעצטיגער. ווינטריקער תל אביב: מטכטיק. טבת פארלוסט בין ווך אביזיל פפרפעטנען.

תל אביב איז. ווי ב הבטרקאנטער טריינער דאס אנטקלט באנדיגס. ב טעמפּ פון חיל. פון דאנדיקיס אין דאנד (חיל ב דאלעטפיל. באביזנס אי דאנד אין אי דאנדיקיס. ווי אין דאנטיק אין ליבטיקיס. אלץ איז נבנים אויף דער עבעל ביז ווינינ פלאנ אין אינגעטטריקלעכ טיקיס אין ביז ב נדיגער דאס פון דאנדיקיס. חיפה דאנדן דאס בער פעדיק. אין טאלי דער אין יזטעבר. ווי אין נבלאנטער אין ווינקער אויגיגיק באנדס אין אין אין עבעב. תל אביב איז. נבדיגס־אינגעטנען. טעטאיק אנדיקאנס אין עבעפ. ווינגלעכיס־דאנטיריק. ווגן. באפלינ אין ווינאביס. חיפה דאנדן ווינס ביזנס אין קין דעלען. ווי טטיריגנס ביזנס. ווגנ דיך ביזנס נאך קין עבעדות. ווי אין טטאטעבעבן. בין ביזנגדלער. ווגל אינטעטטריגנס ביז ב אין דאנדיקיס אין אין ווינטיק פאלס.

ב וויראיזאנס אויפן בחות אין דער טטלינגס אין דער נאטוך איז ב אין דאנדות. דאס אינגעווארט ריך ווגן נאר. אבער דאס פאליגן ביזנס

דעם כח פון יעדר שבראך. פון יעלבער די רעדס פון מעמעד. די זון בינט
פאמעלעך. בעגיסטריק פון דעפעסטנס טרינקלעך אויגן פון נדות. ווי אַ
תּוך פון דין חוטן, און באגינס פון אַ נאַלדעגס גלאַנץ די בוינטער. די בעגס
גלינטערן און אַ רוים־בלוטיקן גלאַנץ. בעגעת אויף דער פעדבייוויס ליגט דער
יום אויסגעשפּרייט אַ רויטער, אַ שפּילערישער. כמעט אַן אומגעקלעכער.
עס הערשט אַן עקלעכע שטילקייט. די נאַטור מעגלט זיך בראַשיתדיקפּאַיס
און אַ יום פון פאַרביקייט — אַלץ גיסט זיך פּנימה בי אַן הערלעכער
האַרבסטיק.

* * *

2. אין אַנטן פון לאַנד.

פּאַנאָראַמאַל. פּאַנאָראַמאַרכאַנדיק אין די אייזנבאַנלעכיקייט. אַלץ אַ יחיד
פאַרקוויטשט נאָך. רעדס נאָך קעגן בעל אין איר. ווי אין אַ בעקיר־דער דעקס
נאָך אייגנגעריג אין איר. אייגנגעאַמט אין דער קאַלטנעס. אין דער באַפעל־
דיקער רוגאַמיק. אין דעם בראַשיתדיקן פאַרפעס פון אויסגעדרעמט. בראַיז
קעגן בעגס נעגי זיך שלעפּן. עס איז אַ טיף התבולות פון דער אייגנער
אַפּריקעלעכקייט.

די מעגעס דאָ פאַרשן די יינגע. קנאַנן קעגן נאָר אין אַ באַשטעלן פון.
ווי די הייסקיקן גבורים. די ווינער אין בייגי פון לאַנד קנאַנן שלעפּערקער
אין בעגס. פעסט אין נייס־פאַרבעגעגיקע. הערים. מיט נעמות פון קיטער אין
ווייזאַנדן. אַלץ קנאַנן די דאָ קעגן אַלץ מיט מוח. מיט נבואה. כולם מתנבאים
בחיות. נבוות. אַנטשלאָסנקייט אין פעסטע שריט אויף פון די פייגער פון
דער יוגנט. פון די הייסקיקן מכבים.

אינגעמיט אין קעגן אין אייגן לאַנד שטייט מיר זיך אַן אין דער ניקע
פיר מעגעס. דאָס דער בעגן. דאָס לאַנד האָט פאַרבעגעגיקט. מיט נרוים
לייגאַנס אין אַ נעגעל פון קרוטע האָבן זיך די שאַטנס אין ווינט. אין דער
מקום הערבער מיטאָס נעגיקעס אַ פיעריקן אויגן אַ נאַלד. נעגעגן אַלע
ווייזיקן אין באַגרעגעס דער הייסן נאָכן. אויסגעקנאַלן די פאַלאַיאַרנעס
אין בעגעגעגן די קרוי. מיט דער דעלבינער טויט נעגן אין נעגעל פון
אַלטרוסמות דאָס אַ יאָגוב פון קעלבער הנדעס שייגעס יידן נעגעגעגן ביז אַ
אויסגעגעגעגיקס פאַר דער באַפרייאונג ניגעס נאָר פון זיך דעלבעס. נאָר פון
די הנדעגער שייגעגער יידן אין די לאַנדן אין אין די בייגעס פון ווינט
פּעגעגייגעגיקס. נאָר ווינט פייגיקס אין דעגעס פון דעלבעגעגעגעגעס. דאָס
דעגעס אַ קעגעס אויגיס.

אין די קנאַנס. אין דער נאַר־נעגעלעגער פאַרבינדונג מיט דער. נאָר
נעגר. פאַרבעגעגער קרוי. אין אויסגעגאַנגען נבוות. ווייגעגלען אין אַמרות.
דאָרט איז אויסגעגייגעס אַ נעגעל פון אינגעווייגעגער פייגיגס פון מעגעס.
אַפעגר אַ באַגרעגיגעס פייגיגס. דאָס פייגיס זיך אַבער לומדי אַם פון הנאות
אין פאַלינגער פאַראַנגעגעגעגעגעגיקס. דאָ אויף דעם האַלז באַין
דער אייזיקער ווייקלעגעגיקס. אין נעגעגן נעגעגעלעגן דער ווין אַנס פייגיס

אין נאַטן. דאָ רוגן נעגעגן נעגליגס די יעדיות פאַר דער אינגעגיגס באַפייי־
אַנגקאַמט. דאָס אין נעגעגן נעגיגס מיט עגעגעגס. אַן בוגא. טיגן רי. מיט
קעלבעגאַרעגעגעגעגעגיקס אין יאַר־קעגעגעגיגס. דאָ דאָס זיך נעגעגעגעגס אַ
ריזאַנאַלן. אַ מיגעס. אַן אַנגלן. דאָס דער מיגעס ניגעס נעגעגיגס אין די קאַמאַר
נעגס אַנגער אויגן טעלאַגעגעגלן. נאָר די אין אַ פּראַיקעס פון פייגער. מיגעגי
מעגאַגיגעס. פון נאַר־נעגעלעגער אַנגעגעגעגיגס אַרגעגס אַן אַלגעגס אויס אין אין
זיך. דאָס אין נעגעגן נעגעגעלן נעגעגיגלעס אין מיגער. פון נעגעגעגיגס. נעגאַנגן נאָר
אַלגעגיגס אין נאַטלן. אין די דאָרגעס קעגעגס. אין נעגן די אין דיגס פון דאָס.
דעגס אַנגס דער ניגער עגלן. דער יעגער אַלגעגעגס מיגעגס אין מיגעס דער.
באַנגעגן אויגן לאַנד. אַלבערגעגאַנגס פון נעגעגיגס בי מיגעגעגס. דאָרט דעגיגס
בי אויגעגעגיגעגס. נעגעגאַלגס מיגס אַ דיגן אויגעגאַלגן. בי בין פאַרגיס אין
דעגס פאַרגעגס פון קנאַנס דאָרגס אין נעגיגס עגעגיגס נאָר פון דעגעגאַנגיגס פון באַנן
אין פון דער אויגעגס. אַז טראָגן אין דין האַרץ אַ ליגעגאַנגס אַז דער עגיגס.
דאָס עגיגס אויגס אין טראָגן אַנגס. בי דער בעגיגס אַנגס דער דעגן אַנגעגיגס.
אַז דער זיך גיגעגס אַנגעגיגעגן. בי מיר אין דער גליגן דעגיגן.

אַז דער. מיגס דער עגיגיגעגעגיגעגער. פאַרגעגער יידן אין דער
בנה. דאָס מיר נעגן בעגיגס. פאַרגס אויך קיין גיגעגס. קיין אַנגל אין נעגס. קנאַנ
אויך אין נעגה. אין מעגער דעגעגן. אין מעגיגיגס אַנגער יעגיגן. — אַנגעגיגס דאָס
אויך די בעגיגעגן באַיגיגן פון דער גיגיגס דעגעגיגער. פון דער פאַרגעגעגיגס ווילן
אויפגעגאַלגן. זיך אויגעגעגיגס אין דער דאָרגן. אַנגעגס אַ אַנגעגיגס אויך. אויך
אויך אַנגס בליגן. אַנגס גיגעגס בי נאַלגן. אַנגעגעגס דער אויך אַז בי בעגיגס פון די
דעלבעגיגס בעגעגיגס. פון דאָרגער אַנגעגלאַנגעגיגס. פון גיגיגעגיגס בי קאַנגיגס אין
קרעגעגיגס. בעגס אויס אַ לאַנגן נעגעגיגיגס בעגיגס פון אַ שיגעגיגן. בעגיגיגס נעגאַנגיגן
דאָס קעגעגעגיגס דעגיגס דעלן אויגס אַנגס דער דעגעגן דיגעגן דאָרגעגיגס נעגעגיגלן
אין נעגיגיגלעגעגעגס.

* * *

בין דעגיגיגס דער עגעגאַרגן פאַרגעגיגעגער קעגיגן אין נאַרגעגן בעגן יעגעגאַלן
דאָס קעגן נאָר קאַרגעגן דעגיגעגן יאָר דער נעגעגן בי אַ בעגיגס דער. דעגעגן קעגן
דאָרגעגן פאַרגאַן בעגלעגעגן מעגעגיגס מיגס אויר אויגעגלעגער. עס אויס אַ עגיגעגן. אַנגער
אַנגאַנגעגן קיגס פון עגעגלעגן. קעגיגן יידן אויך דער אויגעגעגן באַין.

אין נאַטעגן בין דער אויגן אויגן עגן די קעגעגס. יי פון נעגיגס בי אַ יעגעגן דער
מעגעגעגן בי דער דעגיגעגעגיגס. אַ פון ־יעגעגעגער קעגער. באַקעגעגן דאָרגן אויגן
מעגיגיגעגעגעגן פון עגעגאַנגן דער דעגיגעגעגן. אין מיר דער דעגיגעגן די אויך לאַנגי
אויגעגעגן אין גלאַנגיגס. פון דאָגעגן גיגעגן די אויגעגער בי דער דעגיגעגעגיגס. באַגעגן דיך
אויך אַ גיגעגעגן עגעגיגעל באַין אין נאַגעגן דער דאָרגן דאָס. דאָס די דעגעגעגיגס בי בין
דער אין פון אויגעגיגן קעגעגיגס דאָגעגן בעגאַגעגיגס. אַ מעגעגעגיגס אין יעגיגעגן דעגעגיגן
דער. אַ עגלאַגן מאַר קיגעגעגיגעגיגס אין גיגער קעגעגיגס.

דאָס נאָר בין דעגיגעגיגיגיגיגער אויגעגעגיגס נאָר אַ דעלעגעגיגס אין דער דעגיגעגיגס אויגעגעגער
גיגיגס. פון די אויגעגעגיגס. אויגעגיגיגיגי

ארבעפלאַנירט מיטאַמאָל. בעקן די באַהנען שטעלן דאָרט אויף דער דאָזיקער דער־
גרייכונג. דאַנען חידער אַכאָל פאַמאַליקער. מעגסטן מיט אַ באַפאַרבונג צו קומען
אין היסטאָרישן. באַריין דאָס זענען קלאָר מאַך. אויב דער רעגן איז נעגנט שטאַרק,
קום זענען אַפּנים ניעמאָ קיין גרעניצן נאָר די פּעדעלקעס. דאָס ביסל נאַסן
אויף דעם באַריכט באַרוט אין אַלטרעיאַל.

* * *

דער דאָזיקער טאָן קאָנט קיין נאַרט בעלעגלען דיך אויסיאָ אַז די בעדיט אין גרוי
הערהיק. דער בעלעך באַרבאַסט דעם פּעסעק.

נאָרט אויב אין נאַכאַן אַן אַראַבישע שטאָט, נאָר דער בילדערשעקער נאָר־
מיאַן אויב אַ יידישער. דערבעלעך די שטאָט מיט מעגסטן. דער שוק, די עלייטע
שטאָלץ. קאַנע מעסלעך דענען אויל מיט אַראַבער. מען האַנדלט. מען האַנ־
דעלט. אַרבעטער דענען דאָ אין די אַרבעטערקעס. אַריינלעגן אַראַבישע בעי־
נער מיט דער יידישער מיינונג אין קוקן מיט גרעסערקע בלינקן אויף די אַראַב־
דע. דאָס דענען געקומען באַהנען דיער קוקן.

דייל דיך אַן אַראַבישער אַרבעטער נאָר אַנדער נאָר אַריינגעגן. קומען צו
אַן דענען צו אַנדערע יידיש. נאָר אַ מיינונג אַפּעטיקן יידיש. נאָר אין דער
שטאָלץ אויף דיין יידיש. דאָרט דענאַרבעט ביי דיך. דאָס נאָר דיך אַריינגעלעגט
די שפּראַך, דענען יידן נעמען אַל דעם יידיש־רעדנדיקן אַראַבער אין נעגען
אַראַב אַ מעגער מעכל נאָר דיך. אַז עס דאָלט נאַרגיסט אַזוי קלעגן מיט יידיש.
אַסילו אין נאַרט דענען אַראַבער יידיש!

דער דאָזיקער מיסטער אַרבער באַרגשפּיעל. בייגען בייגעגן. לייזיקע
שטאָרם קרד. דער אַרעבעס אין דעלען פיר פאַרן. גלייכעס דיך אַז אויף
אין אַם אַראַב אין די בעדיט. אין מורה לינן די בעדיט אַרעבעטערס אין אַ
קליין דיקער מאַראַבע שטילקיס. אין מאַכן בלינקיס לינקען אין דאָרט אויס.
די מאַכן מאַלע מאַנעלער אַז אין אַם שטייגן מיר שוין אַנטעגן מין יאָ בעדיט.
אין דער אַרעבעטערקיס לינקע אַר אַ לייזער. אַ בילדער אויף דער פיעסיס
מין נאָפּל. אַ באַרהיטערער אין דעם בעדיט מין דער סביבה.

סעריה דאָס מאַלערישע. גלייכן שעפּעל בי די בינקעס מין בערה. אין
רויק אין פיעסיס. נאָר מין בייס אַז בייס אַז בייס הערט דיך דאָס גרייכן מין די דעפאַ־
מעגער. דאָס דייגן דיך פריים אין דער נאַכטשטילקיס מין די קאַמענס. די אַ
נאַלדענע זונע מין הל אַביג באַבייס דיך אַז באַרטיקנען אַ אַפּר פריילעכע
שטאָלץ. באַריגס מיט אַרעך האַרטעע בעדער. אין סעריה נאָר דערהיל דער
אַפּנגלאַן אין אַפּנגעטאַכען. אַראַבער דענען אַרעבע. יידן האָבן דאָ נאָר ניטאָ
באַריין אַז לייטען אין נרייטע מאַכן אין אַריינגעגן אין אַלטעגס אין אַ באַרגי
נגעאַרי די אַלע נאָר מאַרגלאַפּיטעל. מיט לייזיקע נאַכן אין נגעדיקע
סחורים אין דעגע קלעגנע. אַז הל אַביג אַדער הערה קום מען אַריין מיט
נרייס קנאַט. נעגע מי אַז אַ יידישער אַפּעריקע. דאָרט לייגן דיך אַז לענן.
דאָרט הערן בעגעטען בעגעריה בעטריין נאָטאָ יידן אין סעריה אַרעבער. אַז די
גלייכלייכערע אין דעדיקע אַלעגער. די מיקען נאָר מאַכן לייבע אַ נאָר אַרעבע.

דאָס די יידישע רעגירונג מיט עגעגע אַ סך מין אַזוי אַרעגעגיקאַפּעס
דעם אַראַבלעס מין די אַפּעגעטאַכענע עגעגע אין אַנדערע מין דאָס לאַנד. דאָס מען מין
באַמען דאָרט יידן אין די בעדיגער. אַבעריקן די דאָזיקע. אַנאַ אַרעבער
טריג אַזוי אין גיג קראַלע מין אַרעבע. דעלן די עגעגע יידער אַלען דאָס
די אַבאַל. דעלן די באַטעגען דיער אַלען דאָס.

* * *

אַנאַ אין נעגעגעגע מיג אַ סך באַטרלעגער טיגעס אַבער אַזוי גיגע
מיג דיגיג אַרעבעס. די עגעגע אַרעבעגיגע מיג בערה. אין אַרעבעלעגע
אַזוי אַ בעדרעגיגע אין טיגע מיג אַזי דיגעגע דיג אין בייג. דיגיג מין
דאָס גיגע מיגע. מין דאָס דאָזיקע־באַטאַן מאַנאַ מין דער יידישער. נאָר
גייגע לאַנד מיגע מעגיגע אין דער עגעגע מין די אַלטע מעגליגע. דו די בעדיג
אין עגעלן טראַבן אין דיך נאָר באַטאַלען דאָס מיד מין אַזי מיד אין דאָס. דאָס
דיך. עלינען נאָר דיגע אַם מיג דאָס מעדיגיגע בעגעדיגע בעגעדיגעל אין דאָס דאָזיקע
אין בעגעגעגעגעגעגע מין די אַבעלעגע דיגיג בעגעדיגע.

(סוף פאָלגט)

סעפּטעמבער 1949

י. ביעלעס

דער אייגענטלעכער אויסזעג

אויבער מין די אַרגומענטירונג, וועלכע דיינען נעגאַן אייגעלאַן אויף
יעפּ־שיב אַז דער פאַטיליע לעגעגעלד. אין נעמען מעגע מיגל אַ יעגעגעגאַן
מין אַ יאָר פעלדיגע אַרבעגיגע. וועלכער האָט ביג אַ שטיגל אַיגע בדיגע אַזעליג,
דיך אַיגעגאַל אין אַגאַרגעגע אַיגעגע קאַבעדיגע קלוג באַקאַנט מיג דער יעגעגעגער
מאַכעגער. בעגעי ליבעגעלד.

מעגע אין מין דער מאַטער נעגעגן אַ מרילעגער. אַ אַרילאַנער. מין דין
מרילעגער יעגעגע. האָט מי בעגאַט אַ גייגען אַז דאָגעגע. אַ מאַרלאַנע. דאָס
דאָס תמיד אַיגע נעגעגן אַז אַרעבעגאַגעגע דייגעגיגע. די לעגעגע גייגע. דאָס
דאָגן אַגעגיגע דיך נעגעדיגע אַרעבע דעגע מעגעגיגע לעגן אַז די גייגע דער־
גייגעגעגן אין „מאַלעגעגיך". דאָס אַיגע דין יעגע מאַטער אַ עגעגיגע דיגע
נעגאַלע. מי דאָס מעגיג מעגע נעגען די בעגיגע. דאָס דיער אַרעבעגיגע אַז
דעגאַל אַיז אַז מאַרן אַרין. אַז דעלען בייגן אַן אַרעבעגע דיגע מאַר דיער מאַלע.
מיגאַס דיך אין אַיג דער דעגיגעגע די דאַגעגעלעגע. דאָס דאָס אַיג אַיגע
גייגע נעגעגן. מיגאַס אַיג מעגע נעגאַלעגן דאָס דיער מאַר. נאָר בעדיי דאָס
דאָגן אַיג בעדיג נעגאַלעגן. דאָס גייגן יאַרעגע בעדיג. בעגע ליבעגעלד. אין
דעלכער בי דאָס דיך מין בעגעגע אַרעגעדיג מעגאַרע פאַרלעגע. אין אַרעגע־
דיגעגע די „גייגעגע" מין די דעגע. דאָס מעגע אַיז נעגעגן אַרעגעגעגע בלעגעגע.
דעגע אין דער מאַי בעג בעגע מאַי דאָס. בעגע מעגע דאָס באַטעגעגן די אַרעלאַנע.

אין קלוב האט מען מעגלעך באַקומען נאָר אַ ביל. פֿון קאַן אַיך האָבן אַלץ. די שוועסטער אויסגעטרייסלט מענטשן פֿונעם בײַ די טישלעך אין אַ שטאַרק אויסגעטאָן אויגנבלעק אויס קאַרטן שפּיל. מיילע אויסגעטרעטענע אין דיעם הערלעכסטן מעגלעך. נאָכדעם פֿיר דייטש פֿאַרלאַנגענט אויך אין האַרבן. האָט מאַי אַ קאַרטן פֿון דער פֿאַלט. דיעזע דאָרט פֿון אין קלוב ביזן. פֿון דיל נישט יאָן די קאַרטן ביזנדיק. דעלבן דאָרן אויסגעטרעטענע פֿון די פֿרעמדע פֿון די שפּילער מיט דייטש פֿאַרשטענדיק גרייזאַמאַ. דאָס יעניקע –דאָס.

דער טאָג אין נעמען אַ שיינער, אַ וואַרעמער. פֿיים אין ביי אין נעמען דער מיטל. מיטאָמאָ מיט נעמען אין דרייען אויף. מען האָט נאָרמאַל קאַנטרעמען דאָס דאָס נאָרמאַל באַשטאַנען בעגעלן. דעלבן האָט אַזאַ די נעמיש אַזאַטאָ די דערמיט אַזאַ מיט מעגן דאָס אין דרייען נאָרמאַל אויסגעטראָגן. שיף אין דיין נאָמען האָבן אַבגעקלעבן די דערמיט אַזאַ בײַזיל. דעלבן דיענן אויך אויסגאַר נעמען נעמען. לעגיטימען נישט דיין טאָטאָ אַזאַ מיר. אַ נישט אַנערדענער אין שטאַרק אויסגעגעבן. אַזאַ אַלגעמיין אַזאַ. דאָס די דייטש –דייטש פֿון דאָס דאָס אויסגעגעבן דאָס. –דער שוואַרצער דיאַמאַנט. דעלבן דייטש אַזאַ דער נאָכן. דאָס אין מיט נעמען אַזאַטאָ אַזאַטאָ קאַטעגאָריאַל דייטש. אַפּטעלטיק דיך ביים דאָס אַזאַטאָ.

דער נדיבער טונקל. אַזעלכעס. דאָס נעם דערמיט דאָ אַלץ פֿון אַ נאָכן יאָר. אין דייטש אין דעם דייטן פֿרעמדע. דיי פֿאַרטאַפֿלט נעמען. אויגאָבן לייטן די טראַפֿיקן קלייטן. אַ נעמיל פֿון נעמען דאָרט. דאָס דאָס אַ מעגל דאָס פֿון ביים אַז ביים אויסגעדייטן דיין לייטן דאָס אַזאַ מיט נעמען דאָס דאָס. דאָס אַזאַ אַזאַ פֿון די דערמיט אַזאַ. דעלבן דייטן דאָס אַזאַ נעמען אַזאַ אויך נעמען נעמען אַ לייטן אַזאַ דערמיט.

דער נאָכן נאָר דאָס מעגן נעמען נאָרמאַל. אַזעלכעס אין נאָרמאַל נאָכאַמאָ דאָס אַ נאָלן אַזאַ אויגן. דיי אויגן. דאָס דיל מיט נעמען נעמען אַזאַטאָ אַזאַטאָ. דיי ביי אַזאַ אין קאַם דאָס נעמען אַזאַ אַזאַ אַזאַ

דערפילן אז עמעס אומגעלוסטערטס האט זיך געטון מלכות אויס דין
נשמה. זייער אין אדרף אויף דין רעגן. „דער שוואַרצער דאַמאַנט, וועל-
כער לויפט הייסן אויף דער נאַכט. מיטן אומגעפרעלטן אייז פון הונדערט
בד אויגן. אַ קליינינקייט אַזאַ פריי, נטן קטן באַזות נאַטן נאר אַ גרייטן
„אַמוטיקי". זייענדיק באַרוטן מיט די האַרצן מתנגדות, אַז עמיצער מוז דאָך
נעמען. נאָר וואָס זאָל אַן ביטן דער עמיצער, האָט אַן נאָר אַ לאַנגן
מראַנגן. מיט כל מיט באַטלאַנגן. נאָר אַנאַל אַז מיזבירן זיין בויל אויף די
„רייטנקי".

הויזלקייט מיט די הענט אין די קעשענס. האָט מען זיך געלאָזן הויך
די הינטער נעסלקן פון הייזנקאַל אין דער רעסטן פון מיזלעכער מעטיאַר.
שראַנבנדיק אַז מאַרן ביטן וואָס קרעטן אויגנטיקלן. וואָס אַן אַר טוט אַז.
ביטנטקנט זאָל אַן נאָר נעמען. הנם אַלעם זיין נוט. אין נלאַנן, אַז וואָס
העלפט דען ביטן אַ נרים נעריטאַל. די עטיס וואָס אין אַנטן. „נטף. חלב
מטלאי מ..." וואָס לעבנט וואָרט אין אַזן נעבליבן הנטן אויף זיינע ליפּן. אויי
ווי אויגנטן. וואָס וואָס פלעגט מאַר עמעס זיך רעריטראַנן. יאָ זאָל אַן נאָר
נעמען. פלאַמאַ זיך אַזן אַזאַנ נעראַנאַנ אַז בעטי. אין נעמאַרן אַז אַנדערן.
עמעס נאַדנן. עמעס. וואָנ ד'. שרין נעסט די נאַריטקייטן. שרין אייס אַז קלערן
הענן אַ הנליה. זיי ווייסט דאָך הענן וואָס עס וואַכלן זיך! דערביי אויסדריקן
אויך טיפן שוואַרצן מאַכנטקנט אויגן. דעלבן פלעגן אין דער רעגן אויסדריקן
אַז נבנעס. אַז מיראַ. פעמניעל ווען די פלעגן אַזן דערנאַנען הענן וואָס עס
וואַכלן דיך אַ מיר נאָל וואָס אַן אַנעלאַן זיין עקבנות אין זיך מדה. נעמען
אַז בראַז אַ נאַריטקייט. אין אויך בעטאַנען נעמעס די נעמעדיך. אַז אַן הענ
מיט די ווייטנס ביטנן וואָכן מער אַז נאַנ.

אַ פאַרבינטערנער מיט אַ בעריטנפנס וואַרן. נעראַנס מן אַ נאַנען מיאַלנ
מן פאַריפרנען מחשבות. אַז אַן נאַנרים אַ נאַנען מעלנר. אין נעמ מיט אַ
באַשווערנען נעמיס אויגן אַז די „ווייטנס". אַן וואָס ביי זיך נעטראַכט. אַ
קליינינקייט „דער שוואַרצער דאַמאַנט". אין הונערנען אַז אויגן. אַן וואָס זיך
נעפינדנס. וואָס הנדיר טרעפן זיך אַנ אויגלנן צוזאַמן. אבער זאָל אַן נאַר
נעמען הנם אַלעם מיט זיך.

נעמען אין אבער נראַנ וואָס פאַרקנטנע רעדנטן. וואָס אַן וואָס רעריטראַנ
אויסריטנס מן די ביטנן נעליטנענע רעזילטאַטן. אויף דעלבן אַן וואָס מיט
אַ באַזונדערן רעגנקייט אויר אויל נעטעפלן. וואָס אַן די די אַ באַליידיקנער
ביטנן אויסנטנקנען אַז מרטלען אַזאַ ביטנן נעליטנענע נאַכנ... אויף אַזאַ בריר
וואָס אַן זיך ביטנן נעריכנ. די אַנדר אין וואָס נעמען. אַן קנן קנ נאַר ביטנן
פאַרטנייר. מנעם וואָס רעריטלן אַז עמעס וואָס וואָס נעמנטנן רעדנן אין וואָלדן.
אַ פאַרלאַנג וואָס אין אין רעריטראַנ. עליב דעלבן מנן פאַרנעמען אַלעם אויף
דער דעלבן... אַ פאַרלאַנג אַז ענען בנסר. אַן דער וואָלן די אַזאַנ אַנדר בעריטלנר
אויגן נעגנטנען אַן לאַנג נעקנטנ אַן אויגן ביטנן שוואַרצן אויגן אַן בעמנ
בין אויר מדילה. אַן וואָס מלעגן זיך נעראַנען אַז אַן דער וואָלן אין דין וואָס

וואָס בריוול אין בנסר. די רעריטנר. דעלבן ריינען אַזאַנ בריוול נעריכנ נער
שרינן. וואָס אין דער דעלבר לבנה וואָס אַזן אויסנטרינן. די אַ שטריינגר
אַנראַנ. מנעם. שרין ביינ אַז קלערן הענן אַ הנליה. עריינ ביין אין דין נעמנ
וואָס עמעס ביין נעריינגס אין אויס. נ'. וואָס הנם בנסר אַזנ אַנדן.

אויגנאַנ אין שיל ביין ביטנטקייט אין מנם אין די נעמנטן מנם. די אַ
עיקר. וואָס וואָס אַלן פאַרטרינען. אויריק נעראַנען. דער נרינטער עמאַנ
ריינגר. „בינ'נגר. וואָס אויסנעקלאַנען מנעם עמיר אין נאַנען אַנדערלנן
אין דער ביטטרינגנ שטילנר נאַכנ... ביזאַנ ריך אויס נעראַנען. אַז דער קלאַנ.
וואָס וואָס אַ נאַר ביטנ נעריטנן אין דיינ אויגן. אין אַ שלענגער אַנאַנ.
אַז וואָס רעזיל דריינ ריך אַרנגר. די לבנה וואָס ביטן אויר כלאַנ שיין נאַנאַנ
די לייטקנ טראַנאַרן מן דער נרינטער מנאַנ דעלבן אין דיך אַן אַ
ביטנדיק ביטנאַנאַל אויטנעלאַנען.

נעלינ וואָס וואָס נר דאָס נעמאַנ? וואָס נר ביטער ריך נעטרענט.

דין נעגנ וואָס אויסנעלאַנען מן עמעס אַ ביטנן נעשיל. עס ביטנ דיינער
אויף אין דין נעראַנן ענען נאַכנ. ענען ביטנטנ מרי נאַכנ. דעלבן שריינ.
פלעלנען אַנ מאַר די אויגן. נאָר ביטנ קין נעגנטנען. מנעם אַזאַ בלאַנן
לבנה נעריכנ. בנת נר וואָס מנאַנרינ ביטנ בנסר. נר נעמנעם שין ביטנ.
די אַנדר מאַן נעמנן. וואָס נר פלעגנ דערלנלן אויר שלאַנן ביטנער נר
קלאַנן אין דינע אויגנס. די נלינלנר אַז נר וואָכלנר נעריכנ. די נאַנען
דעלבן וואָלן נר אויסנגנטנען. דער פאַרנעמער דיין מן אויר דנער ביטנ
וואָס אַנ דינ נעלינלנ. אין אַ דייטער קנ. וואָס אַנגעלינען אין דער לבנה
וואָס אין ביטנ מאַר. די נר נעריכנ דערנעמנן מן לבנה אין ביטנגנטנער
תאַנ... אַזעמ וואָכנ ריך אַנ אַ מאַן ביטנ בנסר נר די שריינלנן ביטנן אַנדנ
בנסר ליכטנלנר. נאָר שרין אין נאַכנ אַנאַרנגנשלנגנ אַרי. דעלבן ביטנ
אַזן נאַר דינע נאַריטקייט.

אין די אַן אַנגנלנטנן ייטל נעריט נר יא אין ביטן דער נאַכנ אין
ביטנטנקן וואָ.

אין דינער ביטנ אויף ענען נאַכנ. ענען ביטנטנ מרי נאַכנ. דען נר
וואָס ריך ביטנ אין וואָס ביטנטנ נאַל נאַלנכנ. די נאַכנ ביטנטנ אַזן
מאַר די אויגן. נאָר ביטנ קין נעגנטנען. די נאַנען דינען אין מרי
נאַלנלן דינען אַזן ענען נאַ מלינלן ביטנ קלען דינען. וואָס דינען אין
שטאַרן וואָ. „דער דינטנלר דינען אַזן הנטנ אין הנטנטנ אויגנאַנאַנ. די נר
ביטנ נר
ביטנטנ.

דער גאַנץ האָבן גלוגל מחילות. נעם דאָס איך נעמידנטן. דאָס ריכטיק דעם דעם שרין מן לאַנג נישט נעטראַכטן. בילנען פאַרט א טאָלאָ. ער דעם מאַרן אַנינר בוזאָם קיין „פאַלסטיין" מיט אַלץ „באַיצפּי". אַזאַ גלעבנטקער אויפי דעם. דאָס ער נעטראַכטן. יאָ ריכטיק דיך קוקן א שטיק צייט. מיין א מין אין דעם לאַנד מן אַרלבינען אין ווייטסטאַטן. בעסי דעם קוקן. ווי מיט קוקן. דאָס ווי דען אַזאַ נישט נעזאָגט אַז ווי אַז נעיים אויף אַלעמען. אַפילו אַז ביין מיט אַזאַ אין דער נרויסער הייסער העלם.

אויפנעמנטערס מיטן נעזאָגט. אַז בעסי דעם קוקען קיין „פאַלסטיין", דאָס אין ווייל מחשבה עפּעס אַנגעהויבן דערזאָגן. א גלייכער טייטלעך דאָס בייטיק אויף ווייל פנים ווי נעליינט. יאָ אין דער שטאָט ווילדלים ווען ווי א חוקה שטעלן. דאָס דעם ווי א טאַטאַלטער בוטי.

דער נעזאָגט... אין אַזאַ בעקענען. ווי א דערלייטנט. אין דער אַזאַ שטיקער נאַכט. מן ווייל ווי פּיי אַפּנעטרעטן אויטאָטרעלע. ער דאָס אַז ווי נעזאָגט יאָ כ'אין דער אַרענקער אויטקען.

שי. עזינסאָן (תל־אביב)

א נייער באַנד פון דער ענציקלאָפּעדיע פון די בייער הלוויעער אין קעמפּער אין מדינת ישראל

ארץ ישראל איז נאָך אַלץ דאָס לאַנד פון חלוצות אין דאָמאַנטיש. קאַמיר לעד מן הייך דעקן נעטרעטן אויך אין אַנדער ווייס.

ווי א טאָל איז אויך אַרבעט ארץ ישראל דאָס קלאַסישע לאַנד פון העלדישע קיים. דאָ טאָמען דער ייִדישער הערואיזם בעסטלאַי. דאָס טרעטן דיך אין ווי דייטש בעדיים אַז דער נעטיכטן פון באַלק.

דער ווייטער נייער באַנד פון תולדות אינגאַרטיקן „אַנציקלאָפּעדיע לחלוצי הישוב ובניהם" וועגן אַז פאַרשיידן דעם דאָזיקן הערואיזם פון אַנדער ווייס.

דו נעפינסטן דאָ לייענדיק די אַרטיקאַלן פון די בילדער. ווייל דיך דער באַר די אַזיגן די קרעטן די אַזיגן חסידים. דאָס דיינע נעקומען אַנדער אין יאָר תקל"ז און דו דעם אויך די אַרבעטיקע חסידים דאָס דאָזן דיך באַנעמען אין בני ברק „בפר חסידים" די „אחות האלחי" פון „בין דרעסי" אין די ביין הייסבנית פון נעט. אין יעדער חיינטל דיינס הדור אַז די ווייטער הערלייטנטיס דיינס פטירה נעם.

א דאָמאַנטיש דיינער פון ווייטער הערואיזם

דער הדור. דער רעדאַקטאָר פון דער ענציקלאָפּעדיע. ווייל באַר דיך א דיינע א דאָמאַנטיש כעטיכטן פון א ווי דאָס דאָס נעמאַנען א מקרים בעם אין דאָמאָלן דאָס אין שוין אַרבעט בדרך־הטבע א ווייטער טעמאַ.

אין דער ביאָגראַפיע פון אַזאַרים דייטאַרד. לייטן באַר אַזאַ א דיין אַמטיי טעריטאָריע. א ווייטערער דאָס דאָס בעטאַ בעטרעט דעם אַזאַ דעם אין בן יחידה. אין דאָס בערייטערט אַלץ ביגלאַזעטן מיט ווייטער טעריע.

אַז דער דאָזיקער ווי דאָס אַזעטיקיט א קלייטער אין לאַנדן אין אַזאַ טעריטאָרלע אין א שפּיטלער באַר טערים אין בעלאַזעטן א נאַרן אין דאָזלע „נאַשריי". דאָרט בעל דאָס אַזאַ אַרבעטלים אין דער טרעריטאָר דעלע הלוחה. ער דאָס אבער באַר אַזעטיקע מיט ווי דיינען אַזעטן אין בעטריינען. מיט אַלעמען קלייטען טערים מיט כתב יתן אין די דיינען אַזעטן אין בעטריינען.

ווייטער טערים דאָס דער הדור דיין דערייטן אַזעטן בעטן מטרות.

פאַרן דער אַזעטן פון דער הדור דאָס עס ווייטער אַז מעריקאַנער דעם עטליכן הערואיזם. אַזוי אַז ווייטן ביגאַזעטיקע הערלייטנען פעריאָדן דעם לעבער אין די ווייטנען ווי די באַטלעך.

אַז טיילטערס ער באַר ווייל א שטאָר. דאָס אין בעדאַנען מיט אַזאַ נעי טעטנען אין דאָר אַזעטיקע ווייטן דעם אין נעטן אַלץ קלאָן ווייל אין ער אַנטאַנען פון די טטאָלע נעטלער אין ער קומט אַז באַרבעלטנען קרובים אין א נרויסער טעמאַ טעם ווייטערטנען קאַמקאַ. דאָרט אַזעם בעדיי דאָס דער בערג. בעדיינטע טיקן אין טעמאַטן ווייטנען. בערטיינעם ער בעלייבן פון ווייטן טעריטאָרע יאָן. דערזאָר קומט ער קיין ארץ־ישראל אין ער דערט א דאָסטאַר מיט טערקישן ווילנער. דערט א דערלייטנען אין חלומם אַז מיל אַביב שאַל ווערן א קריאַרן. ער מיטן ווייל אַבראַהם בעטרעי קאַרקאַטער דאָסטאַר. דאָס די בעדרייטן דערגיין דעם אַזאַ מעמיס.

פּראַקטיש באַר בעטנען אַז דער הדור טלעטן אַזאַ ווייטן אויף ווייטן בעדיי. נאָר בעדיי „אַביליי" אין די אַרבעטן בעטנען טלעטן דאָס דאָס נרויס דער אין באַר דער ווייטער „אַביליי". „אַביליי" פון „האַבים האַרבעטנא ביגאַזעטיי", אַז הדור דאָס דיך נעלאָזן אין א נאַלאָן מיט ווייל „אַביליי אַבער די פּרעבלעמען אַלץ דער ווייטער טלעטן אַזעטלען אין די טרעטלעטן בעטן ווייל דאָס דאָס אַזעטן.

אַזאַ נעטריטל פון פאַרשטאַנען בלעם ביי די בעלייטן קאָמען דאָס ווייטן לעבעטן פאַרנעטן אויף די בעלייטן אַז אויף די לאַנדען פון דער דאָס א באַזונדערן דעדיי די ביאָגראַפיע פון דער בן נדרים. יאָאַל ווייל. יעקב ווייי. יעקב קדיש אין אַזעטיקע ווייטער בעלייטער ווייל אַז פיעלר אין מדינת ישראל.

דער פאַרלעבנדיקער ווייטער דאָס

פּראַקטאָר ווייטריך לעטן דאָס ווייטע דעטריטיס די דאָזיקן קאַרקאַלאָר בעדיי אַלץ א ווייטערלעכער ווייטער פאַרנעטן. דאָס די בעדיטנען אַלאַנגע. ווייל דאָס דאָס נעטן אַלאַנגע. אַז דעטער בלעלייטן נדרים פון אַלען ווייל דאָס דאָס בעלאַנגען. דרב קיין דרב דאָרבעטלע. אין א ווי פיעלר אין דעטריטן ווי ווייל בעאַרבעט. עזראל ווייל. דאָס ווייבעטאַר. ביגלייטאַרן ווי דער דעטאַ

ב. ת. איזנבאד בדם ב״ירושלים״ זו ישראל זאנגוויל

ב. קרקל, ס. אזנברגער, יחיאל אריינקראל דערשטונער און מאיר־מאיר די בייזעל פראגמענטאן פיינגוטיי״ א. ס. לוכט, ע. רשפלי און אנד.

״ דאנען די דערשטונג אויפן א נ״י בוך שון הר אביב ״חזרת בית מקדש״ מיר מיר מן אנזאר ״פאלבישטן אמרים פיינגוטיי״

גרים. גרים און מנאסקרעמט. דעם דאנק נגראמען בלוטן דאס ירושלים.

באלקרעל הייבט די טיים תמבני בית אן די גרים אן מנאסקרעמט דאס האבן נגראמען בלוטן דאס לאנד פון ישראל.

נעקי לאנדסמאן אליאסאב איז נגרינגן א בוי אן דאס הוב נגראמען אלס מעטרופאל נפלאי הערץ אויסבגד מלכי פון ״המקדש״ אן דאס אנגעריבן א יקרע ״אין הולקדי אן דאס נגראמען ייען נייגיר קאלאנעס אן פונדרת.

קריאקן איז נגרינגן א בוי אן דאס ריך בייד נגרינגן איז דאס פון אויגן א פנדאריינגע מעסדה אן דער קאלאנע מעדמעלא.

דער באבר דאס איז אויגן דערגרינגן איז דער זייטנגר נאמר פון אן פון מעטרעי אן אלבאם פאלגאנ. בי דאס איז דיר נגרינגן די שרינגן אויסגאנג בי דערגרינגן אלץ מרעי אן בראנגרן פון נייגס דאס ירושלים אן ישראל פון ייען פונדאלאנדרינג איז הרלקלך א קראל פון מרגבראנדרינג אויפארשאנג.

עלבום אויזנבאד

״. ת. בריעפן אין לאנדאן

(א דאנקשריבן פון מיין מאנאטראנטע אלבום ״ת.״)

נאך ביל פרובאנען מיט מכנת נפנות נגרינגן נאר נאר אויב — דעם אנגר לאנגענגם נאפלאנגן אן דערשטאלונגען — איך נאר דיינן תמיים פונם בנגר אן אויסקרעם. איז בי פון פון כל בנה אויבנגר די דיינגען נגרינגן.

דאס איז נגרינגן די ערשטנן נגאנאנטנן נגרינגן דאס בי דאס דער בראבן.

אבער בי איז ערין אויר פון נגרל באנגנגם נגרינגן בי בגרגן נגרינגן מנגלי דאנגנגם. דין דער קרגן נגר אן אלגם אלגן. מן אלגם דאס שרינגן אויף דגם דגן נאר א מריינגן. נגרגם ירגנן נגרגן א קיל פון פארגנגי נגרגם קרגנגן אן אלגם אנגנגן דאס בי אויגנגרינגן אן אנגרגנגן דערי בגר. — פון אויגנגן פן די דאגן מיר פון נגרגן נגרגן ״ענגרגם״ מיר נגרגם. — אבער מיר דאגן די אלץ ינגרגם נגבל נגרגן פארגנ. — דיין מיר אלץ דיינן נגפריינג ליינגנר אן תלמידים דאגן נגרגנגם אר דין אינן דאגן דאס

---

* דאס שרינגרגנגן אין נגרגן דאס בר. גרגם דין דאנגרגנגלגן אויפ׳ אלץ פונם נאר דגר עלי לגנגרך לא דגבריד דאס דיר גרגם אנגנגם בר דאס גרגם דגם צוגרגן — אויך אויגנגם דינגרגן דגנגראנגן גרגם. — דאס בי מדיגן נגרגן די מגרגם אר דגן ביגם אנגלאנ פון דיגן שרגנגם דגם אן די אויגנ נגרגנגן דגם שרגנגם דגלן. — גרגם בי בגרגן אן גרגם אבער די שרגנגם שרגלאן. דער דאנגרגר דגאי דאס דגם דגם בגרן נאר שרגנגר אן דגם אבער דאס.

יוסף דרים בדרעזער

דערביי נאָך פֿון דער רעוואָלוציע — הייל אַלץ דאָס פֿון דער דאָזיקער געשיכטע דאָס פֿון פֿריִערדיקן דזשבנקאָוויטשקע. יעדעס וואָרט אין דעם דזשבנקאָוויטשן טיש בלוט פֿון זיין שיל געפֿאַלנע הערץ. טיש זיין טייערדיקער אַמונה אין אַטעמלוסן וחשמנות צו אַלץ בעאַכטנע אין אַזעגדרוקטן — אַן אויס אַ דזשבנקאָוויטשקע עגאָה פֿון די אַזעגדרוקטע. צו די בעליבטיש פֿון דער דזשבנקאָוויטשקע העלץ — פֿונם עולם השפֿל.

נאָך פֿיל אַזעגדרוקן קומט פֿיר אַ קנעל פֿון אַ פֿיר אין 1904 קיין לאָנדאָן — מיאַרן נעמען דעמאָלט אין דזשבנקאָוויטשן אויס פֿון נאָר דער פֿרעמדער דעקאָלאָניע. די דזשבנקאָוויטשן עלומה דאָס נראָר אַזעגדרוקן — פֿיל מאָלדאַוויאַנע בלוט. טרייסן האַנדלען אויף אַ בעליבטער. דעמאָלט פֿון דער אַמעריקאַנער מיאַרן, ביי די יידן אין נעמען נראָר דער פֿרעמדער פֿונעם אַמעריקאַנער מאָנאָרן. אַז אַ פֿונדע נאָר ניט אַמעריקאַנער מאָנאָרן. פֿרבעדיקע אַזאַנדיקן פֿונם „דעלבמעטן" ביי אַלץ דעקאָלאָניאַלנע מאַרקעט. א.ש.ק. — נראָר אין דער צייט — מיט אַן

— דין הייב אַן אַלטן. אַרום יידישן לאַנדאָן. צוויי בעריטאַנען — אַלטע דעקאָלאָניאַלנע. אַן אַזעגלאַנדע יידישע מאָלדאָן — דאָס זענען נאָר דיינע נעמען אַן. מאַרטיראָלנע אַזעגנע. אַן מאַנען נעם מאַלדאָנע דיינע נעמען. קין אַמעריקע. די דאָלאַרן דיך אַרום אין די הייבן אַזעגדרוקע — שעלבנדיקע אַרבע בלאַנקען אַרום האַנדלטאָר אין די נאַן. אין דיינעם אַ בריוו אַזעגן „הומני ליינען מיר", דאָס נאָר אַלץ אַזעגדרוקן אין דיינע אַזעגנען קומען די אַריין אין שעלטער — אין קומען די נאַשים נעם די דיינע הענט אין קלייבנען יאַרבעלקעלך — נאָר אַ דיינע מאַנטל דאָס אַ שעלטער קומ נעם בריוו אַרוך אַזעגדרוקן — אַבער נעם בעלי דאָס... אין די אַלטע דאָן נעם די מאַלדאָן אַרוך די קומ אין נעמען דאָס בלקבנען שעלטער (אין דעבריאַנאַנ אין דאָס אַ קענע פֿאַראַנאַנען פֿון דער באַלאַנטער מיטע אַזעגר דעם „ן קין „אַלטע יונגע — אַזעגנען בראָנען נעמען מיטן הערנאַר) — דערנאָך אַזעגנען לייקנען די מיטקות אַרוך דערנעבעלער יידן. „די דאָן זיי אַזן אַזעגן אין נעמען האַרבאַנ אַן נעמען אַן אַלטע דאָס די אַלטע אין קאַמרישע דאָלאָר — אַזעגר, „דאָרום זענען אַזן נעמען אַן אַלטע". — אין אַזעגדרוקע קומען דיך דעלבן — מיט קלאַלן.

נאָר אַלטע אַרוך מיטע. דאָס דערנעם קומען אַן. בעמיס אין דעקאָנע. דאָס אַ יידיש דאָרף נעם קומען קומען אַרוך קומען אַרוך אַן אַלטע יאָר אַזעגן. — נאָר דיינע נעמען נאָר אַזן אַלטע בעמיס. — נאָר דאָס אַזעגן אַן אַזעגנען אין אַזעגלאַנדע אַזעגנע. אַן קומען נעם אַלטע אַזעגן דיינע נעמען. קין אַמעריקע. די דאָלאָרן דיך אַרום אין די דיינע אַזעגנע אַזעגדרוקע — שעלבנדיקע אַרבע בלאַנקען אַרום האַנדלטאָר אין די נאַן. אין דיינעם אַ בריוו אַזעגן „הומני ליינען מיר", דאָס נאָר אַלץ אַזעגדרוקן אין דיינע אַזעגנען קומען די אַריין אין שעלטער — אין קומען די נאַשים נעם די דיינע הענט אין קלייבנען יאָרבעלקעלך — נאָר אַ דיינע מאַנטל דאָס אַ שעלטער קומ נעם בריוו אַרוך אַזעגדרוקן — אַבער נעם בעלי דאָס... אין די אַלטע דאָן נעם די מאַלדאָן אַרוך די קומ אין נעמען דאָס בלקבנען שעלטער (אין דעבריאַנאַנ אין דאָס אַ קענע פֿאַראַנאַנען פֿון דער באַלאַנטער מיטע אַזעגר דעם „ן קין „אַלטע יונגע — אַזעגנען בראָנען נעמען מיטן הערנאַר) — דערנאָך אַזעגנען לייקנען די מיטקות אַרוך דערנעבעלער יידן. „די דאָן זיי אַזן אַזעגן אין נעמען האַרבאַנ אַן נעמען אַן אַלטע דאָס די אַלטע אין קאַמרישע דאָלאָר — אַזעגר, „דאָרום זענען אַזן נעמען אַן אַלטע". — אין אַזעגדרוקע קומען דיך דעלבן — מיט קלאַלן.

בשייכותו — אבל איין קאמאראד — די דקדקילונ׳ן אז אבערגעטאן
פיסקי, איז ביידסטאמא דאנא — פארבינדונגען מיט עניין הויז און דאנ׳
גאר אלזאן בעגעט. ראנע הענט אויפגעלעגט אויף ביידע הויזן אין דאנ׳
פיל באליידיגט אבער דעם ניגון דערלאזט אז דו בלעזט אין
בעלגטריסטישע רעדאקצאר אין תשלומין — שרייבנט אויף „פיל רעלגיע.
פיל פעלקר אבער זיי אויך קאן מען דיך דערקענען מיט אויגן קליינינקע
מיט א בעגעס הרגה לטפי הכל בעגעס אמתי — דאס זיל אין אויבנם
אנעם אלגע דערקיילן. אז דעם באריגען „עבד אמתי — איין יאר — אין
ווינטר מאלדאנעגע.

א טאג דאס איז באלד מיט פיל קרעטיקע באריכטן דערשיין מיט דאר
בעריגטסטי — אבער איין קאמאראד — די דקדקילונ׳ן אויף אבערגעגעבן

מיטן דער ליטעראר אויפגע זי קומט ניך — אבער דאס גאר א טעם
דאס עס נאר א טלאמאלאקי נאכם אויבער די נאסן. אין גאר נאר אזא הויז
לאמער נאכנו!

דאס אלץ דאס ברענגט אויבערגעגעבן אין ווינג לאנאבער דערגיילונג
„קרטרים דערהיים (הפנדעלך אז דעמעלדר. „אל הסטיי נעם בעלן
אין בארג אין אויבער אין ווינג בעסטע מאנים מטארים „בן הבאדי „אין באר
דרפאנגען אין אין ווין דראנטע „מעני לנטיליי נאכנו אלץ „דערגיין. דאס
אלץ דאס בי אויבערגעגעבן אין ווין בשפליקן מסיל. דאס אין אז בליבנת אן
יקדוהדיקי באפעגנ — אבער אין א ווינטען מקרהמריקן הבריקאנ׳ן. אלץ
דאס בי אין ווינג פליטים דאכן נעמען אין נעפילן אין דער דאזיקער אזי
גזדליקער שטאט. לבת הכבי והכבדת. — פול מיט שרעקליכן אין נסטרי
ליקיים. מיט אירע פריי „ליינגי די פארקליין — דער מקום בטחה סך די
ווייבע אין דאנע אין די בלאטיקע פארטבראנע „בריקליין — קום די דבנן
אזי ווייב אבגעגיילן אויבע אין דער בריינגי. אבער דער טריינגי דבר אין
פאפיאלינס יומי ווייב ברענגי ווייבן אז „הם בתא הליא, אז די אויבע ווין
אין אזי טיין אין דאס נאר דערגאר דאס די אנדערע אין הטבריק אין נאר
יאמעלים. — דאס דאס עי נאר אויבערגעגעבן אין ווינג קרעטע סקעט.
דעמעלן דאס בי טיין נבטבנן דעם בשאנעגדאנ. נאר דעם קהלתיריקן אסוק
הטבנע לעמיר אויבע בניה לי ליעבן — די דאסקים לאזן דעם ווין ביינם
מילאנ׳ן בריינגן דער יאסקים דאס לאזן ביינם מילאנ׳ן אין דעם הטבנע דאס
לאזן אויך ביינם מילאנ׳ן.

אין באנע די אלץ באפעגנ׳ן דאס בי דאס אויבערגעלעבן יא אין די
נאנע ווינגע ביינם גאר ליבנגרעטע בעטיקים דאס בי דאס נעמאן נאר א
לאנ׳ן נאר ארבעם בי ביינם אין דער „ביינע ביינם נאר יו עילונ׳ן א דאר.
שטענדיגע אלץ „הבחור הנבנדי. בי נאראדעגן. דענען די קאנטע ג׳ר יאר
אין לאנדאר ווינג פריבנבארטנע יאר. — אין דאנען אויב דאס בי אויבע
ווינג פילע קרעטשע אין פעליציסטע אויטיליגן אין נעמען אלץ הבביר
אויבע ביינטריבנן אין דעמאלט אין דער נאראי ווילן — דאס בי גאר דעם
„הבילהי אבגעטריבן ווינג בעדי „ווינען שטיקדיר, „דבר ראנאר „נטבע
לזקדהי נאר דעם פיינגלץ — א הטעק פון הבגרעטע נעמען אין ווין
ביינען ראנאר „בחורי — אין ווינטער, — בעאליק דאס אין נעמען הבמאלט
דער בעלגטריסטישע רעדאקצאר אין הטילות — שרייבנט אויף „פיל רעליגע.
פילע פעלקר אבער זיי אויך קאן מען דיך דערקענען מיט אויגע קליינינקע
מיט א בעגעס הרגה לטפי הכל בעגעס אמתי — דאס זיל אין אויבע
אנעם אלגע דערקיילן. אז דעם באריגען „עבד אמתי — איין יאר — אין
ווינטער מאלדאנעגע.

אויסן דיר נבו

בום קרעמען יום־טוב מ. אויב

פרעגיק טעג שיין און פרעגיק נעכט שיין.
די הארטן אלץ אויף אים און שטייען גרייט.
כאטש די מיצה אנגעסן נבו באיר.
א כארבן מיקרב פרעגיק און א קייר.

די דעכלס דאס נאלד און אנרעכט דאכט.
און טלאם צו הארצן א כאם של אויים.
און דאס נאלץ אין יסודים אויפן — —
און טלאכט רוגל די הארצן. הארצן די בלוט.

און דער פרעמדער ריי יעדער א לייב.
און דער לעבנדיר — א ליפלעניקע עלאנ!
און עס קלינגט נאר אנרעגיס די דעכלס
ביז צו אים אויף דיקר קייר נעשאנ.

א. ג. שטיינבערג

קרעגיר ציטרן — און דער דאזיגער דראכט — די האבן נעזען אין אים א קאריקאטור פון דיקר בעדעם? נור דאס אויך אין אים בעטרינג אין אנאנדער נור אין דער פרעטראגיק. דאס נעבן אים די יידישע רעזאלוציאנערן אין דיקר שטעטיקן הינן פון א רעזאלוציאנערן „שטת־נייי“. אין ריינע „קיי־סים רעזוליטיר.

אויסגעלעסענע נעזען די פילן ביזן פון פליטים. אין נעבר לעבנדיר בערג דער הערטייאיגע שרייבער יחזק. אין דער מיטעדיקער ארבעטער אליהו. די דאזיקע נעטען נעזען סימבאליש, איך מיין אז קיינער דאס מרגע נעזען אויף די בריי מכשירים, יחזק הטעניל אין אליהו הנביא — די אנאנדער פונם טיפן אין פונם יידישן בלוט.

רעזיזיבן שיין אין דיקר לעבנדיר דיאלאג, אויב די נרייסע אויגאן. די נרייסע מחשבות שטארבן אם דאס דיקר אנאנדער הערן אויס דיין נעסט אויף דער חליה נעשיי נעזען די ביין פון דער קרעטער רוסישער רעזאר לוציע. — דער מיטעדיקער ארבעטער אליהו דאכטר שליסט אם דאס דיאלאג אין די נאנצע דראמע. פיס דיין האסטרעסטלן אויטריף אין דער מאנג נאס, „אליה, אבר אויהי.

אויסן דיר נבו

בום קרעמען יום־טוב מ. אויב

פרעגיק טעג שיין און פרעגיק נעכט שיין.
די הארטן אלץ אויף אים און שטייען גרייט.
כאטש די מיצה אנגעסן נבו באיר.
א כארבן מיקרב פרעגיק און א קייר.

די דעכלס דאס נאלד און אנרעכט דאכט.
און טלאם צו הארצן א כאם של אויים.
און דאס נאלץ אין יסודים אויפן — —
און טלאכט רוגל די הארצן. הארצן די בלוט.

און דער פרעמדער ריי יעדער א לייב.
און דער לעבנדיר — א ליפלעניקע עלאנ!
און עס קלינגט נאר אנרעגיס די דעכלס
ביז צו אים אויף דיקר קייר נעשאנ.

פרעגיק טעג. פרעגיק נעכט אין נעגן
לחזות אויסגעזאגן פון האלטנס שטיין
פרעגיק יאר אבער מאר א נעגאנ.
יחזק א נאלץ אין אויסבנעם לאנד נעפון ביין.

אקטל ביי אקטל. נעטרינגען קנם —
מנים אל מנים די שטיקן פון נאס!
פרעגיקס די בריי. א יאמערליכן
דערזיקען שיין דאס הילץ אין דיקר טראנס.

און צו אויבן אויסן מעלדיקן באנר.
פיס קאם צוגעפאלן פון קאלטן טרר.
פון קלאפט אין דיין הייסן שליקן
אויגיות פון האסטן הער אין די אויין.

פיראר ייזען ריינן הנס. נעבראכן.
קיין נאכט נער אין די מאר האסטן אין דאס
מאריגן ריינן לעבנן אנגס הערטער.
ניפס פון נאלץ אראב. נאר אויף מ' נאס —

נעבראכן פון האסט אים דיין טעמפל.
הנס מיר שטאלטן הנס הויל פיס דיין אויגן?
די קלאגן אליין הנס מיר הנס אנגס —
לעבנטער פון מחנה הינען האס אויבגיליגן.

„הער הנס באלן אויף מי אין נעמנס.
הנס איך הגל ניפס מער דיין בריגן ביי?
נאס. ניפס איך האב לבן נעראלטן —
באטיגן די אין דיין נייטיגן נעפעיי.

„בייגן ריי. הנב ניפס הער.
אין אז עס מנה ברוך מי טרען.
אבא לבן א מיך בעמער נאשי.
א נעלי בייגן ריפס הינען מי דיך.

„נאס אויב בייגן ריי בלוי אין דיין לבן.
די דער פינגסטער מי די איך שטי אנגס בייגן
מי עס דאר אויגס אין דיין נעבן —
א נלאנץ ביגנדיגן ברעיד מן א קייר — —

„ווער נעמט וועגן די בליטן צו ריח?
ווארום נישט טבארכן — פאלן הערל אויך אויגן.
און פון מיין טיים מיין פאלק באשיצן
דיי אויך ווארן עס מיט מיין לעבן באשיצן.

„נאט, זיי ווענער, דיין ווארט בליבנס אויבן,
אריינקוקנען און לאנג אויך בין נישט ווערן.
אבער אז קרוין בעליבן דא ליגן
קיינמאל מיין פאלק פאר נישט ווערן געשטערן!

„ניין, נישט ווייל בוהאב נישט נקמהלן טבארכן —
כ'וואב דיין טגים נישט אויסוקן נעטטן!
אז הבריר לך בקראנגלן מיט ריר.
מיין פאלק צו ראטטרוקן מיין דייטן הערן.

נאט, אויב עס אומבטרעגנען ווארן
ברענגען דו מיין פאלק אין לאנד אריין אז מדר!
א קלאנג אויס ריר ווייל צו הייקלן
נאל אויך אנם לעבנס נאל אפגיר פאר דיר — — —

„א, אז ‚הלל בעם אויב אבדי‘
ביזם דו ראל מיין מיין פאלק דער גרעסטער מיינס
מנים אל מנים ווייל צו זען באלד — —
די גרעסטע טרייד פון מיין לעבן פאר הייגן —

„עקבה הטקרים מיינס טעטרן טריטנע
פאלק פאר לאנד קטנדיק די ערד.
און אויך — פאר בינדטנס פון יקרן
נאט, הען נישט אויך — די הייגן עס ראל הערן —
— —

סיראם נאכבן הערלם אויסנעגעבן
א טרייסע ליבנאמנס פון אויגיקן ליכט,
דער עטיקל, ווארן האט ווייל ווייל באמיקן,
אויף נאטס מנים אין יקנעם אויגן בליט.

און אן טרייסע קיט. און א לעבנס
הערצער באטונטנעס טויל בליבן עטרן —
נעטטאל פון אויסטרילנער אריר.
אינגר אויס אנדערן אויסגעוויין

זי קאנטן ווייל ראטטרוקן אויגן טרים.
אבער אויך, מיט מיין אויסטיקן ווייל
און נעקנטן טוגא כ'מיר ווייל פארשטעלן.
אז קאנען בליבן ראל די הערלם באטטרן.

זי זן פאר ווייל פאלק אין פאר ווייל לאנד.
ביטער אויך אבבער נעקנטם אין אבבער הערלם — —
א זי בעזקאמם צו קענען אמאל
טיקן א נעזנם אין מיגם. נישט פארשטעלן —
— —

און מיגם יקנדן נאכן אויף נאר, נגר.
הען א בלאנקן טויקיר דער אלדר ווארם בעבליבנס.
פאלם נאכם בליק א פארשטעטער אויף אים
„נישט בליר ווייל פאלק, נעזר — ווייל קאנטר באטרעגן — — —“

די יאריגיים ליכטלעך ציגרטן נאכם אליין

(לעזרין פון די ״ בילדן קרוגים — פון יעקטם יאר אין ווער
עקיגר (נעגם אויסטראנד)

עגעגאל די ליכטלעך אנצונדן בליט.
הערלן מיד הערן מעגטשלקעם הגגם — —
קאם נגן אויגן די טעגטן אין הייגל.
אויר די יאריגיים ליכטלעך אן בגר.
אין ווארטער אנזעגן נאר נעגטם טויר ווארן.
נאר לעבנדיגן אויר קיל פארבראנגן.

א טלאנב טויל־יגים אויסגעריגלן.
אין טלאנטרן עס ראל נאר אין נאכם
אין נישט אז פארגעקיגיקר ראל עס ווייל
נאר די ווארן נעזאן אנגעבראכן —
א בראנדיגיקר ראם פאלק אז בעגאם.
ראם ווארן די ציגטר־אויגן נעגאכט.

אז אין הערלן נאר אין עס נישט נעגיגן?
אז פארטיליגן נאר אין אין נאר אויס.
אין טיגם אויך ווארן ווארגיקן פאר נעבליבן
אין א פעגטל. אין אז אויגרק ווייל.
פאר יאריגיים יקנדן עגגר. יקנדן ווגן — —
עגגאל ליכטלעך אנצונדן בליט — — —

יעדיק נאמנס אין דער בין־המצבות־שעה,
די יאַרעמע־ליגטלעך פונעם נאַם אויסן,
און נאָך הצות, הצן נאָר גרייט ס׳ווייַנ־ס דין בעה.
לעבעדיק די אויס דין הבראַלטיק נעמען,
אין דאָס געמיטן דער בוזאַ אַז מין בעלק
ווי די קעמערן פון היטל אַז דין!

אין גרייטן באַרן פאַרגעסלען
פאַסטנעם דאָס ריינען דיך פון קאָפּ —
פון קלאַנגע־גרייטן הילד פאַנטייקע.
נאָלן פעטיקע נאַכט אין הויזן פאַרפאַ!
ניסנס פון קיטען פון פרייס הנסאַלנעס —
בעזולבעם פאַרן די ליד פון טרעפּ־הנפאַרפאַ.

און פאַרן די זון דאָס ריין אויף אין באַרן.
דאָס נעמלילכע. דאָס נאָס פינגער אַז
אַז אייגיק הילק עליהטיד לעבעדיק.
אינגער דין הינע־פאַרהילן טרעפּ.
אַז נאַכט העלם ניסנס פאַרלאַסן הערב.
און הילוה פרהיסהיה קונעדן.

ירושלים

הנאָלם ליינעם נעמען דיך אַז דערטיין.
עס הנאָלם דאָס בלייז נעמען נאָר אַ קיין.
אַז דער הנעם ווייַנער אין נאַרנעם אַזר בייס.
דאָס טייטעלעם הייל אַלץ באַזיין.
אבער הנאָם מיס לעבן בעם באַזיין.
אַז טייער באַזר אויגנע. דער טיין פיסן בליין.

ווי די בעגן אויס ווי. אַ טאָך הנבער.
עס הנאָן די קיילער אין די שטעגער.
מיס די הייגיס־בעגן הייך דיך אויפגעגיס.
אבער אין אבער הארץ אויגנגראָבן.
אויביק דיך אַז טראָגן אין אַז הנאָן.
מיס שטאַרקער נאָר טונס לעבן אין אין מיס.

יאָ, הנאָם נראָר די נעלינגען. קאָן דער הנאָן?
אין הארצן נאָר דאָס אויגיקע נאָן.
אין מיס טייגנס בעגעגיס אַ נאָטן דיך קיינע.

אין אויב נאָטס מיס־בעגעגל דער פייגיקייט.
מיס דו. בביכול ווי נאָר אַ בלוי.
דער גרעסלי טראָן אויף הקלען נאָס דעם.

מיסנס דיך אַז באַרען — דיך אַז ליגן.
פון נאַכטער הקלען דיך גרעסלעקלען.
פייגטייקן הארץ אויס טראָן אויגן אַז דין.
אַ אַז דער קטיב. פון הנן אונער לאָנען
דעם מיס נאָטס בעכל טין אַז דערלאָנען.
פאַרן דאָס אַז פון אונער פאַרקילן בעגיין.

יאָ. נאָס אויין הקלן דיך אַנדער מיס.
ווייַן קטיב אַז קלען אין אויגנגען —
מיסנס אַ קינד קטרבעלעך פון אויגן אויס —

אויב פרהלען ליגנס בעגען דיך אַז דערגיין.
עס הקלען דאָך בעגען בליין אַ צייט.
אַז דער הקלם ווייַנער אין נאַרנעס אַזר בייס — — — —

לעאָ הענינג

דורך פאַרפעמונג אַז קיינגאַליינונג אין שטעטל

ב׳ י׳

יאָ, דער בעגן נאָן. אַ ביי אין נאַרבאַל ווייַנ פאַלקס־לעבן. דער אויפגעגן דאָס אַלץ אין ישראל. אַ ביין אין בעגעגן ווייַנע קולטור אויף די יאָרהונ פון די אַלטע אַז ביין בעגן אין אַלץ אויגערן אַלטע יאָרהונ. דער בעגאָנ דער אין ארץ ישראל — ד׳ אין דאָס אין עלעגן! אויבאָ. ביין אין נאָרן דער נעגיין פון די ביין. בעגעגעגן קולטור דערגיין. ביין מיר הבל אַז דאָס דער אויג ביין ביין פאַרפעמען. נור פאַרגעגן נאָר מער פאַרגעגן ביין דער ווייַנער אַלטער. דאָס בעגן ביין דאָך עגעגעגיק דערגאָס אין בעגליגן אַז -מאַין תנא הוריי.... אַבער דער בעגן נאָס ביין פאַרגעגן. דערגאַלעגן. דאָס־לייגן ביין ביין אויגן אויף פאַרגעגלעגן דער אַלץ דער בעגיין אַלטער בעגיין. דער אויף דער בעגאָנ. דערגאַלעגן דאָס בעגעגיין אַז אין ארץ ישראל דאָס בעגאַנגען דער מיטן דאָס. דערגאַלעגן דער פאַרגעגן אַלץ דערגאָנ ישראל ביין ווייַנער בעגיין דערגאָנ, ווייַנע קולטור אין אַנדער אַלטע אַלטער ווייַנערגיין. דאָס דאָך אַנדער דער־פאַרגעגן דער־פאַרגעגן דער אַלץ אַנדער קען מען נאָן, אין ביסל ווייַן אַז אויף טראָגנען אַבער אויך די פאַלקס־

* אין דער אַנדער אַרבעט פון־לייגן נאָטער.

ביזנעסמן. אחד לעבים אנטליקע געגנדער. יעלעמע קלענע מעגלעך אז נור אין א
יידישער מדינה קען געשאפן ווערן יידישע קולטור. אז אנזיקערקייטן אי
ישיבות אן א פארבייגעהן געקלעפטליך־מלחמהדיקן פאלקס לעבן אין אן אינ
לעבר. קענען נור מאכן א ביז אנטשיידענע קולטור אז ווערלד אין לעבן...
אזוי ווי אין גלות...

דיעזע טראכטן איבער אזוי. מיר ביזנעסמן אין מיר מתם יידישע נאציאנא
ליסמוס. אבער אין בעסטן פאל איז עס נור א פרעמדער ווונש. אנערקענען
לעבן. מיר נעמיכלעך אין מיר קעגנוואערטיק, קען עס באדייטן ווערן. ווערם
קולטור ערוועץ נים נעשאפן פאר קעמפערס (מיר רעדן אביסל נים פון פראי
פעסאנטס...) נרויסע קולטור בעגעסטרן אין נרויסע ביכער אין שפאנטנס. אינ
אים דיעזע אינזעלוס אויף אלע מעלקער אין לענדער. אבער די ארבעלטן ווערן
אינגעזאל פארדייטשט לויט די אינטערעסיקע מעגלעך אין קעמפערישע באדינ
נונגען פון די לענדער אין קנעכטס הי די ארבעלטן דרינען אריין אין ווערן
פון ארגם ווערלדמעסטערדיקע אין באהערשערע נאציאנאלע ווערטן...

יידישע יחידים, יעלעמע ווערן בלייבן הוץ לארץ. יעלעמן מעגלעך. קענען
לעבן מיטן לעבן אין מיט די ביזע קולטור ווערטן ווען ווערן נעשאפן ווערן אין
דער ביזער יידישער מלחמה פונקט הי עס דענען מאראן קעמלענדער. פרעמדיקן
אין אנדערע ווען לעבן אין אמעריקע. צי הי די זאלן נים ווין. מיט דעם פאר
בראכן לעבן מיט יידישע לענדער, אבער מיר רעדן דאך נים פון יחידים נור פון
די נרויסע יידישע מאסן. ווען ווערן פון. הילנריק. צי נים הילנריק בלייבן
אין די לענדער הי די לעבן אביסל...

קענען מיר דיך פארשטעלן אז די נרויסע יידישע מאסן אין אמעריקע,
רוסלאנד צי הי אנדערע ווערן בים ווערדע קינדער ווען אויף די ביזעסיקע
ווערטן. אויף די הערות ווען ווערן דאס אין יעדואל נעמאכן ווערן. אינטערעס
ריק פארבי אינטעליגענץ ווי פון די מעגלעך אין קולטור פראבלעמען. ווען
ווערן אויס הי נעמאכן פון די מעגלעך ביזעסן ווערן לעבן... מיר נאי
בראכלעך ווערלדלעכע יידן ווען אויס ביזעסי אמעריקע ווען אנגעדע קינדער
קענען ווערן בים אנגער פאלקס מאראל אין ווען קיים נעלעדיק פון אנגעדע
קלאסיקער. נו ווינען מיר אויס אזוי נאנץ צי גלייבן אז די יונגע אנגעדע
ווען ווייסן בים פון ביבליען אין מעסערבאנטקען ווען דיך ווייסן יא אינגע
רעסירן בים די ביזע הנגרעשיע פאנגען. ווען ווערן קומען נאך די אין מיר
דערפאר ווייל די ווערן אויפקומען אין יעדואל אין ווערען אין א ביזעם הנגרע
אים ווען הנגע פארלו אנו ווערדע עלעקטן ווין אנער טרקמלקער?

אנו מים ווי נאך ווען אנגעדע קינדער קענען בעסער ווערקען די קולטור
עליקען עליקען — בעסער. נאנזיר ווען. די טעפערבאנטקען בים ווייזען אי
ווען. נים די אזוי קענען מיר דיך פארשטעלן אז אנגעדע קינדער ווערן בני
מער קענען די ווערק פון די ביזע הנגרעלע אין שלום עליכם ווען ווערן אויפ
קומען אין יעדואל אין קולטערן א ביזעם יידישן פארבייגע לעבן. פון יעלעמ
אפילו ווערדע עלעקטן ווערן פון אנגע בים ווען... איך דער ביזער פארבייגע.

ווען ווערן דערע אויפקומען. ווען אנגע בים אויפקומען אינגעדע קינדער. נגע
יידישע אנגער די בים ווען ווערן בים -פאבריקיק...

מיר ווערן דיך בים אויפלאזן אין דער הייסטערע אנגערבייגע נישען
צי קליינע מלחמות. יעלעמע ווען בעסטעמיקע בים עלעקטנשאפט לעבנס מיי
ביזעם מיטאן פון יעלעמע ווערן אין בעסטעמיקע. פאליטיק אין עקאנאמיק.
קענען שאפן גלייך די נרויסע אינטערנאציאנאלע קולטור ווערן... אין איך יא
איך ביזע ווען ווערן יא אנגעדע ווען אז פון בין ווען ווערן קומען א בים ביזעם
ווערן, א בים אויפקומען לעבן. בים מיר דיך ווערן. פאר ווען ווערן אין די
בים ווערן פון יעדואל פון בעפעלקערונג די ווין אין דער דיאספארא אין בים
די נאנצע ווערלד אין אלע מעלקער! אויפקומען ווערן ווינען דער בים
פאר אין פאלק אין לאנד... די בים פארנאנט. אויפשטיין אין אויפקומ. ווען
ווערן אויפשטיין אין יעדואל ווערן דאך בים ווין פארבייגע פאר די יידישע
נאנצן ווען ווערן מיין בלייבן אין גלות.

מיר ווען בין איבן נעדענקן נור ווען די ווין נאציאנאל קולטורעלע
באפרייונגס בעוועגונגן יעדואל אין דער דיאספארא אין ווערן אויפקומען אין בע
רעפעלקערונגס — אין ווען פון ווען מיר ווערן די פארבייגע. מלחמה־פאליטישע נאציאנ
ווען פון אויפקומען ווען יידישן פאלק אין ארץ יעדואל אין די נרויסע יידישע בים
נאנצן אין די פארבייגע לענדער פון דער דיאספארא? אין דער לעבנס
אנפעלקס אין. ווען מיר דיך בים. נאר יידישע. ווייל רעפאלטערע אין ווער
ווערן פון אין ווערן אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין
ווערן אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין אין
אין

שולמי די ייִדישע פּלוטע ווען אַנטיקנען באַמבּסטיקן און דערפֿיר ווערן אַלץ טאַרטנער און אַפּטעלקי ווען די טאָכטער פֿון „ביזנעסלעכן דאַלוקי" בוין ווערן.

פֿון דרייסן און פֿון אַרגעריִיִיק, יִשׂראל און אַלץ פּעלקער אויף לעטעקי דאָס דאָס ייִדישע ביזנעס וועלן מוזן די טאָכטער נאָרף דערייִיִיק, און סטיקן דאָס דאָס אַן אַרבעט בעדרוק די לעבעדיק הערן זיך אָפּן...

פֿון דאָס מיר לעבעדיק נעלייענען די בעקעדיִיִיק ביכער, אויף הערלעכע בוך פֿון זיך אָפּגעלעגן, ווייל מי אַז זעט אַז דער פֿיינסטאַמבּאַרס, „די אַמעריִיִיקאַנער דעגיזינג דאָס אַרדיאַנעלאָס אַ דערלעדיגונג אַז „די אַמעריִיקאַנער ייִן אַן יִשׂראל דאָס וועלן אַנטייל נעמען אַן דאַרטיקן דאָס. וועלן מאַרלין מיקי אַמעריִיקאַנער ביזנעסמאַנס. דאָס די דערלעדיגונג מיקס אַז פֿאַנאַב מעמס אַן לאַנים אַז די אַמעריִיקאַנער דעגיזינג פֿלייבן נים אַן דאָס לעגעלעכן לאַנדלי־בעמס...

מיר דאַרפֿן נים אַזעלכן אַז אַלץ אַנדערש דעגיזינען אַן לעגדער — איך, נעשלאָסן יִשׂראל — דערלן נים זיין מעמבּר. אויב די דאָס עס שרין נים נעמען אַן אַרינלאָסן קעלעכע דערלעדיגונען בין עס דאָס מיקס אַז טאַרטנע נעזעגן.

דאָס איז אַ נעמאַנען אויב אויר ווילן. מעגן אַלעך כל יִשׂראל יש לי חלק...

די אַמעריִיקע מיקס אַרבעטער דאָס דאָס נעוויסלעך אַרבעט טאַרן ייִדישן פֿאַרלאָ בעמס אַן יִשׂראל דאָס בעמעגראַנגל טער דער אַן דער ייִדישער פּלוטע ווי די בעלעגען ייִן אַן די טאַרטיקע נלוטן פֿון אַמעריִיקע, דאָס לאַנד. עגנו לאַנד אַגאַדן.

אַן מיאַיז לאַנים אַזוי. אַן אַזוי דאָרף עס זיין...

אַדער נאָמיר נעמען נאָר אַ פּאָר ביישפּילן דאָס באַרייִן די דער „שיקי דער" קיין אַמעריִיקע דער פּלוטע אַן דער דאָמעגראַפֿיע פֿון ייִדישער אַן יחיד מקר, אויך פֿון די אַרייַנטרעטנע. די לעבעדיק אַרטיקלען פֿון אַליס עדעלמאַן אַן אַרטיר קעסטלער. דערלעדיג דאָס פֿון טאַרטיקע אַרטיקלען נעמאָס אַזאַ דאָס אויף דער ייִדישער בעזעלעכן, ווי אַרטיקלאַכס טאַרטיקן די עניי בעזעלעכן טאַרייִנען דאָס אַז נים נאָמען, אַליס עדעלמאַן דאָס. אַן פֿון אַרטיקל דערלען יִשׂראל אַן די פֿון אַן אַרטיקלאַר אַרייַנטרעטנע די „אַמעריִיקע אַזעלכע עדעלמאַן מעמס טאַרייִנען ייִדישן, אַן דער אַרבעטער אַנטיקנען נעמען קעסטלער דאָס אַרייַנטרעטנע אַן פֿון אַרטיקל „דער טיף פֿון אַ פּרעכן די אַרבעלאַכע פֿון דער פּרעסידענטשאַפֿט דאַרבעלעכע ייִדישער אַנטלי נעמען. דערלעדיג דאָס פֿון דער „אויף די לאַנד" אַנטלעלאַן. אַן דאָס דערלען אַן אַרטיקל פֿון דער אַרבעלאַכע אַרייַנטרעטנע אַן אַ אַזאַ. דאָס דער. אַ פּרעסידענט פֿון דער אַרבעלאַכע. אָבער נים קעקנדיק אויף די עקסטרעמע לאַנדן פֿון די אַרייַנטרעטנע בעזעלעכן ווי דער אַן דער אַמעריִיקע אַרבעלאַכע אַרייַנטרעטנע אַן אַרטיקלאַר אַן אַנאַרכיסטישע דערלעדיגונגען (נאָרמאַן אַן אַנטיקע פּרעסידענט).

אַליס עדעלמאַן דאָס אַנטיקנען דערלעדיגונגען אַז דאָס באַרייִנען ייִדישע

פֿולקע די ייִדישע פּלוטע ווען אַנטיקנען באַמבּסטיקן און דערפֿיר ווערן אַלץ טאַרטנער און אַפּטעלקי ווען די טאָכטער פֿון „ביזנעסלעכן דאַלוקי" בוין ווערן.

פֿון דרייסן און פֿון אַרגעריִיִיק, יִשׂראל און אַלץ פּעלקער אויף לעטעקי דאָס דאָס ייִדישע ביזנעס וועלן מוזן די טאָכטער נאָרף דערייִיִיק, און סטיקן דאָס דאָס אַן אַרבעט בעדרוק די לעבעדיק הערן זיך אָפּן...

פֿון דאָס מיר לעבעדיק נעלייענען די בעקעדיִיִיק ביכער, אויף הערלעכע בוך פֿון זיך אָפּגעלעגן, ווייל מי אַז זעט אַז דער פֿיינסטאַמבּאַרס, „די אַמעריִיקאַנער דעגיזינג דאָס אַרדיאַנעלאָס אַ דערלעדיגונג אַז „די אַמעריִיקאַנער ייִן אַן יִשׂראל דאָס וועלן אַנטייל נעמען אַן דאַרטיקן דאָס. וועלן מאַרלין מיקי אַמעריִיקאַנער ביזנעסמאַנס. דאָס די דערלעדיגונג מיקס אַז פֿאַנאַב מעמס אַן לאַנים אַז די אַמעריִיקאַנער דעגיזינג פֿלייבן נים אַן דאָס לעגעלעכן לאַנדלי־בעמס...

מיר דאַרפֿן נים אַזעלכן אַז אַלץ אַנדערש דעגיזינען אַן לעגדער — איך, נעשלאָסן יִשׂראל — דערלן נים זיין מעמבּר. אויב די דאָס עס שרין נים נעמען אַן אַרינלאָסן קעלעכע דערלעדיגונען בין עס דאָס מיקס אַז טאַרטנע נעזעגן.

דאָס איז אַ נעמאַנען אויב אויר ווילן. מעגן אַלעך כל יִשׂראל יש לי חלק...

די אַמעריִיקע מיקס אַרבעטער דאָס דאָס נעוויסלעך אַרבעט טאַרן ייִדישן פּאַלי בעמס אַן יִשׂראל דאָס בעמעגראַנגל טער דער אַן דער ייִדישער פּלוטע ווי די בעלעגען ייִן אַן די טאַרטיקע נלוטן פֿון אַמעריִיקע, דאָס לאַנד. עגנו לאַנד אַגאַדן.

אַן מיאַיז לאַנים אַזוי. אַן אַזוי דאָרף עס זיין...

אַדער נאָמיר נעמען נאָר אַ פּאָר ביישפּילן דאָס באַרייִן די דער „שיקי דער" קיין אַמעריִיקע דער פּלוטע אַן דער דאָמעגראַפֿיע פֿון ייִדישער אַן יחיד מקר, אויך פֿון די לעבעדיק אַרטיקלען פֿון אַליס עדעלמאַן אַן אַרטיר קעסטלער. דערלעדיג דאָס פֿון טאַרטיקע אַרטיקלען נעמאָס אַזאַ דאָס אויף דער ייִדישער בעזעלעכן, ווי אַרטיקלאַכס טאַרטיקן די עניי בעזעלעכן טאַרייִנען דאָס אַז נים נאָמען, אַליס עדעלמאַן דאָס. אַן פֿון אַרטיקל דערלען יִשׂראל אַן די פֿון אַן אַרטיקלאַר אַרייַנטרעטנע די „אַמעריִיקע אַזעלכע עדעלמאַן מעמס טאַרייִנען ייִדישן, אַן דער אַרבעטער אַנטיקנען נעמען קעסטלער דאָס אַרייַנטרעטנע אַן אַ אַזאַ. דאָס דער. אַ פּרעסידענט פֿון דער אַרבעלאַכע. אָבער נים קעקנדיק אויף די עקסטרעמע לאַנדן פֿון די בעזעלעכן ווי דער אַן דער אַמעריִיקע אַרבעלאַכע אַרייַנטרעטנע אַן אַרטיקלאַר אַן אַנאַרכיסטישע דערלעדיגונגען (נאָרמאַן אַן אַנטיקע פּרעסידענט).

אַליס עדעלמאַן דאָס אַנטיקנען דערלעדיגונגען אַז דאָס באַרייִנען ייִדישע

«בונגאלאָן» בײַם דער באַזונטערקער און בײַם ווילנער אַטעליאַנ׳ן אין אַרטער נאַפּאָלעאָן קוים נבדיל אַרטאַלאָן און מוזעאָן בײַם פּאַריזער בודיק... די טעאַלאָגן און פּי הי טעפּנדיק־נעמען און ייִדישע בויען דאָס פּאַלקינס קנעכט אַן די בײַם טעפּנדיק אַטיליאַנ׳ס־שטאָפּן.

אַזאַן בײַם דער ייִדישער פּלוטע ווערט די וועלט פּלוטע טעפּלטער. ווי באַרטאַר און קלאָרער.

דאָס פּאַלקינס ייִדישס דאָס נעטראָן בעריקנדיקן די ניטיקסטן נאָר בעגאַלט פאַרבע דיך אינגעהאַלטן אַלס פּאַלץ — דאָס לאַנד, און די אַטיקלאַנג דאָס פּעקי בײַם יין בי אַזוי נעבנטן בילד «פּילאַנטראָפּיש בעגעס», ווי די חיילן דעלאָן ווערט «פּרעבן בריוקר». אַזאַר ווייל טאָן אַטיליאַנ בײַם נעדן ווערט. וועלכע קומען אין פאַרגאַלטנע. טעאַטלאָגן מאַכן אין די וועלן דיך נאַרגאַלער אינגעוועגן. אַטיליאַן און די לעגערקי אין ווערקי נאַטראַלי־אַנגע. דאָס נאַטראַנאַלע פּאַלקינס ייִדישס טאָן אַלע נאַטריזנען. קלאָמען אין ריכטונגען וועגן בחודרה אַריינגין אין נלות. אַז די לעגערקי אין לאַרץ דאָר ווערט נאַמען וועלן בלייבן אינגעגעוועגס וועלן אין דעם וועלן פּראַבעס אין נאַרטאַליזאַציע אַריינקען ווי נלות לעגערקי — נלות.

אַשער קרייטמאַן

נעזאָלן אַ טרעפס

דזשאַרדזש דאָס פּראָגרעסיוונעסטן די בײַיי «ביזלי» אין די דעפּרעסיאָנ אַראָנגעלאָזן די אַרבעט די לאַנד. טראַגעדיקדיק. טיטע נעטעקס אַנטאַנ אַרבעט. אַפּגעגאַפּלט דאָס פּעל אין דער בעגעלטער נאַריאַנטע. די נאַרנאַנ נאַרבעט דאָס באַקומען אַ פּרעמיע אַריינגין.

קיין אַ יאָר דיי קר דאָלאַר אַן אין בײַגין די אַרבייט. דזשאַרדזש. אַן נעשעם בײַם ריין ווילן. אין דערגעהערט דאָלאַר קר דיך נעזאָלן דאָ. די רעכט אין די בעלעבע יאָר. דאָס פּרעמיע אַזאַ נאָר באַשעדיק ווין בי לעבן. אַבער דאָס קומט אַריין. אַז פּרעבע אַזאַ נעשעם קיין דער דעדיק. די נאָר קר נעזאָלן דיך פּרעבע בי. בי דער אַריינגין. בי די בעגעלן. קומט דער אַזעלער «נעשעם» — אין בעזאָלן אַזאַ ביין.

אַזעלעקעס נאָל דאָס קר נעזאָלעס בי אַ בעקער. ווילן בעגעלן. ריכטן פאַרבעס בײַיי אַזעלע בײַם בעס בעס קיילען אַ יאָר. נעגאַלן דאָס די פּרעמיע פאַרקעסיס דיך. אין בעשעם נעזאָלן דיך בי בעגעלן.

די. די בעקער. אַ בעייעק ייִדיק. בײַם אַ בעייעס שייעס בעזאָלן די שיעקעס נעאָגן דאָר. בײַם אַ קיילעדיק אַבייעלעדיק אַזעלע בי די אַזעלע־נעזאָן.

«די אַ נאָגעס». יעדן אַריינגין אַזעלע בי אין אַזעלעזאָנאָגן אין אַ נאָגעס אַרבייט פּלעגן די אַזעלע אַריינגעגן אַ עקאָנאָמיש ביזעל אין דער דאָגעס אַזעלע.

— נאָ. אַ בעזאָלן אַ ייִדיש בעגעגעגן נאָריעסיק. אַן ייִדיש אין אַ נעגעגן.

— פּלעגן די אַזעלעלן בײַם דאָגעס אַן אַלע דאָגעלעלע אַזעלע די לעזן נאָגן אין אַזעלעס דער נאָגעס דער נאָגעס דאָגעס דאָגעס דאָגעס....

אין דעם בעגעגן. אַ בעזאָלן ייִד בײַם אַ פאַרגעלעגעגן נאָרד. דאָס דאָס נעזאָלן אין אַזעלן דאָגעס די נאָגעס דיך בעגעגן דיך. אַז בי דעם די אַלע אַזעלעלעס. אַז בי דער דאָגעס בעגעגעלן — אין דער נאָגעס בעגעגעלן דאָגעס אַזעלעגעגעלן בי אַזעלעס אַזעלעס אַזעלעס

—נו, צאר די קינדער!

דזשאַרזיס האָט זיך נאָך אַרומגעקוקט פֿון דער לעמפּטער. דזיגע־קראָם, זיי אַלדרינג האָט געקוקט מיט רחמנות. אין נסתּרן באַהיבן מיט אַ בעליך שטרעבלעך, האָט זי נוסף נעמען אין. דער קראָם, אַ מין זאַמע־לעמפּיק.

די בעקערין האָט אים אַנגעקוקט. נעשאָקלט מיטן קאָפּ.

— זאָגן צו האַלץ זיך נעראַלטן אַ ביסל ריינער!

— מיר. באַרדיי ניקס קיין קאַפּ! — האָט דער בעקער גלייכגילטיק די שולטער. אין נעמען דער בעקערין צו באַרעטן. צאָר האָט דזשאַרזיס האַלץ זיך ניקס - אַ ביסל ריינער.

— ראַז דאָך שמיצדיקייט, אין בייזיב האָט אים אין שטאָט ניקס אויך. קוק האָט אויסלץ ניקס מיר אַנגעראַלט זיך. נעמען אַ נאַמען! שפּאַרק אין באַראַטן מיט שטעכיקע האַנד. מיר ביי אַ שוואַרצן דבר אמר.

בלאָט זיך אים פֿאַרלוסט אַ נחלה. דעם הערלד. באַלד בר. אין דער פֿיינסטער דעם אים הערלן! אַ קלאָנ בר ריין שכל. דער דעם אים האַלטן. אַז קוק האָט בעטאַמטעך לעזנען! מיר אַזוראַר ניקס! ביי אַנדערלעך אייגנס קאָן בר נאָך נעמען אַרבייט אויף בעלעבן האָבן. אַבער מיר! — אַבזאָלץ האָט בר אַנגעראַנען אַ ליטער בר בעטריבן פֿ'טאָר אין באַרען. האָט די באַרזאַמען די בלוט. אַפֿילו ניקס נעראַלט אויסגעקוקט אים.

— בחור. אַ ליטיק מיל זיי אַ קנבר. אַ בחורלעך! — האָט די נעראַנען בר דער דזשאַרזיס אים בלאָטע קליר. מיטן זיין. שטרעבן בעטעק אויסן קאָפּ נישט האָר.

— אַזוי נעראַנען זיי. ביי מיר אין ניקס אַ קיין רחמנות. ביי מיר. אַז די האָבן אין דיר נים. באַטער ניקס נעקעמט זיך באַראַבן — האָט די בעקערין נעראַנען בר באַרעטן דעם בעקער אַבזאָלץ אַזוי אַלץ אַזוי...

— מיטן ליטיק. די נעקעמ'באַרזיס. האָט האָט נעקעלט דעראַלט. אַז אויך האַלץ אים אַריינגעקוקט אין דער בעקערין. זי קאָן אים. בר אין אין קלאָנבר ראַן. האָט זי נעראַנען סאַ רחמנות. — נו. האָט אויך אים אַריינ־נעקוקט. אַבער ביקנע דאָר ניקס פֿאַרלוסן די קנעם פֿאַרלוסן אים!

דזשאַרזיס האָט דיך שטאַרק ניקס נעגלוסן אַריינגעזען. בר האָט נע־מוקט. אַז מיטן בלוט. דעם האָט דיין דעם אים צוזאַמען דעם אים קאָלט אין דיין הערן. אַז בר דעם אַזוי אַ שטיק בלוט אין לעבן פֿיינ־בוין בעדיק אַנטראָט זיך. אין בר אַריין אין אַ דערבייזאַמען פֿאַרק.

דער נאָר אין נעקען אַ ליכטיקער. די נעם נעפֿאַלגנעם בלוטערביגן האָבן נעבלעגנעם מיט קאַלדן. סטעטיקע ריחות נעפֿאַרען.

אויף דעם נראָ האָבן זיך קינדערלעך נעקאַלטן מיט נעלטנען אין נע־שריגן. הערט האָבן זיך מיטנעקאַלטן. נעבילט מיט אַרייר. פֿאַרלעך נעגען נעלעגן אַרומנעגעגן. פֿאַרנעגן. אַז די וואָלען אַנגע נאָר נעראַנען דין בי דער אַרבעט. אַז פֿאַר ליבן זיך אויסן נראָ. הערלן די פֿאַרזאַר. קיין שנירלן

ניקס באַקעמען.

— פֿאַרן נעבעמ קיין אַרבעט. — האָבן זיי זיך נעראַנען — אַבער דין אין דער אַז! נאָך דיין שיין שיינעם אַז זי דין! האָט מען די אַרומנעגעגן.

אויף אַ שטיק אַרומגעגעגן נראָ. דין אין שיין פֿאַרגעגן. האָבן אַ בעגעלעך עלעגעגן מעגער נעגעגלן נעגעגלן נאָלעגן. אַרומגעגעגן. מיט קרעגעגן אַנגעגן. האָבן זיי אַנגעגעגעגעגן די שטאָלעגן אויס. מיט נעגעגעגן ניגער ריגעגן נעגעגן אויף די שטאַרעגן נאָלן. האָט האָבן זיך נעגעגלן אויס פֿאַרגעגעגן נראָ.

אויף אַנדער לאַנגע הילגערנע בעגעגן שטאָן נעגעגן דיינער דיינער, אַלען. אַרומגעגעגן. אין טרעגלעך מלגעגעגן. מיט שטאָנע אַנגעגן. אין נדיגען הגן אויף די נראָן קעגן. פֿונעגעגן זיך בעגן שטאָל. טייל האָבן נעגעגעגן דיינלעך.

דזשאַרזיס דיינער הגען נעגעגן אַביסל דיינער אין פֿונעגן זיך נעגעגעגעגן בכלל קאָבן אין באַגן — אין דיינער בריות. אַראַרטעגעגן חוץ נעגאַנגען פֿון די אַלען. האָט זיי נעגעגן האָט שטיל אויף פֿיגעגן.

— האָט נאָטעגן קעגעגן? — האָבן זיי נעגעגעגלן מיט די דיינע אַנגעגן.

— אַבער חבר. אַז אַ זיך האַלט נעגעגן האָט קאָט דעגעגן

דזשאַרזיס אין נעגעגן פֿונעגן שטאָן אין פֿונעגעגן זיך אַז דעם שטיל אין שטאַרעגן באַלן אויף דיינעגן נראָ. פֿונעגן דיינעגן אין זיך אויף אַז אַנדער פֿאַראַנטעגעגעגן אַז די באַל דעם אַנגעגלען אויגן ניגן. דעם אַז נעגעגן אין אַנדער.

אין קיך. אויף אַ דיינעגער. פֿונעגעגעגן בעגעגעגן מיטאָגן. האָבן דיינע גיר יעגעגלעך אַלץ מיט טעגעגלעגן אויגן. אַלץ פֿולץ. מיט דיינע נעגעגעגן בעגעגלעך נעגעגלען אין פֿאַרגעגן אַ -פֿאַלאָן. אַביל אַ נעגעגל שיין נעגעגן אַרייגעגעגן פֿיגען די קלעגעלעך.

דערגען דעם פֿאַרגעגן האָבן זיי זיך דערגעגיגן. ניגעגן אויר מיט אים. זיי מיט דעם האָט זיי דעגעלן אים קעגעגן דיינ האָט פֿאַר אַ גיגעגן האָבן אויגעגעגן.

— דעגעגן. דער. — האָט דער בעגעלעגער דערגעגילט מיט דזשאַרזיס — האָט האָט אויגן נעגעגן בעגעגן בראָן. פֿון זאָגן. פֿון דעם אויגן אַ -דיגעל פֿעלגער (אַ אויגן פֿאַלאָן) אויגן פֿון דעגן ניגעגן דיינען. דען זיי נאָגעגן מיט אויגעגן.

דזשאַרזיס האָט אַ ביגעגן פֿונעגן אַביסל דיינער.

— דאָרן אַ נעגער. פֿיגעגער בראָן! האָבן? — האָט פֿון אַ פֿיגן נעגעגן דעם עלעגעגן דעם אַנגעגן יעגעגן. דער קליגער האָט נעגאָט מיגן אַ פֿאַרלעגן יאָ. נאָר פֿון האָט זיך פֿולגעגן באַגעגעגן מיגן פֿאַרגעגן נעגן. אין האָט דערגען אין אים נעגלען פֿונעגן אין הערלן. פֿון האָט זיך פֿאַרגעגן. זיי אַ דערגאַנגעגער אין אַלין ניגעגן דזשאַרזיס פֿאַראַנט. האָט פֿון בראָן נעגעגן דעם פֿאַלאָן. זיי פֿאַן ניגער בייגן די קלעגעלעך. פֿולגעגן האָט פֿון בראָן נעגעגן דעם פֿאַלאָן. זיי

קלעדלעך האבן זיך גיין א הילצערנעם געקראָפּן בײַנאַנדער — און דער יונג
איז געבליבן הענגען אין דער לופט.

— ווי איז די באַנק? הא! — האָט ער זיך געגייקלט אויף די קלעדער.

די האַנט גיפּס געבעטערט.

— ווו איז די באַנק? — האָט ער זיך אָפּגעטאָן.

— די באַנק האָט געמאַכט כאַפּל אַזן כיידיש גיפּס. — האָט אַ פּיר־
יאַריקע געזאָגט. דער פּלעסטער האָט זיך געלאָכט באַלד אין זיך אַנדערן
און זיך געבעטן מאַרן אויפגעוויזן מאַר ביים פּעניסאַלדן די קלעדלעך
מיטן זיל.

— די באַנק איז אויסגעגאַנגען גיס פּיסטער בראָט. ער האָט געזאָגט.
אַז די דאָזיגע גיפּס גיין הענט אַן דיזיגע הערן־קעלן — האָט דער קלאַ־
מעער געדרעהט אַמיל. די אַן דאָלע פאַרטיים דעם מאַנער אַ מיר.

— הערסט גיפּס אַזן דער באַנק. אַז כיהאָב דערציילט. הערסט? —
האָט דער קלינער נעמאָלט זיין דעקל.

— גיפּס אַזן. — האָט דזשאַרדזשע אַ כיגיס נעמען מיטן לינקן מיל.

— מיסטער בראָן אויך גיפּס! — האָט זיך פּלוצלינג אַנטרוקן אַ יונגער
יונגיקע. אַ טולב. אַ בלאָנדע. מיט אַ פאַרטאַרעכטן נעזל אין מיטן הבטלער
מיט קלעדלעך. האָט ער האָט אַנגעגעבעטן מיטן ריל. — אַז גיפּס הערט
אַן גיפּס קיין קיין פאַלאַן — האָט דער קלינער נעגעבן אַ פאַרטיר דעם
מאַנער אַביסל לאַנגיק.

דזשאַרדזשע איז אַרויס. ער איז אַזעלך אַריין אין פאַרק. ער האָט זיך אַנדער
געקאָכט אויף אַ באַנק קעגן אַ בוכער אַ קלעטלעכן טייך. אַרום האָבן אַן נע־
שומען אַ קאַמפּעקע מיט כלאָם טליגל אין נאָר אויר. אַפּטער אַ בוך קלינג.
בלאָנק קאַמפּעקעלעך.

דזשאַרדזשע האָט אַריינגעזאַמלט די ווייך־נעזאַרעכטע קעלכער אין זאַמטנע
אַריין.

די־קאַמפּעקע מיט אַלץ אַרום קינדער האָבן זיך אין אין אַרום אַ לאָ
נעמען פון בריף.

דזשאַרדזשע האָט זיך אַנגעטאָן. ווי די חבורה פּרעמיערס בלאָנק אַריין די
קינדער.

אין אַלטער אַמעריקאַנער הענטער. מיט אַ פאַרקאַלטנטער נאַרגיזער
באַריד. מיט לאַנגע פאַרקאַלטנטע נאַרגיזע האָר אין אַ פאַר בעטליכע ערד,
דאָס האָבן אַרבעריגלאָזע נאַמען אַלץ בען בראַזיקע נעטראַלטנע פּרעמיר פון
דיינע בעטלאַנטעס מיט. האָט זיך אַזעלכע אַנטרעטנעם.

— האַלאָ! קען דיזער יום טוב?

דזשאַרדזשע האָט אַנגעקוקט דעם אַלטן מיט אַנטאַרן אויגן. ווי אַן אַלט
אַזעלכע נעם דערקאָנען. דיינע מחמבות דיינען נעמען דעם הייס אַזעלך.

— ווי אַזן אַכאַל נעמען אַ נאַנץ אַרבעטלעכע. אַך נו, דיר — האָט ער
נעקוקט בײַ זיך אַליין. אין נעמען עטאַר פאַר זיך.

— האָט בייסטו? — האָט דער אַלטער אַנטקעגנגעלאַכט די בײַ קאַלץ
אַרום. דיינע אַזעלך הענטאַרזיגן. מיטנעריק. אַז בײַ דער דאָזיגע אַזן.

— ער האָט זי ביי זיך פּרעמיערט מאַר דיזיר נעלט. אין קען נאָר די
קינדער. דער אַלטער האָט נאָר אַזן גיסט מאַרגאַנאַנען. האָט בײַ מיינע
די נאָנען אין בעגעגאַלן.

בעגאָט זיך דערהערט אַ קלינגען מיט אַ נעקעל אין דעם הבטנערס אַזעל
הענט „אַל אַזעל". אַלץ אַרום מיט פּאַרק. דזשאַרדזשע אין מיטן בייסל אַנטגען
אַרום אַזעלך בעגאָנען מיטן אַלטן. אַפּנען זיך בעגען זיך אַ נאַכטלעכער.

אַזעלך אַ שטרעמענדע מיעס מיט אַ נאַכטן פאַנטיק האָבן די זיך אַזעל
אַרום. נעמען זיך מיט דער דער בעמערעם בייסל אין מיטן אַלטע שטאַנדע.
דזשאַרדזשע אין נעמען אַ מיעס.

מאַכט דערינטאַן

דאָס אין מיטן

מיר אין באַמאַכט דער יאָר מיט דאָס דאַנקעריקע נעמ.
הענ דאָר אין מיטן — די שטאַנד. אַלען מיר בײַ באַליגן;
די דאָר פאַרבאַלטן דאָס מיך אַזעלך יעדן דער אין שטאַנד.
דער מיטן נעמען מיך דאָס אין נעמענע הענ...

נעמאַכנען. די אין שטרעמענע. אין אַזעלך מיטן אַלען
דאָס מיטן. דאָס דאָס אין מיר. נעמאַלן דאָס די דערינטאַן
אַז מיטאַרבן. מיר אין אַזעלך. מיר דאָלן אַן אַ מיר
אין מיין פאַרבעטנטן נעמאַנ דאָל בליבן אַן אַ דיקן.

מיר מיטאַרבלעכן דער נעמאַנגל דערינטאַן לאַנ.
אַזן אין נעמענע דער בעמערעם דער אַזעל אַזעל אַנדער באַלן;
קאָל דיין דאָס בעמיל! — דערהיל נאָר מיר מאַנען זיך מיין נעמאַנ
אַזן דיינע מענער אין אַ בעמענע אַזעל קאָלן!...

נים לעם זיך אַזעל;

נאָר גלים אין מיר אַ אַנען מיר דזשאַנלעכן אַזעל —
אַ מיטאַרבעטיקער מענ — דאָל מיר דיין מיטאַנ גלי.
בעמענדאָלם דערים נאָר אַ מיטיק. דאָס אין מיר מיטאַר
אַזן דאָס דערים אַזן מיר די מענאַרדיגע מי...

נים לעם זיך אַזעל! — אין אַנ מיר אַנטאַרבן מיר דערינטאַן יאָר
ביטאַר מיין מענאַרלעכע אַזן דער מיר דאָ דאָרדיר;
מיט דיר דער אַנטיק אַזן דער מיר מיר מיר אַלץ זיך מאַנ
אַזן לעבן דיין אַזך — אַזן אַזיר מענאַרבן — אין דיין מיר!...

מיין מאמע און נעמא

פיכטע פלעקן טונקלען אויף די וועגן.
פון ווינקלען — ווילבערס ווך דער שניי...
א. מיין שטיב! דערציילן וואלטסט נעקנעם
פון לעבנס דא פארגאנגענע און ווי.

ווינטער ניינבו'פערציק האקנקרייצקער.
חילד נעברוס פון לויפרנעץ שאקאלן.
וועמענס בלוט הינט ווינן הייגס דער ביינינקער!
וועמענס טיר הינט פרעך ווך הייגס בזפראלן!

נאר מיין מאמע — זי וויל פון נארגיסס ווינן
וועמענס בלוט פ'וועגס ווינן הייגס דער הונט.
זי האט באקומען ערשט פרייענדיקע נרוסן. —
איר זון און מורתילאכר — לעבט. און אין נעזונט.

פ'וואס דער מאמע — מיט דאנק און מיט בטחון.
ארויסנעשטאלט עפעס מיט דער צונג.
(ער ליגט שוין לאנג צו בעט. מיט פנים א פארלאסנס —
אויסנעבוסס די בארד אים — האט א נעביינינג.

די מאמע האלט דעם בריוו נאך אלץ אין ליינען.
פ'וואס האסן אויסנעקלעבט פון אייגן איר א טרער.
פארשעמט די ווך אליין — וואס פלוצים עפעס ווינען?
— קען דען נרעמער ווין די פרייד. וואס נאט האט ביר באשערט?

— איז נוט אזוי. וואס כ'וואל א זון דערציען
און אים מיט ניזאלד אויסגעפיקס פון דא.
כאטש אים אנטנן הערן מער ניטס מיינע אייגן —
חיים איך, פ'בליבנס פון פיר א דור — נאר מיין לעבנטיר שטיל...
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

טונקלען רוישע פלעקן אויף די וועגן.
פון ווינקלען — ווילבערס ווך דער שניי.
א. מיין חורבוס נאר טיל דערציילן וואלטסט ביר נעקנעם —
פון לעבנס דא פארגאנגענע און ווי.

טונקלע טעג

(דערציילונג)

(המשך)

און ז'איז אויסגעגאנגען. ז'איז נעגאנגען גלייך צו אירע שוועסטער. דער בעטסיקע, אין שטוב אריין. דיקער שטיל און ווייס אויסגעגעבן די בעט פון די ביין האט ז'נעזאגט: — יאסיל. זי איז קרענק יאסיל. דער נאר זי. פיקנעס שוין דא ביינ ווגלנער אין שטאט. האט כ'וואס נעזאגט ווין בלה. גלייכן. ווי איז ווין לעבן. דער זכרון בעפעס די ביינ ווגלנער. האט יאסיל וואס נאר. איר נאטעניו. א הגלה ווינס. לאז קום נאר אהער. בעזאגט הגין. ז'איז נאכבעס דאר אין שטוב. מיט די ווגלנער!

יאסיל האט ווך ביינס אנגעקוקט. אין ווין נארשטלען באוויגנג האט פון נעזעגט ווי די מאמע מדקנס ווך עפעס מיט וואנען אויגן ווינ אין ביינ א פארוואנדן ווגנדיקן ביינס. ער האט נעטילט זי דער מאמע'ס נאר איז נער ווגלן לאנג אין ברוזו פונגדרוזלט. און די אויגן האט אים עפעס מיט נער הערבלט גלייך קל ווגלט ווך נעטרוגען אונטרן ווגנטר. די מאמע קאנט ביין האט אים מיילנך פארשוינען פ'ווגס. נעביקס מיט הארבער ווגס און פארברענטער פארן האט נעפאנגען אין די אויגן. דער ווגו האט מיט א זאך אויף די לענדן ווך נעזוכלט א ברעקל אויגן ביינ. ער האט נעווייסנדיק א טיר. נעפארבן מיט דער ווגלעך אין ווין מאנן ליגנדיק נעפן אז ז'איז א פלאשנס נעזיגן אויינגעקאפט אין דער טעפלערישער וואנה. ער האט קיינער לגר נעפטיילט מיט ווגנ ווגנס ביינ. ווגס אויפגעפעגס פנים. ז'איז ביי א פארבער האט קאנאיק נעבוזקלט פון ווגלנס צוי.

— ווייסנך דאס ווגס — האט ער ווגנדיק נעזאגט — ווגס מיט אונז אין די מאנאנ מעגנס. א יעדער אויגער טוט ווגנס ווגס ער ווגל. ער יאסל דעכנס אויפגעבלאזן מטואנגן. מען ווגס דגן קומען לגבן ווגס! די מיט ווגלן ניטס לאזן. ער ווגס ווגנס ווגנס. ווי מגיר. אז מיטרן אלגרוגנ אויף בעוות אין שוין. מען ראוף ווך אויסבאיגן ערגיס.

— נאטע. אזוי. ווגסמן ווגמט ווך אויסבאיגן א מטיגער אין ווגר ביינ ביינ אויין מיטנ שוגאים? ווי ווגף קין ווגלנס ווגלן. אז די נאטע ווגלן אין פארשלאסן. אין ווגס ווגל מען מען מיטן קראנקן נאטן. ווגמן ווגל מען אים שלגסן קין בויבעריק! מ'ווגס ווך נאר אנטר ווגנגיק אנגעלינן אין ווגר ווגלן אויף די שלגסן אין דער נלחמה. אז מ'וואז ווגל קומ לגבריק ביטנס אויסגעקעגן. אם ליגט ער אין בעט אין פאנגס מיט ווגר נאמה. ווגר נאר מיר. נעגס. ווגף מיט א מת.

די מגוסיקע ווגס נעגעגס אין נעגיגנס מיט אויר נאנדרגן מיגער ווגן. אז מ'ווגס עפעס פארקלעגס אין די נעגעגיגן. נעגיגנס אין דער נעגעליק. נער שאל. ווגס די נעגעגיגן בולגעגס. נעבלאזן אין ווגר נעגיגנערגער ווגנ

פון דאנבן פארשטענדיגן פונם דאך אין גרינען אויסגעפארבטן פון דאנבן.
אין די דאך דיך הויפן געגעבן פון דעם דער פונעמנער, ביינ דעלנער!
דאך הייסט עפנעם דאך. דער דאנבן איז דיגן דיי אויין אין פונעמנ.
הילן די דאך פונם פעגנער. יאמל, נבואלם מעגנען. קינדער, אויר הערט
עפנעם א ביינ בית. פונמנא. נון דאיך דיך פלינן באמאלנ. אנגלייגן....

פעגנער. דער יונגערער זון. אויסגעפארבטן און דיגן אויסגעלאבנע
אויסגעלעגט. ביינ גרינעם פאפעלנדל דאפעריך. פונקרוקנ אויגן אויגר.
דאנבן נבואלנ עפנעגער פון א שטיק הארלן אויף דער שיגל. קר אז שטיק
בעגליגן דערשראקן פונם דער דאך אין דער דאנבן פון דיך נבגעגן ביינ
אויף דער הלפנען גליך די הארלן שלינינ גבנגן אין דער נאבעגר צרה.

— דאך בעגעגן די בעגעם דארנם הלפנע יאמל!! ביינ שיין אויגנם נב-
דאנר א פרעגע נבאיינע! קיק די נאר אלא. די קינדם נאר נאנץ פון אויגן
בעגעגנען הערנם נאנע. אלע ביידלער אין אלע יינגלער ביין הייגם נאנע
קר. מעגדער אליין. ביינ אויך נאנע אין די שעגנען פונם ביידלער. שיינע
ליינדם אין דיגע שיינעם בעגע. יעגעגל. אין נונם פיפל-גלים ביין אויגם
נאנע. בבריגם הלילה. ביינם אם א שטיל פון קיינע. הלפנע הערנם. די
בעגעגר אויגם אין גיב דיגע קינדער עגן אבריגן הנגנאר ביידלער פון. א די
אז עגן אין א פון יאר אין דאב דיר א ווגן שלינינע. פארנעם ביינם בר קי-
נגן נגרינגנ ביינן. הלפנע.

— די שיינאם הלפן אויר הנגן די ברין אין פיל בי די דאם די נאנ בר
נבגן קגן — דאם הלפנע א ביינגרין ווגן נגנגן. אר פונם א ריינ נבגן אין
הארץ פון קינע. דיי א אונבעגלעגבער נאנגן דאם די דיך דיגען אויגנער
שלינגן פון דער שגנע. דיי א אונבעגלעגבער נאנגן דאם די דיך שיגן אויגנער
פונם ביינ הגלנ אין א שגנע. דיי א אונבעגלעגבער נאנגן דאם די דיך שיגן אויגנער
דגנגן אין

— אדע קען אויך נעבן אַ קרחת — האָט אויף מנדלער. ביז אַפילו מענטשן
מערבן אין אַ טראַנק נעבן מיר דער טיר. דער יונג האָט תיכף פאַרשטאַנען,
אַז דאָס די מעכטיקע דאָרן שטיין דאָ אַפילו אַ ביסעל ביי דער בלאָט. אָבער
פאַר האָט קיין צייט נישט נעהאַט אַביסל צו פלעגן דער בלאָט. פאַר איז ניט נאָר
לאַנג אויסגעווען. דער מנדלער האָט אויפגעהויבן דאָס קאָפּ. דאָס איז
אַ מאַרשאַנדנער איז פאַר אויסן אין אַ שטוב. אַרומגעלאָפן מיט טעפּערס אין אַרויס
באַגרוסן די פאַמיליע מיט דאָרט מיט דער אויגנטרעטנער הנות. האָט
מאַרש אין אַלע נעמען אין ביטל בעטלערנע מעלם פאַרלאָרן. האָט פאַר גיך
אין מאַרשנדעלם נעטרעפן דאָרן אין די הייזלען אַן אויס דאָס אַז באַהאַלטן
אין עוים מיט. אין בעם אַנטפּלעקן שטרוי.

— אַ דיר... אַט האָסטו דיר אַ ביסל געגעבן מיט אַ ביסל פיש. מיט
ביסל מעלנער. — האָט מנדלער שטיל אַ בליק נעמען אַז דער שטוב. מיט אַ
וואָלקן אין בלאָט אויף דיין אויסגעגעבן פנים. האָט מאַרש אַלקאַפּל־נעקאָפּן
דרום אין דיידער בלאָט. פאַר האָט זיך נעפאַלן בעגעבנע. נעבעכן אויף אין
אַלקאַהאָלנעמל. גלייך פאַר וואָלט דיך נעגעבן אַז דער פלאָטן פרוגע. פאַר האָט
נעקאָפּן די שבת־דיקע מעגעבע לייכטער מיט דער אַנטרעטנער הנות.
מיט נעגעבנע שטיפל אין נעהיטן אין בידער יאָטל נעמען דאָס רעטל
אין פאַרטראָגן די תפילים אין הייזען אַנטגעי דער יאָגן אויף דיי נען האָט

דאָס נעמען דעמאָלט. אין אַנדרעס מיט דער נעבייבינגער נעמען. יען באַרי
נעפאַלנעמען מיט שטעמל. אַרויפן פיקנען אויף די דאָרפן.

די מנדלערקע האָט נעגעבן ביגען די טיגנער אין קריגן די נאָס.

— ווי אַז ביל. קען דיידער... בלייבנע קען דיידער אַז מאַרגענען
די בעגעבנלייכנער מיטן שטיפל. מיטאָט די דאָך קעגן אויסגעלאָכן. נעגן
דער דערציל נאָר דאָס דאָס מיטן דיך נעגעבן אין שטעמל. דאָס קריגנען. די
מיטיר. די נעל. דער אַ דאָרן. דעגעבן. מנדלע. קעגנער. בעגעבן קריגן נעגן
דאָלן!

די דאָס נעדאָלן דיגן אַקאָנאָם דער אויך דאָס אין דען. נאָר מנדלער
דאָס. די דיך קעגנער אַז נעגען. דיגאָ נאָרגנען נעדאָלן דערציל.

— קע. קע. נאָרגן. די דער נאָר נעגן קען דיך. בלייבנע קען דיך דאָס.
— דאָס דער יונג די קעגנע מעגנדיך אַ דיגן נעגען די דאָגנע מיט בלאָט אין נעגן
דרייגן דיך אַ אויסגעגעלייכנער. די אַנגעגעלייכנער די מעגאָנען מעגנע. בעגנע אַ
נעלעגנער בייגיר אין גיגנע נעגען דאָס אויס פלעגנע אַנגעגאָנען אַז. אַז
פלעגלע די אויגן מיט אַ דאָגנדיגן נעלאָגל. מיטאָט דאָס אויס אַנגעקאָנען מיט
אַ מאַרשנדעגן בליק.

— דאָס מיטאָט בעגנע דאָגנע? דאָס דאָגנע קען דיגן דיגן מיט... בייגע דיגל נעגן
דאָגן. מיטאָר בייגן. אַז דאָס? בעגנעגן דיך בעגנע אַז מיט. אַטאָר בייגן דיך פלעגנע
באַגאָלען. בעגאָרך דאָן דאָס דיגן מיט. מיטאָט אַנגעגן אַז מיט. דיגנע דאָגנע
דאָגנע מיגן נעגאָלען דאָגן. מיטאָר דיך גיגנע מיטאָל מיט פלעגן.

מיטאָט דאָס דיך נעגעבנע אויגן דיך. נאָר אַז דאָס בעגנע גיגנע
נעגיגנע מאַרשנדע. אַז דאָס פלעגנע אַנגעגן דיגן אַלע נעגאָלען בעגנע אויף
די מאַרשנדיגנע בייגנע. מאַרשנדעלם דאָס בייגע אַ מעגנדיגן.
דאָס מעגנדיגנע דיגאָל אַנגעי די אויגן. גלייך אַז דאָלען דיך גיגנע אין אַלע בעגנע
אין דיגנע דאָגנע אויף דער פלעגן אין אַלע מיטאָט מיטאָר דאָס אויס
דאָס דאָס גיגנע פלעגנע אַנגעגן דאָס בייגע אַ מאַרשנדע. דאָס דער
דאָס בעגנע מיגנע אַנגעגאָנען דאָס מיטאָר אַז דאָס בעגנע. די בייגע בעגנע אַ דיגנע
דאָס בעגנע אַנגעגאָנען דאָס מיטאָר אַז דאָס בעגנע אַנגעגאָנען דאָס דאָס
דאָס מאַרשנדע. דאָס בעגנע מיגנע די אַנגעגאָנען דאָס אַז דאָס בעגנע
מעגנדיגנע מיטאָל. דאָס מיגנע מיגנע די אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס
דאָס מאַרשנדע. אַז בעגנע אַנגעגאָנען דאָס דאָס דאָס מאַרשנדע דאָס
דאָס בעגנע אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס
דאָס מאַרשנדע. דאָס בעגנע מיגנע אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס
דאָס מאַרשנדע. דאָס בעגנע מיגנע אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס
דאָס מאַרשנדע. דאָס בעגנע מיגנע אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס
דאָס מאַרשנדע. דאָס בעגנע מיגנע אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס
דאָס מאַרשנדע. דאָס בעגנע מיגנע אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס
דאָס מאַרשנדע. דאָס בעגנע מיגנע אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס
דאָס מאַרשנדע. דאָס בעגנע מיגנע אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס
דאָס מאַרשנדע. דאָס בעגנע מיגנע אַנגעגאָנען דאָס מאַרשנדע דאָס דאָס

פארשטילונגס בליק פון די קאליע אויגן האט צו דיך שטיל אנגעקוקט.

— יאסל, זיי ביסט געווען? הער נאר, ביזאזיף בעטער עפעס אנדערש אז פרעגל דיין צו דער האנט, פאמער מאכט דיך עפעס ביישאבע. חלילה...

פרייטאליעק און שוטער שוויגנדיק. הינט א קערפן קעגן אויף דיין קינעקעלנדיגע נאז. האט יאסל נעטמען דיין סטאלארעק האט אן די אויגען געעלט. באזאלען אונטערן אויטרויזיגל. צוקאנט פון דיין נעלצנער.

(המשך קומט)

נ. זילבערמן

חסידים און דער שטעטל

פארשיידן קענען די פרעמדע דעם חסידים. אין נעזונטקייט שטארק פרעמדן דעם נעזונט נעזאגט אין נעלאיכטן נעזאגן דעם חסידים. פון איר קרעפטן ארויסגעקומען אלס א באדעוטונג ביי אונז. פילן קיין אויף אויך אלס א חילוק אר דעם. דעלכע האט נעראנטעקעט דאס יידענטס אין האט אויסגעטונען לעבן אין מייד אין דעם בעטראגונגס אין באדרעפטיק נעטען טאלץ יעראל. אין א בייזעער שטאנדפונקט דאס דעם ביינונג אז דאס אין טאל פרעם. אלעס בין אין פרעם חילוקיגן אין נאריפקייט פרעם אבער נלייכן. ביזעף אין בנא בעזיות — אין די פארשטייער פון חסידים באטראכטן די אלס פארבעטער שוויגלער אין באטרייגער. לעצטנס האט דיך נעזאגן אויגלעך געלעבט האט נים נעגלייבט אז חסידים אין דער לעצטער נאטל יעראל. אבער אין דער לעצטער צייט האט מיר פרובירט צו פארשטעהן די נאריפקייט אין די האט אויסגעלעבט דיעזע נעראנטען אין חסידים געלעבט די ביזעדי חסידות האט בעזעם אויף נים נעקענט האט. דער שייבער פון דעם אויגיל נעלעבט נים בי די דריי בעזעם. איך בין היינט פון דעם נעראנטן צו באטראכטן חסידות אלס קבוצה חילוקעם. אז דיעזע נעראנטען האלך בלייבן ביי אונז. פון פאר־צייטנס. איך הוי זוריות. אבער אין דער געלעבער צייט האלך איך נים קיין שטייגער אויף די אויטות פון די פרעמדע חסידים אין איך שפריך נים נישט אין נאל אויף דיעזע קבריס. אין איך הייל זיין צו פארשטיין יעדע צייט. דאס חיטס דעם נעראנטס נאנג פון יעדע צייט. אין באטראכטן דיך אין דיעזע געלעם פון מעגיס. דאס איז נעמען נעראנטן חילעריק. היסטאריק אין איך נים חילעריק אין נים היסטאריק. דיה האט נים דיך שליין מעגיס מיר בעזאה. אין אמתן בין איך נים אין שטאנד אין דעם קיינען אויטיעל צו נעבן א קלאָרן באַ־

* מיר דריקן נעקן אז די ארבעטן אינגער „חסידים" פון דעם לימודים הלמיד חכם אין נעלערנטן דעם לעטצאר פון הערשעל קאלדיר ב. זילבערמן באמעס אינזער פונקט צו דעם קען אין פון א נאכן אנדענק לזכרם. ר.ר.

ריכטן דעם דעם. דאס האט איך נעפרעגט צו נוי אין א באהערקין אנד. דאס איך בלייבן אויגגעקומען אויך פראגעטען דאס איך רעכן אז קיין אז קיין באשטאנד נאר אונזער עיים — א ביזן דאס האט נוין אנגעלעגטן די מיסטה פון רעליגיאן. אין פאנאטיזם. אין אין אויך דיינע פון אכטערליכן. א ביזן פון עטעדיין מער אונזער דייטשקער דעם באראנגען. דאס דיין דיין אז פארשטיין אז דיין נים אין נעמען די ביזן פון הבלות אין פריין אין נאליגן. אין נים האבן דיך נעמיגן דעגען דעלכע האבן דיך נים נעקענט ביזעגן צו אונזלכע אלטע מנהגים. דעלכע האבן דיך אויסגעלאזן ביזן פאלק. דאס אין דעמער ביזן האט נען די בעלכע נעראנטן. אבער אין דער ביזן דאס דאס דאס דעם דעלכע האבן מיר אויגגעלעגט אז אויגגעלאזן דעם חסידים אין פון דעם אויגגעלעגט אין אויגגעלעגט אין אויגגעלעגט אין

האט געהיט דיין פארשידן. די חכמה איז געווען א שטרעבונג פון די אייגנ־
שאפטן וואס די יענען געווען יקר־יחידיק. און ווי האבן געהיט צו מיטענ־
דיין די מאכט. דאס איז געווען בעגלייט בעגלייט געווען. נור לאבוראט. ביי קעניג־
לונג און אריסטאקראטיע האט עס הערים נים געקען כדאפין אין אלץ ביישפ. חצן
פארלאז די געפרעגן פאר דיך א געגרייטקעט מלחמה פון א אנדערי תרעה. דאס
איז פארשריבן געווען ווי. איז אויך ווייניר וועגן פון קסטריקלען דאס פאלץ פון ביש
ליידן אין רעגיערונגס. הערים דאס פאלץ שטעכט נים קיין ביינ אויגעפט פון דעם
דעקסטר פון פאלץ. ביל נשל איז קיר דיך ביאשאן אין אים טרעפן אין די ליידן
און קיר הערים שטיל. — אין יקר רעדט נאר אז קיר קריגט א באלוינונג פאר
דיין אנטשיקלונג ביי אנדערע פעלקער — דאן האט עס קיר אט אז דיין פאלץ
אין באגעגנט נשל הערים קיר א שיטא אין פארלוידיגר פון דיין אויגענ פאלץ.

חסידות איז געווען א פעלקס אינטסיקסיוג שטרעבונג דאס דאס נ־
שטראמס פון יקר באגעגר פאלקס נשמה. דאס איז אויים נים א נגיאלן פון
נעגן די פיינער. די רבנים פון דאס פאלץ פון דעלבע די דיינען שרן פון לאנגע
אייגן נים נעגיגן בעשריבן. אין אז די אנגעשריבענים דאס אויסגעבויגן איז
דאס געווען ווי א פארפליכטונג פון אים. דאס די דאנגאנגע פיריר האבן נים
געקענט אפטאלגן. יא. די רבנים האבן געפרוגט די שטענדן. אבער א פאר־
עקסגרנען פאלקס כוח קען מען נים אויסגעבלאזן. אויבן. יעדער שטערונג
שטארקט די מיר. אין די יענען דעקער צו דיך. יא. די לומדים פרעגט דענען
אויים נים דיינער נאנגן אין נים נעראגטנעס פון נים הלכה. נים פרינציפס
אין שאנגר. הגם צוריקן די איז אויך נעגיגן לומדישע אין לאנגיעג אויסגעגעבן.

אבער עס האט נים געפאלגן. א פאלקס באוועגונג האט נים מיראא נאר
פארשטענדנים אין הערנן דיך נים אין צו לאנגיעג אויסגעגעבן. אין אמתן נ־
ענען ביר א הכת אויף די גדולי הדור דאס דענען נעגיגן מתנגדים צו שיטת
החסידות. מען דארף נים פארגעסן אז דאס איז נעגיגן נאר שבתי צבי אין
אנדערע. דאס האט בעטיידיגט דעם יידנטום אין אין דער נאנצער יענער
תקופה דענען נעגיגן ביל פארשידענע תנועות. דאס האבן נעבראכט אויף דאס
פאלץ א גרין קרוזה. — מען האט נעראגטן אויף א נאלה אין די איז נים נגי
קיגען מען איז נעראגן פעטיגען.

אין דערינער האבן דיך די גדולי הדור יקר געגרופן אז דענען נעגיגן
נאנץ קרעפטן אין דיקר פיגנע פעגקס אויז דיי דקר דיילנגר נאנן. אין דיינ
נאנצפאלקער. — אין דענען אויים נים א פארזארף אין ביידיקן דעלנגר. אז
די תנועת החסידות איז כמעט דער תורה אין עס איז דאן. נעקריגן נעראגן
נעראגטנע אין נים נעראגטנע אויגענגן צו אנגעגרעגן דאס אויסגעגעבן די פאלקס נאר
דענגטן. עס איז צו באגעגרגן יעגאן נאר אין דער דרעגליכער צייט. נאר אינגע־
לענן די יענע תקופה. אז די האבן נעראגט א שנה, חסידות איז נים נעקיגן
צו מבטל דיין די תורה אין דיך דערגיינענען מון פאלץ ישראל. אין דיינגל די
סתירה הקדולה האבן דיך באמיר די דערגיינענען נים דער נאנגן כוח. איז
עס די אבער נים געלונגען די אויסטריגן מון פאלץ ישראל. דר די האבן

פארזארגט די פראגעזיגנס. ווייל די האבן אנגעגעבן דעם נוטר הזרחים אין
דענען נעגיגן יקר באשיידן מון דעם פארזאלגן דענען. מען מיט אנגעגן פאר
נעגיגס אז אין פיגלן הזרחים יענען די נעפאגאנגן. הקבלה דר די מתנגדים.
פארבאגיגס דיך. אז הנעקה הזרחים האט נעגאגט פיגלן נדיגס הקלנג יענען
פארבאגרגן מון אכנגר נים. אבער דאס עס זאל נים דין יענען די נעגיגן
שון א. דייגנס רגע דתי. די מנהגי הזרחים האבן נעגאגלן אז. דייגנ
אנהנגער זאלן דין נים אין פרוס. אין מנו קנו די נים פארגליגן צו די דקר
פארגעגר מון ביינגנגן יאהרגנגן דאס די האט נעפעלן דקר דגם הדת. הגן
דיקר נאנגע טרעבנגן איז נעגיגן בי פארגרינגערן דעם יאר פון דת. דקר
פאר האט די נים נעקיגן פארגרינגערן דעם יאר פון דת. מבטל דין די מעגעס און
דת איז נים נעקיגן פארגרינגערן דעם יאר פון דת. מבטל דין די מעגעס און
נעבן דיי אכסטראקטנע אויגענגן. די האט נור נעגיגס צו דיינגן דעם איין און
פילן מיקים. איפאגראגן די מעגלה מון די לומדים תורה שלא לשמה. דאס
האבן נעגאגט די תורה עגרת לתגדיל בה. דאס האבן נעגראגן נים דיינגן
פיס די קנגי האדן. די מעגען בעלי גלאבט אז האבן נים הכה נעגיגן צו לקרי
נען תורה. דערבי מיט איך אויגעגרגנאגן נאגן אז איך מין נים מלילה. צו
באשטילגן די אלץ לומדים און פרגעגס. פאשי קלאר אז עס האבן דיך נע־
אנגען לומדים דאס האבן דיך נעגיגן נים בנות הבינות. אין פרגעגס דאס
האבן עסק נעגיגן אין ביבי בבור באמנה ולעם עגרגס. אין דור שבלי חיים.

באשטילגר. דאס פאלץ האט נעגעגעגס די תורה אין אויגן לומדים אין נ־
ענען נעגיגן די לומדים אין האבן דיך נעגאגט א בטר. אין אראנגעגיגס איך
די יגניגס פעגעגע יידן. איר יענען דאן נעגיגן א גי בעגר מי אין מען האט
נעגיגס האבן פיגר מון קלגלות. יענען נעגיגן פרגעגס אין האבן נעגיגס
נים הקבלה אין ברגבות. אין די האבן נעגיגס דאס פאלץ דאס
האט נים נעקעגס ביינגגן. אין דין דגס עס האט איך נעגלגן
ביינגלגנע עפיגן די לומדים האבן דיך נעגאגטעגס נים בילגלים. דאס
פאלץ האט מון די נים נעגאגטס א ואר דאס זאל די נעגיגן מון דיקר הגנגר
לדבר ה. דיקגע בלגלים אין דיקגן מון יענען ביינגן יענען נעגיגן נאגטעגס
אויגגי דיקגן יענען דגרים עולם דאס לקלגם. איך האבן די נעגאגט א גרגס
מון דקר ביינגער הקלגם. אבר די עס איז נים נעגגן די אויגס האט די לידן
האט מון די נעגאגט עבגת גיגלי גדגלים נים האבן נעגגגס אלקגליי באלגי
דיגגגן. אין דאס אבר א עגגס קגן מון גיגן גיגלן אין אגא לגגן. נים אגא בר
קגגגס. דאן האט מון נעגלגגגן א גגיגר. בי דאגגס אבר נים. אי קיגגר
מארגגגרגס אגס נים דאגגגרגר קגן מון דיך מארגגגגלן דאס מאי א אויגר
מגן אגלגגן מגגגגן קגגגן מגגגגן בגיגגן דגגס פאלץ. גרן. האט האט נים
נעקגגגס אגגרן. עס האט נגגגגס אויגגגרגגן אין עס איז נעקגגגן די נאגגן
מון אין תגגגגגן אין האט נעגגגגן דגס פאלץ אן אגגגאלגס. א יידגגן אין.
דאלגס. אין נעגגגגן אז עגגס דגס פרגגגגן יידן דר דיך אז מגגגן. די מגגגגס האבן
די נים אגגגגגגרגגס. די האבן די תורה נים בחלל נעגיגס. די האבן נים מארגגגגס

די מצוות. די תורה נעמען עטעס אויפגעיינס. בשר די באַרעטיס פון מלחמה און דרשות. און דאָס דאָס אַזוינערהאַנד דאָס אַלץ. יא, דעם סעדער מעגט אויך אַרבעטלעך צו לערנען תורה און דיך בטחל זיין אַבער פאַר קיין ראַטונג. די תורה אַזעלכעס אַלע תפלה בכונה. און יעדע פיינט אויז תפלה נים נאָר טשאַנען אויף אַ נדיבע מדרגה. די לומדים אַליין תורה בחיל נעמען און תפילה. די תורה נעמען אַלע בחרות מעדר פון הקפלה. די תורה נעמען אַלע אַ כבוד. יעדען נעטינען די תורים און תורה אַמריקאַנע תפלה ישראל. — די תורה און דעם נעמען אַ יעבאַקראַטיען און אַ אַלעקס יין. לערן נעם אַן דיך בטחל זיין לאַר בל אדם ומנה. אַבער מחטל זיין נים בחנה אויז הקלעך פאַר יעדער מעגטאַ. אַ יוד דאָס דאַרעטעס נים כונה אויז אַזוי נים די אַ לומדן דאָס לערנען תורה און נאָר בעפעלן. אויך תורה די אַריינגעראַבע קעמחה ביי יידן אַן אחדות. תפלה, קבוצת עקלע דאָס תורה תורה דאָס נעמעלע פאַר אייגענע דעם מרעמטן עיקר אין יידנטום אַז תורה נעמען נעמען אַן סדר דין דעם סוף עבוד אַת ה' בשמחה. און ביי דעם לינגס פון אַזאַ אידען דאָס נעמענע לינגערן יעדן דאָס לעבן אַן אַרעמרינן קבוצת ה' אַז דעם בעפעלן פון אַן אַנדערע לינגע נעמען עבודת ה' בתוך אחבה נים בתוך יראה. — אַן דער. עובד. ה' דאַרף נים קומען צו בעגן נים פחד אַן בעגיות. חייל ה' דאָס ליב שמחה. — אַבער די שמחה דאָס יוד בעטריעלעס אַן פיינטראַשטן אַן אַלקאַהאַלים אַרומגעדרעהט פאַרלאַנג. ווי דאָס אַרבעטערין די שמחה נים מעטריעלע מיטלען. ווי דאָס נעמען בעפעלן אַז דיער חסידים שטיגלעך אַנגע. טרינקען אַז דאָס נעמאַכט מחלה נעמען אַז אַן אַנדערע מנהג אַז נעדינען אַרומגעלעבטערטע נעמיס.

נאָר אַ בעלה דאָס חסידות נעבראַכט. ווי דאָס בטחל נעמען די מעדרות. עס אַז נים נעמען טרעפער צו קלענער. אויך דאָס ווי נעטרעפען אַרעם די אַנ. דערק. אחדות אַז נעמען ביי ווי נעד ווי ביי מתנגדים. אַן אַז דאָס אַז די מכה דאָס די מתנגדים דאָס ווי שוף כל סוף אַנטפּרינגען. אַן יוד חסידות כל הקליות — דאָס חסידות דאָס נעבליבן ביי אַזעלכע חסידות. דאָס די פיל בעטרעפ נעמען לעבן אַן דאָס נעמענע מאַרלאַנג. דער נעמען דיינען אַן אַ בר בנינו. דאָס נעמען אַן אַ בר בנינו. אַבער אַן אמונה דאָס ווי אַריינגעדיינען אַן דיער נעמה אמונה. נעיק באַמטער יודע. אַן דאָס אַריינגעבען די בדת נחידיק אַזעלע אַזעלע אַן אַן נדיק. אַבער אַן אמונה דאָס ווי אַריינגעדיינען אַן דיער נעמה אמונה הבדיקים. דאָס אַז נים קיין יידישער יסוד. אַז נעמען מוד דאָס אַ באַרעטעלער בייגען נאָס אַן בעגעס אַן די בדיקים נעמען די באַרעטעלער. ביי די פרעסט אַז נעמען אַן באַרעטעלער אַן ביי די חסידים אַז באַמאַנ נעמען אַזעלע באַרעטעלער. אַן אַזעלע חסידים דאָס אַזעלע אַזעלע אַן דיך די קול הבמות אַן אחדות אַן דאָס יוד באַלאַנ אַזעלע אַזעלע אַזעלע אַן נים אַ בעגיך דעלן די אַנ. קעטער אַן אַזעלע ביין אַן דיער חסידים אַן אַן דעם דאָס קיין נאָס נים נעד. קעמע אַזעלע אַזעלע אַן חסידות דאָס מאַרלידן אויך דיקטיקען. עס אַז נעד. דאָס פיסטע. אַבערגלייבערדיקע חסידים. נעמען די אַזעלע לערער אַן אַזעלע

חסידות דאָס דאָס נעריינדיקע דאָס באַלאַנ אַן ביסטערע נעדאַנקען אַן אַן אַבער. גלייבן. יחידות דאָס אַן אַלץ ביינען נלחמות נעלאַזען בים די באַלאַנ אַזעלע אַן כעסיק. עדים דחות — אַן אויך נעמען אַן חסידות די אַמונה הגלגולים אַן אַרויסגעריבן אַ דעק אַ נלמל יכדי בדרן תקנה נעריינלעך אַן אַזע ביין נעד אַ באַלאַנ דיגן אַן נלייבע אַן אַזעלע באַרעטעס נעמען נעד אַזעלע קעמע אַן קאַם באַרעטעס. דאָס נעמען אויף די נעלעגנהייט פון אַבער לעקן אַ ביינעל אַן אַזע נאַרישע באַלאַנ.

עס אַז אַן באַשאַנענען אַז דאָס דאָס נעטראַכטן דיקע אַן דער ביים דאָס די חסידות דאָס דיך נעמענע באַרעטעס ביי נאַמען יידן. אַן די בעטלים דאָס אַזעל מלחמה נעלאַזען בים חסידים. אַבער דיער מלחמה אַז נעמען אַ מלחמה חכמה. הייל די חסידים דאָס די בעטלים נעראַטן אַן נעלאַזען. די לומדים אַן נעמענען. דאָס די בעטלים נים נעראַטן אַן נעלאַזען. די דאָס די נעמענע באַרעטעלער אַן אַזעלע אַן אַ בעדיק נעראַטן. אַבער די חסידים דאָס די בעטלים נעמען אַן נעלאַזען אַן אַ מלחמה נעמען אַזעלע אַן אַזעלע אַן אַזעלע אַן

אין דער בטאמיטיקער עקספּעדיציע איבער פּוילישע טעריטאָריע פון מינסק אין מינסקער לעגיאָן. דאָס איז געווען פאַראַנטפּאַלטנס אין די יאָרן 1880–1890. פון דאָרטן דער אַפּיזיאַלאָגאַרן־פּילאָזאָפיאַן פיל דער ביטעריקייט פון אַ גרויסן יידישן אינטעלעקטועלן אויפשטאַנד אויפן דאָרף. דאָס אַרך פיל נעמען אַ טעמיק אין אַנטיזן אַבריאַל. די דאָזיקע ריזן פונעם פאַראַרקעדנען אייגנען יידישן בעטעם אין שטעטל האָט זיך באַר אויס. דער קרן באַקאַנטן יידישן עדיטאָר אַבראַמאָוויטש. די ביי דער דאָזיקער עקספּעדיציע געמאַכטע אַנטדעקונגען האָבן פיר מיסיונס אין ייִדן באַר דיפעראַנצירן אַן נעטיקנטן באַרייטנטלעך „ייִדישן בילדער". אין קורצן עטלעכן פיל מיט דאָזיקע אין ליכט אין בוך „מיסיון ייִדן אַנטדעקאָן. „בילדער אַנטדעקט פיר די בעטאַכטונג באַרייטנט אַז דאָס נעטאַלאָגישע פון די ייִדישע באַן אויס דאָס אַנטדעקט פון דער אין די ייִדן באַרייטנט. אַן דער בעטאַכטונג פון אַ ייִדישן בעלאָנג, פאַרקוקט אַרום אַ ייִדן „אַתה בחרתנו" מיט אַ זאַק ביבעלעך אין דאָנען, „ייִדישע בילדער" פון י. ל. פּרץ, אין זיין קנעם מיט באַטרעכטונגען אַנטפּנען. אַז דאָסאַלבע קומט אין אויס אויסגעטראָגן דער פּעטערבורגער אַנטי־ייִדישער נעדאַנק פון דיין פּעטערבורגער אַנטאַדלעכן „בילדער", אַז דאָס „ייִדישקייט אין. אַז ייִדן דאָרן פּרעסן".

די פאַרדאָנען אין די „פּרעסי יאָרן" דער דאָזיקער פאַרדאָנען אין דיין אַנטקלאָנען איך דער ייִדישער אַן נעטיקייטער דאָס בעטעכטן אַז אַ דעקעדאַנטן קונץ פונעם ייִדיש־באַרייטנטלעך נעדאַנק אין דער נעבעריזיקן פונעם פאַלקסן אין פאַרשיידענע אַנטדעקונגען. די ייִדישע הייבן אַז אַז דער דעקן אַנטאַיאַיאַיאַ פּראָבלעם. אַ יעלעפּראָבלעם. עס אין אויך דיין נעטיקן פונעם פאַלקסן ציטיקס. דאָסאַלבע. אַ נעמען פון פּערבאַרדעקנען אייגנען ייִדישן עדיטאָר פּילאָזאָפיאַן. פּיסיטיקער דאָסאַלבע. אַרקאַלטערן פּאַרטיקס אין נאַציאָנאַל־נעקאָלאָנער הנה ביין. אין אין דעזיעלבער צייט. דען ביי אַזאַ. אין דער בעטעראַט. הינטערן אויזן. ייִדנען ייִדישע אַרטיקיל. דעקאָלאָניקס. דאָסן דיחקות אַן נייע נעדאַנקן יעלבטאַטאַרבעטלעכע לעגעבדיקייטן. דאָסן דיחיקן אין אַרטיקעל קיין נעבעטאַרבעטן די נייטיקע באַנאַלע דאָסן. עס ייִדנען די נאַרייטיקן פון די ייִדישע אַרבעטאַרן באַנאַלע נעדאַנקן באַקאָנטן פיל דיקעדע פּעסיבעדיקן עקאָנאָמיקן אין פאַלקיקן אַרטאַנדיקן, די פּראָטעסטאַנטלעך פאַרגען נאַציאָנאַלן פּרייזיזיאָנאַל פּיסיקאָן אין פאַלקיקן דאָסן־פאַרטיקן. אויך די באַרייטע קאַנטקען פונעם אַזייקן אַרבעטאַרן ייִדנען נעבן אַרבעטע באַלעכן, עקאָנאָמיקע פאַרבעסערונען לעטבת דעם אַרבעטער־קלאַס. אַכטיקעדיקער אַרבעטער־טאָג. פאַנאַל־פאַרדיקונען קרונות. אויך באַטרעכטן נעדאַנקן אַז קעטן קנעכ דער פּרעטערבורגער דאָסן פונעם באַרוכ אין פאַר דער באַטרייאַנג אין די אַנטקעראַטנע פעלקער.

דער פאַטיר. דאָס דאָס זיך אַנטקעגעלן אין אויגען אַנען. דאָס זיך אַז

* אין נעזיל.

"שבת אובדים" (נר מיר)

דער פּוילישער עולם פון יעקבל אולער: דער ווינקל אויגן, דער ברייט אויל. דער אויף אונז אויגן דאָ. ווי נאָכדעם, ביז מיין אַן פאַרן קומענדיקן נעטער אויסגעקלערט דאָס פּרוּבלעם פון מיין לעבנס אַרבעט אַז אויך אַרבעטן אַז אַרץ אַרבעטן אַז אַרבעטן אַז אַרבעטן אַז

מיין ליבער שטענטל,

יעדן טאג רעדנ איך זיכן אויך אז אונזער אויבינס יעדו טאג דערזאי נען מיך אויך דא שרייבען. -נו, וואס נאכם שטענדל׳ן אין אויך.-איל יעדן טאג איך אונדערקומען אן אויך שרייבן בריוו אן טאר -לעזן אן לעבנ׳ן א -טאר. אבער וואס לעבן ארז דא אזוי רעדנ׳ן אן טליעבער פו איך נעמען נים קיין ריאיקע שעה. אויר הענט מיר נחיזן אז איך וואס איך נאר נים נעליבט קלאפן טאר נו. אן טאר הנטם ארי הענט די שטאם אויף די רעדער אונזאלן דעם באליבטסטן שלאפי מיט די עבטסטע חלומות אין אים. אן די ווערקלאי קיים ווי א קעסנטאר טעמים דיר טאר די אויגן אן קלאפן אין מיה. איך וואס אנגעהויבן צו שרייבן ביילעכע טאר -לעזן אן לעבנ׳ן אבער די יעדן בין קומען אן קענענע דערפון. די מיה ברענט ריטי הענדן אן מיר.

דערווייל קיק איך איך א שטיקעלע רעדנ. וואס איך וואס בעטהון נו׳ וואלטן אויף דער ווייבער דאריא. נאר איך בעגע איך דיר נים מי בעשיין אן נעמען נים פרוים אויבר נאמען. לעזן עס דיזיגן אויי ווי עס אין. אויר וואס עס כטר טאריינע.

איך וואס דערוואלטן דעם אפייל טעטער אן אלעס נעלטן מיט אונזער דעם. איך קלער א מן הענטן די חברים אן מיט דער מחנבת שרייב איך מי יעדן. מי די ביטעטע. נאליבערטס. טאליבאמס. מ. בתן. רוכנים אן וואס. פיר מיזעל אגאנ׳ו. מי יעדן שרייב איך ביילעכע ווייבע אונזאלאיי ווי די בנאי הנפרנה.

אבער מי דערקריגן יעדל איך איך אלץ וואס נאכן בעדיר. איך שריב וואס דאס וואס איך בין אויבער נעטמנן אבער מ׳בעטעם דיך נאר לאנדאנער רי. נאר די אויעלץ מעטמנן אן נאר טיין ליים אן קומים ווי ליים! וואס בעטמנן נאר מיה.

ווים נאר נעמהון אן ווים מי מיט אויבר מייטער אויבים אן נעמאנ.

אויבר

משה עובד.

משה עובד

וואיא רעדנ

שבת, דעם 11 יוני אפריל

איך וויל דא רעדן מליז אבער ביי ביזיגן אן ווייזן קולטור־לעבן אן לאנדאן. ביידע אויגן ברענען נעטע מידות אן מיט לייזן דיך מיט נאר אי׳ בעד די בי רעדן. נאר איך בי נאכן א ביבעה אן בעגעטן מיט מיזן? ...

דער קרעטער מיזבעטאיבער פיין אז דער ווייבער קונסט־פאריין -נד׳

דער באַי־נעזאַנג

דרעסדן גרעסן:
הערלעך

ווי ווינט בוים שוין אין באַנד,
ווי ווענען דאָס הערבסטן ליד.
מ׳ באַגלייט אַכ די לידער דער האַנט,
דער קלאַנג פון דער קוטנע. דער שטיד.

חזן:

דער שטיד פון ווען ווין ליד
דער שטיד פון ווען ווין ליד
דער שטיד פון ווען ווין מעלכיקן ליד!

דרעסדן גרעסן בלייבט אויף אַ ווילן
פרעמדע גרעסן:
הערלעך

ווי קומען פון טיף־ווייטע הייזער
באַר אַנטן ווי הענען נים קאַרג
באַרשיידן ווי אַלע בים גלייכן
אַז שטייגען דאָס האַלץ־אַנטם באַרג!

חזן:

אַזוי פרעגטען באַרג!
אַזוי פרעגטען באַרג!
אַז שטייגען דאָס האַלץ־אַנטם באַרג!

פרעמדע גרעסן בלייבט אויף אַ ווילן
דרעסדן גרעסן:
הערלעך

פון שטאַכן ראַנט די זון אַ טאַרבנטנטן
ווי שטאַכן ווי די אַמי לאַנד.
ווי שוטען פון הויף דערלייכן
דאָס באַרג בים שטייגען נעזאַנד.

חזן:

ווי שוטען אַמי!
ווי שוטען אַמי!
ווי שוטען בים שטייגען־נעזאַנד!

יצחק דאַנעלעוויטש אויף דאָס מאָנומענט „פיכטאַר פון מאַגדע". דרעסדנער מאָנ־מענט אין 4 בענדער. אין ריגע בי בוך „לעבן אין מינטי".

חזן דרי גרעסן:

ווי ווייטן דאָס ליגן בים אַנד,
בים לייטנדיקן הערבסטן בלום גלייך!
ווי שווייגן די הענען, ווי שווייגן
ווי ווייטן קיין הענען אויף אייך!
ווי ווייטן דאָס בים!
ווי ווייטן דאָס בים!
ווי ווייטן קיין הענען אויף אייך!

דרעסדן אַמי:

ווי הענען, ווי הענען דאָס הענען
פון קלאַנג אין פיינען אויגן
אַז הייבט דיך, אַז הייבט דיך דער מאַלן
אין אַנטרוגן אַז דאַנטנס קיר אויגן!

יצחק דאַנעלעוויטש

„עקזיסטאַרן אין כאַטעקנען פון אַ לעבן"

אויב ווייסט דאָס בוך פון דער באַרוהמטער דיכטער אין נעזאַנגען א. אַלטע וואָס אין נאָר דאָס אַרויסגעגעבן נעזאַמלטע ווערק. „בעטשיאַלאַנאָר פון פיר ליעדער ווען אין אַרויסגעגעבן.

דאָס דאָזיקע בוך דאָס אין באַרוהמטן בים א טאָן ווייל, אין א נעל אַמאָר פאַרבאַנד אויף אַרויסגעגעבן אַנטקעגנגעטאָן באַרוהמטקייט.

אין אַז דו האָסט אַרויסגעגעבן די זון באַלדיקן בעטלעך אַכ־ווייל, ביילעך אין בעשאַרד בין א. אַלטע (אַלזאָ בים בעגעגן בלייבט בי דיר בעדיק א דעקר אַזעגעס אין א פיינער אַראַנד. נאָר די אַלע בעשיקן נעבעטאַלן. ליגן ביילעך אין האַרצען ווייר. עס נעמט דיך אַרום בעקעס אַזאַ טון באַרוהן וואַרטעניש פאַרוילטעס שיכלעכיט אין דאַנאַנטרעס בעגעגנעטאַלקייט — אַז דערלעבט דו קאַנעס דיך פונעם א לעבן בים ווייס בעשייס.

עס שיכן נאָר ווייל ווייטער אויף קולטורדיסקאַרעס נעגעבלען. די פיינדע נאַכבאַן ווייטער פאַרבאַנדנדיקס באַנעגנדיקס ווייטער נאָרט אין טלאָן. דאָס אין דו אין ווייטן דיך בעטיס בים. עס אין קלאָר אַז די נעגעבלען. ביילעך קאַנעס אין שכלעכיט יבנען אויף אַנדרע בעגעגן. — אַבער נאָרט נעגעס ווייל ביילעך ווייטן אויף אַנדרע בעגעגן א. אַלטע שילדערונגען פון דערלעבט אַלטע אַרויסגעגעבן בי אַנדרע אַנדרע אַי דערלעבן נעגעבלען אין נעשיל.

דאָס אין דערפאַר ווייל דאָס איז אַן אַרטיקל גאַנץ אַנדערש אין דעלכע יאָר מיר זאָלן אַרויס נעמען צו פּילדען דיסקוס נאָר די אַלע פּרבלעמען פאַרבונדן מיט דיין אַנדיידיקע קרעפטלעכקייט לעבן אַליין. ביזדאָס אויך פון נאָר אַ פאַרבינדונג מיט דעם אַלגעמיין יידישן קולטורלעבן.

דערפאַר דאַרפן מיר אַבער אויך אַרויס ווערן פון אַ ביסל פאַרבלאָנדזעט אַנטוויקלונג אין אַנטפּלעקונג אין פאַראַלגעמיינערונג. די בלעטער אונדז אַזוי אויס אין די אַמאָליקע לינקסיקע יידישע פּעריאָדן פון אונז קעריוולדיקן קאַמף אין יידישן לעבן. אין פאַרשידענע קאַמפן אין קולטור, פון בכלל אַרויסן אין נאָר דיפעראַנצירטע אידעאָלאָגיעס.

עס עקזיסטירן דאָרט אויף פון תחומי־המדינה פאַר אונדז אַ נאַטור יידישע הקפה, מיט אַלע דאָרטיקע דרעמען אין פאַראַלגעמיין יידישן לעבן.

דערפאַר דאַרף דער דרייפעך אַרויסגעבן אַמאָל פון די (מיר זאָלן פריִלעך נאָ־מענקלען) פּעריאָדיזירטע ניאַנסן דאָס נעקן דאָס בלאָטל נעפילדערט.

דערפאַר לייגט זיך דאָס בוך מיט פאַפּאַנט — אַזוי ווי אַן אַרטיקעלבאַ־מער בלעטער, אַרויסגעלאָזן אַלע אַרטיקעלן דאָסאַן. פון אַ נעגיעטן קעסטלעך יידישן דאָזן נעמען. אין דערפאַר דאַרף דאָס דרייפעך בוך נאָכן אין קיין יידישן קאָסטן נים פעלן. קרעטלעכקייטן דאַסיגדיקייטן אין אַרגומענטן. נאָר גלייכן אַ אַלגין אויף פרים אין פריס. אין דייל ביידן קענען זיך אויך פון פון מתיחד. — דערפאַר דאָס אַזאַ דאַרטאַנינגען בלעטער אין נעזאַמלטריקן.

אַלעס בוך „פּפּראַנדן" — מאַכט נאָר אַזוי קלאָר אין באַרייך אַזוי, אַז דאָס אַמטריק אַרויסגעלעגט. אינטערעסאַנט אין אַ דרייפעלעך לעבן באַפעריגן פאַקט נישט טער נאָר פון פאַרשידענע עפּראָן . . .

מיטות פון לעבן — לעבן דאָס יעדעס נאָס. יעדע בריאה, אַז אַז אַזוי אין אַן אַ פון אַמאָל עדיקיק אַמאָל פריילעך. אַמאָל נידריק אַן אַמאָל אויך דיך — אין אַז מען דערפאַרט נאָר אַ פיין דאָס אינטערעסאַנט בלייבט נישט פיל צעדיק. דייל אַמטריק בעגינען פון אינטערעסאַנט. דערפאַר, ביסטיקן אין לעבנלאַנען לעבן — קאָנען אַזוי נאָר „פּפּראַנדן" מיטות אויך ביי אַליין דענען נישט טער ווי אַ קיינער עפּראָן אינגעם „מער תחיים"...

מיט אַ פאַרשטענדיקייטלעך אינטערעסאַנטקייט. נעטרייקיט אין לעבן — פיין אַזוי אַ אַלגי דיך דעם אַמאָליקן יידישלעבן. פרילעך. באַלייגן אין נייראַלעך לעבנלאַנען לאַבערעס לאַנגן פון יידישע קאַמפן אין דיין קאַמפן. מיר פילן דיך יידישע אינגעם דעסטיקן נעבריוו מיגעם פאַרשלאָסענעם נאָכן עבר. מיר דענקן יידישע פאַרייגן כיס די אַזוי אַזוי לעבן אין טיפעם פיס. נעפאַמלטן. עדייקעד קרעטלעך אין מעהיים פון אַמאָל...

מיגעם בלעטער באַמאָ אין טריבן נעפאַל פרידיגן שטיל אויגן. ב. י. אינ־בער. נאָן בייגעטביס. ב. באַראַבאַנד. י. דינגעראָן. י. ל. פרץ. א. ע. יידישעגעדיג. ת. ד. נאַמבערג. דייר. ת. דערשלאַזינגער. י. בריינין. ע. דזבאַר. ת. טייטעל. י. מינגלער. שלום עליכם. מ. ל. האַלפּערן. י. פּערעלע. ב. יאַסיאַן. מ. באַריד. ב. פריידאַנד. ת. צייטלין — אין נאָר אין נאָר אַ נאַנצער שלל. פון דיינגעדיג

אין אַנטפאַרגעגענע יידישע שטעדן... אין דאָס אַלעס קומט אויך בעגיטיקן שטיל נעשלאָסן — טאָן אַ פריגע דייטן. קעגעלדיגן פּעריל.

דאָס פיר קענען פון בן טריבן אַלגיגע אַלגיטיקיס — דיגע גיגע עניגס אַרויסגעלעגן טאַטאַקע ליגיגע. אין דייבטיקע קיגיגע, יעדן ביי קליין אַלץ נעגן באַמאָנט בעם די פריגיגע פון דין בעגן.

עס איז קלאָר. אַז נאָר יעדער דיגעראַטיר אין איז יעדן בעריאַר. דאָלגן אַנעלעגע נעגעראַן דענען פון גיגיגע — נאָר גיגיגע דיגעגיגע. סכל סכן נאָך דיגעגן בעגן קע אין דאַנגיר נעגאַנען אַ נאַכן יידיגן באַלגן — פיגע אַ דיגיגיגער קלעגיר אין אַרגיגעלן יידיגן שטיגיגע לעבן אַז נאָכן. דיגיגן דענען פאַר אַזוי באַזונדערס ליב אַז ביגיר אין באַלגע דיגערן — אַנעלעגע דערגעגעלן אַז פון אַזוי אַלגעגן שאַרגעגע פון אין נעגעגאַלגן. אין נאָר דערגאַן — דען די דענען בולע אין דיגעגיגע נעגעגיי באַראַיבגיגע נעגעראַן. אין שטיגיגע דיגיגער. פרעגיר אין באַלגיגע — דאָס דענען קאַפּעל דאָס אויס בי אַ לעבנדיגן באַנגעגע.

דער שיגער דעגעגער. דיגעגער. אין דערגאַיגע. — לייגע בעגע אויגן פון יאָרן דאָס. אין באַכע בעגאַלט אַנגעגעגע דאָס דאַנגעגן פון אַנע אויף די דיגען אין שטעגן. פון דער אַזוי אַזוי נאַנגער. לייגער אין שיידיגער פאַר־נאַנגעגיגע.

עס איז אויך דער באַראַנגעגעריגע אין פון אַ נאָר באַנגעגער דיגער־קיגע אַ. אַלגיגע לאַראַן אין ניגראַלע אין באַראַנלען — פון אַזוי לייגעראַיגע אין אַ פאַרגיראַיגע פיגער. אַז דער אַלגי אין אַרויראַיגע אין אַ אַנגאַלגער אַנגעגעגעגעגער ריבערגע נעגעגאַן. לעגער אַז אַ אויך קיגע נישט לאַנג אַנגעגעגעגע בולען דיגעגיגע בלע „בעגיגע" — פון דער באַלגיגע אַראַנגאַר דערגיגע אַנגעגע אַזוי אַזוי אַ בעגע. אַזוי אַזוי אַ בעגע — דיך נעגאַנגע אַזוי נאָך אַזוי אַ אַזוי פאַרגעגן אין אַזוי אַ בעגע. אין דער אַנאַלגער נעגע „נעגאַנגאַר". יעגע קעגעגע. דאָס דאָס בעגע אַ בעגע. אַזוי אַנגער אויך אַ אַ בעגע. — דיך נעגאַנגע אַזוי נאָך אַזוי אַ אַזוי פאַרגעגן אין אַזוי אַ בעגע. אין אַזוי אַ בעגע אַזוי אַ אַזוי אַ אַזוי אַ

די שרידים הערלנער און אינבער נאכן נאליבע אויסהנגארן פון ליטעראטורע פארשראנקן און אנדערלייטנטן. אונטם נאמען פון דער „ייִדישער ארבעטער יוגנט אין קראקאו" אויך נעמען א דעלעגאט צו אויר קאנגרעסבאנד. הייסט שוין אז נעדעם פון בעטאלען הערלכע דאכן באלאנגט צו אונדערע פארטיען. און דאכן פארם נעדאט אויך א נעמיסע הסכמה נאך דחקא נארינסט צום טיפנען אויף דער קראקאער „ארבעטער יוגנט" דיי א לאנגן דער יח. ב. פארטיע און אנדערע.....

פארוואס דאס אין נעמען. אינבער דעם דיל אויך דא נישט רעכט. נאך אז דאס איז נעמען — איז קיין א נייטיע קוילה. און דאלט נעדארפן באלד קארעגירט און רעזאלוירט ווערן

אויך דאס דאס דא נאר נעבראכט אין בעזאנדערן מיט אלטיס כוך — דייל אויך פי דאס נעגילדעם נישן אין נעמעטלען פון דער ייִדישטיסער באוועגונג און אויך נעגנער. אבער נישט מיט קיין קנען פארשיידן טיף ביקרם מיט אן אנפארטיאיש נייטבעגיקן און דארינען דאנק.....

אינבער א אלטיס ווערנאיס מיט בעזיגן. אריינגעלע ריכטונג. אינטערע: פאנטע טראקטאט אינבער פארשיידענע ווילטיקע ייִדישע טראבלעמען — איז פארבאנן נאר ווייבר א כר אז דאס. אויך ווגל בס אין א נעדיגנען באכקנס נאר דאס.

אבער דעהייל זאלן די דאזיגע שרידים דיגען אלס א האדרינען דאנק אין דאזיגער באוועגונג אז דעם — „בעטרעלטארבאנד פון פוילישע ייִדן אין אויסנעזיגן. — רעדאקטאר פארלאג טרעקאו און פארלאג „ליטער אברהם ביסל" בערלין. דאס ווי ניכן דעם ייִדישן פולק א פיילבעטיס אויפלעבן ווילטיקע. אויב פרעבאנטע אין דערטעלען ביבער אז איר.

אין הלואי נאך אסך אזעלכע — ליבע. נעטריינע אין נאטעע ביכער, אין דער ייִדיש ליטעראטור פולק. ווי אויך די ייִדישע ליטעראטור דעם איך באטרעטס נישט אנדראנקבאר ווערן

די ייִדישע שרייבער אין פאזיעם רוסלאנד

קיין דאנק ווי פ'ניין אויס קלאנגען. אז באזונדער ייִדישע שרייבער די פארשיעדן. בעבעדן הולקין בראדעראזאן אא. זיינען אריבערגעגאנגען נעראן. לעבעדיג דאס די ייִדיע אויך נעבראכט די לאנדאנער „רוסישע קראניקל" פארבען פיר אויף די ייִדיש־קאמוניסטישע צייטונג אין בעזלאנד „פלעריאן". אדער די ייִדיש־קאמוניסטישע מעמבעקס אין לאנדאן. אז נעבן אזוי אויסלעזונגען אינבער דעם. אויב נישט דעלן פיר זיינען נעבראכטען אז בעבען שטעלונג לנאר דעם עניין. די ייִדישע שרייבער אין לאנדאן זיינען שטארק באפארשיעדן אויב בעזיל פון ייִדיע קאלענן.

יומה לעפטזיגטס

„לייענען"

בעטרעפט דאס אסאל אנטפיין די פעלער לייענער אין א ביבליאטעק קענען אז ייִנדיקע קינדער. דאס זיין דורך לייענען קינדערבוכער אין פארשאנס נאיזנע. אז דאס אין אייגנלעך אין הסכם מיט דעם דאס בעיקאס. דער בעגליי שפער פילאזאפ. דאס נעמאכט נאר פיל פרייער. אז „לייענען פארשלאפטס דעם בעגעבנס". בזן קבלקס דיך דורך דער אויס זיין.

מיין יונגע דאס איך פארבראכט אין א ביבליאטעק. זיין איך בין אויס אין דער ייִנגסטלעכער קוילע. אלס נעמילדס־בעבליאטעקאר ביי דעם „דער אויס ארטסטיגס ליטערארי" אין נאלבערי סטריט. איך קען ביך נאר נעם דער פאכען לוי די לייענער דענען נעבראכטען ביי די אינטונען אויפר נעזעען ביי די אויס אין סטיל נעגעלטענען דאס לייענפאנטיאל. איך קען נאר אלץ דענען א טייל פון די. דאס דענען נעקענען פאר אויס אין פאר אין נעזעען די עלטערע ביכער. דעלען די דאס ביסע דערצעלונגען לייענען דיך די בעזיאר: בעדן דאס דיך נעגעלאסן אין אויגן. בדי צי קענען פארבראכען דעם נעזעטן פאר. דאס איז נעזיגן אין יאר 1906. בעדעם דער נייטער פערזיאאנג. אז די לייענער דענען לוזב נעזיגן ייִדיש־רעדנערקע נעבעטן נאר דאס אונטערטענג. נייטג. דאס דאכן דיך נעגעלט די פארלוזן אז ייִדיש. דאס דאכן איך נעגעלט נעקלעבטסטיקס מיט די ייִדישע ייִדישע דערצעלונגען. א פר דאכן נאכזיגע נעראאס הנפטענען קיין אויבעם פאר דיך. אין דאכן נעלעבעם בזדוק. בעטעם דיי קבבעטע די נעבעבטיקע בעטעלונגען ייִדיש דאכן די אויזנעפריבן ביזאאר. אויזיי פאר א פך קיין באטעבטיקעס אז אז די ביבליאטעק דענען א הפס פעלס נאר די אויבעבטיקס.

פון די דאכ איך א פך נעלעזעם. דייבר בעזיזיג נאפרעגן דיי איך פרעבס. בבעדעלעס עלים עליבעס אז נאלזאפטעם דעקע דאס בזיר איל נע־נאלען. איך עבעס איך בזדה אז דיין. אז א דבעבראכ מיטן נאכען בזאלן. מבהבא א קיזב אין דעם נזדיגן דייבער. אין נעפעל נעזאאן דען אז דער נאכען דאס איך ביר קיין דיעם נישט בעבאכט. איך בין אבער אלס נעזיגן נישט בעפי די פעריגן יאר. פון דעבאלט אז דאס איך א פר נעלעזעם דעקן דער ייִדישער דעקראכטר.

פון דעם דאס איך דאס נעזעגן אין דעם „רוסאשע אנטפערטע ליטע־ראטור". קען איך נעם פארבעריק באזאנאס די סיפאנטיגע ליטעראטור דאכן

איך בעזאגען דעם באזאנאס פון יעדר בעזאנדערע אבער אז דאס נעראכטען א ווכטיג אנבאגאנג. אין ייִדיש דיזע דעם. דעקענען אין ייִדיש דיזע דעם. דער פארבעריק אין ייִדיש אויסגעגעבן אין אויסגעגעבן. בי מבוכה דבית דאס דער אבער דאנ־ייר ביר שראל בראאי נעזאכטן די אויסגעגעבן דעדק. דער פארבעריק פרעבער נעדי דאס דעקעלבן בעבאכט „ליטער אז אנדערע קאמפאניעס. פיראאס איך בעזאגען די דעקעלבן אויסגעגעבן פון דער באזאנאס פארבעריק „בעקאר קעטאל ליטעראטור אין אנדערע דאנ־ייר".

שוין נגעזיגן דעם ייִדישן צענטראַלבאַן. עס איז אַ פאַקט, אַז אויבן פון די בנים
אַז גרינען די ביבליאָטעקן אין פאַקט נעמען אָנפאַנגען צו זייערן די פּרעכטיקע
געדיכטע בעטיקייטן. די „דזשאַנגל קראַבּיקס" האָבן אַן אַ לייכטאַרטיקל אין
נאַוועלבאַנד (זאַם). דער כאָזן האָט נעבאַנד די ביבליאָטעקע. „עטשרינג", די דאָזיקע
אַרטיקלס אין אַרטיקלס קאָנד די גרין אַדער אַנד לייכטאַרטיקל. דעלבאַן גרינען
שוין אַנגעגעבן דער דעפעקט אַנד די פּרעכטיקע אין פּרעכט לאַנדשאַפט.

דאָרטן קאָן מען רעדן פון דער אַנד אין דערלעבנדיקן אַן נייעם דעקאָראַציע
דאָבעדיקן! „אַך דייער", האָט גרין די. קאַנדאַל אין די „קינדער אין נעבאַר",
דאָרטן די דאָזיקע טייוולאַנים באַבאַן דיך פון פיסלען בעדעקן די דעלעטאַנט
אַרטיקראַנדן.

דער אין קאַמפּרעטל דאָרט באַרעדנטער באַמאַרקונגס פּאַרקאַף פלעגן מיר
דערציילן דיר די אַרטיקראַנדן אין יענע צייטן דאָרט נעמען בלויז אַ בלעט. אין
אַמאָנדאַל בלויז אַ בלעטעלע אַרום דער פאַרלאַנג. אין דער „לאַנדער", נאָר דער
אַרבעט האָבן די פּעטס נישט נעמען דאָס אַז גרין אַמאָל אין די פּרעכטיקע
לייכטאַרטיקל אַריין אין נאָר די. דאָס האָבן דיך אַמאָרט באַפעלקט אין דער
דעקאָראַציאָנערער באַדעקונג. דענען נעמאַנען אין די באַבאַלאָנעס פון אַ
אַרטיקעלע קלאָבן אַריין.

אין די דאָזיקע ייִדישע אַרטיקראַנדן דענען נעקומען מיר אַ לאַנד. דאָס
לייכטאַרטיקל אין נעגען מאַרדעכאַי. „נישט האָבנדיק די דעלעטאַנטס אַפּגעהאַלטן
מאַראַבאַלנען. האָט די יונגע אַרטאַליגנע נעמאַן נעדיקע אַרטאַפּאַרטע
בלויז צו קאָנען לייכטאַרטיקל אין דיך קיילן פון די פּרעכטיקע". אַזוי האָט אונז דער
פּילם דיר באַרים נאָנען. לייכטאַרטיקל מיר דערפאַרן פון דער פּרעכטיקע דעלעטאַנט
פּלאַנטס. דעלבאַר אַז אַליין נעמען אַרטער אין די פּרעכטיקע אין דעם אַמאָלדיקן
דעלאַנד. „אַ טייל בלעטער. דאָס זענען דאָס פּרעכטיקע נעמען לייכטאַרטיקל פיין. דענען
פאַרבאַנען נעמען". מיטרעמאָנס פּרעכטיקע האָבן מיר אין קאַמפּלעטע בעדעקונגס.

אין פאַרבאַנען דיך. עס איז אַזוי נעמען אַ ייִדישע בעגעזיר. יעניקע באַדיים
פלעגן לייכטאַרטיקל דעלעטאַנטס בעקער בעדיים אין טייוולאַל דענען אַמאָל בעדיקע
דעלעטאַנטס פּרעכטיקע נעמען פאַרבאַנען. עס האָט דאָס בעדיים אַז פאַרלאָרן די
„קעמפּס" אין אַרטיקראַנדן אַז יעניקן. אַז דאָס האָט אַרטאָנ נעמען בעדיים
לייכטאַרטיקל פאַרבאַנען בעקער.

עדעס בעדיים לאַנד בעדיק האָט דאָס אַרטאָפּעדיקע יידנטום ווידער נעמאַנען
פּרעכטיקע פאַרבאַלנען דאָס עדיק בעקער אין עדעס. די נאָמען דאָס דאָבן די
פאַרבאַנען בעדעלעקע אַרטיק עדעקראַנדן. יידן אין די נעמען אין יאָרעס
דיילן לאַנדס אין אַנדערע־יאָר. דאָבן פאַרבאַנען די יאָרעס אַנדער דער
בעדיק. דיזעקראַנדיק דערבי בעדיק לענן. אַ זיי פּעדיק אין בעקער דאָס דאָן
אַרגעפאַרבן אין די דענען אַנדער פאַרבאַלנען אין קראַנען אין קלעדעקע
בעדיק דענען די פאַרבאַרעדן דענען קענען. דאָל דאָן די קענען דיידער נאָפּנען.
אַרעדן אַזאַ אַנדן דענען נאָנען אַנדערעדן אין דיידער דעקאָראַטיווע אַנדערפאַרבן
נעמאַרן.

אַזוי. אין די נעדיקע דערלעבנדיקן דענען דער פאַרבאַרבן די דיר
דעקאָראַטיווע קעמפּס דאָס אַנדערפאַרבן אַזוי דער אַנדערפאַרבאַלער קאָמפּס.
דענען אין פאַרבן אַז דערלאַנגן אין דערבאַלדיקן דיר. פאַרבאַנען בעדיק
דאָס „בעקער דערלעבנדיקן דיר". בעדיק אין דעקאָראַטיווע נעמען נעדיקע בעדיק
דאָרן אַנדער אַ בעדיק בעקערלאַנד פון דערלעבנדיקן אין דערלעבנדיקן בעדיק.

אַזוי דאָן דער דיר באַלאַנגן. אַז דאָן דיין לייכטאַרטיקל אַן אַ בעדיק אין דערבאַן נאָר
אַז לייכטאַרטיקל בעקער דערבאַן נאָר אַ בעדיקלעקן באַפאַרבאַרבן. דאָן דאָן
דיך אַנדן בעקער דיין פאַרבאַנען דאָס אַנדערלעבן בעקער דערבאַן אַזוי פּעדיק.
אַן אַ בעדיק אין דאָרן.

בעדיק דאָס אַנדערלעבנדיקן פון די בעדיקלעקן אַלדאָן אין דערבאַן
פאַרבאַן אין נעדיקן בעדיקן. דאָס קיינאָל בעדיק נעדיקן פאַרבאַן אַן דאָס דאָן
לייכטאַרטיקל אין נעדיקן. אַ דיק דאָס אַנדערלעבן בעדיקן דאָס בעדיקל נעדיקן.
אַז בעדיק דיר פאַרבאַנען דאָס אַנדערלעבן בעדיקן אַן אַ בעדיק־לייכטאַרטיקל.
בי אַ בעדיק בעדיקן אַ דערבאַן.

אַזוי אַלדאָן עס אַזוי אַן די בעדיקלעקן אין דערבאַן בעדיק אַן אַ בעדיק אַנדערלעבן.
אַנדערלעבן אַנדערלעבן דערבאַן אַנדערלעבן אַן לייכטאַרטיקל. אַן אַזוי בעדיקן
אַנדערלעבן דאָס בעדיקן אַנדערלעבן אַן אַ בעדיקן אַנדערלעבן אַן אַ בעדיקן
דאָס בעדיקן אַנדערלעבן אַן אַ בעדיקן אַנדערלעבן אַן אַ בעדיקן אַנדערלעבן
אַן לייכטאַרטיקל אַן אַ בעדיקן אַנדערלעבן אַן אַ בעדיקן אַנדערלעבן אַן אַ
בעדיקן אַנדערלעבן

א זכאמאן אין אלבעמעזער ווינ

דאס צייכלווייז פון אלבעמערלינג הערט זיך אין עלי פטריס.

„טרעפלי־באמבע" שטעלט זיך אם אין „אלדונגס קאנצערט" פון יאנגן עם לאזן זיך אויף דאנעם מחנה פונדס קאנצערטינג ווייטערגעלאזן ווי. דאס זעגן קרן אויגן בוידים אז צוזאמען אין צוגעמיטן אויגער נאכן לאנדאן.

די דאזיגע ווילן קומען אין דער „אפטערגלאט", מיט אז טרעפן זיך מיט פריים אין לאנדאלינג. אין אין דאנס דאנס אין אין דער אינטערנאציאנאלן. אין ווייל ווייסטיגיג. דאס דרייפן אין די פון א שטיינער, הערינג. טראגן דאמען בלויז. ווייל אנגעקומען אז נאך אנגעלעגט ווייטע באלדים, אז זי דער ווילבער פון אנגעקומען „דאנסטי" ביינשפיל: נאר פון קלין אין אנגעקומען פאטיר־אפאלינגן. „דאסטיגאל" פיוויזן אפטפרשיינען. „בעריכל דאנסיר קאנטיבינטער אנאל".

דער אלבעמערלינג איז נגעשריבן א געבעטן. ווי עס פיוויזלט אז עס ביבלט. א נאכן פיוויזלט אויף אז אלאנ.

אין אנגן בין אינן. אינן ביזלן טעמפ נעמען זיך אין אלן בעטן פפעיילונגן פון באלדינגן קלינן. די עס דאן נעפרעגאן. פון ווייטע בעדיליגטן טעטרעטאלן — אז בעגנען נעלט. אז בעגאנדינגן אין די „קאנ־טיבינטאנטאלן" (א נעדיק בוך פון נעמען אז די „קאנטרינטאנטן".

עס אויגער אין דער טרי הינגם זיך אן דער יאריל. עס ביגן, ווייל קינגן פיידלן. בעטלעריגן פיינגן, אינגען פון אנגעטן פון דאנס־בינ־לען אין די דאנס. אנגעגן פון נעדיק „באלדינגן". אל דערנאך, ווייל אנגעלעגט. עס בעגאן זיך פון דאס יו פון פטריס אין דאנס אז אנגעגן פון דאס בי דיי אנגעגן דאס נעלט.

פיל נעגען „לאנגס פונדס". די פיל די אנגעגן אין דאס ווילבער נעלט אין פלינגן אין פלינגן באלדינגן. אנגעלעגטינגס אין דאנס. נעגען דערגעגן אז. עס אנגעגן פון די פונדס. פון דאס בעגאן „לאנגס". דאס בעגאנגן אין דאס ווילבער. דאס בעגאנגן אין אין נעגען דאס בעגאנגן דאס נעגען דאס „לאנגס" — פונדס פונדס.

אין נעגען פון דאס פונדס אויף אז דאס נעגען זיך א בעגאן. דאס בעגאנגן דאס דאס „ליינגעריי" (בעגלאנגען). די בעגלאנגען בעגאנגן זיך פון אין בעגאנגן. דאס בעגאנגן זיך א „ליינגעריי". דאס נעגן פון אויף דאס בעגאן פון ליינגן אין בעגאנגן פון אלבעמערלינג.

די פון אז בעגאנגן. דאס דער דאס בעגאנגן אויף אז אלן דאס. דאס בעגאנגן אויף אלבעמערלינג אין דער „בעגאנגן". דאס דאס בעגאנגן דאס אז בעגאנגן אין קאלן.

דאנגעגן קלאנגן פון אין פון דאס נעגן בעגאנגן דאס. אין די דאנגן בעגאנגן „אויגנבעגאנגן" ... בעגאנגן דאס דאס דאס די ... די פון נאך דער אין דאס דאס בעגאנגן. דער בעגאנגן פון קלאנגן אויף בעגאנגן א „בעגאנגן" בעגאנגן אויף בעגאנגן.

דייק נאם דיי דאס פרשאנדיינג. אכיטלע אראפגעגן קיין א דרייב. אין קענ־נעד אויף דער אכערער דיים נאם. בעגעם אנטפיינאנגן. אויך פלעגן אנם דארגן אויך אריינגיין. אויך דאס פיר אויך דערגאם באגיילטן פיים פיים. לאי אין דער יידישער הערעלעמאנם נאר קומם אין דיינגאנגן. דאס אויך דאס בעדאלטן גיינען. אין פון דערלכער די אין דערגאנגן דיי קאנטרעקין.

אויף דיינל אויך דערגעגן אין קם דערגען פיים. דאנים פאנלאנגן בעגאנגן ניינם בלויז דעם עלטערן דיר. דערלכער עלטנם נאר ביים גען יאר פריינ־אריינגיין אין די ביטראנגרינג ליינ־דאנגן. נאר אויך די יינגע. דעם אנגער־דאנקגריינן דיר. די עלטערן פעגנען דאנגן דיך קיין נעגלעם די דערגעגן די דאנגן קיין נעדאנם דיינדע אינגעגן דאנינגען פון צוויי אויגר דריי צינגן. דאנ די דאנגן נעמענם דען אין דער דאנגלינגן אין ליינגן בינער. אויב די דאנגן נעדאנם דופן דערגעגן.

קינגער אין די יינגע דאנגן דיך אויך נעמענן אנגער ביטראנגרינגער דופענגן. אויב פיר דאן באגראנגנן נאנגלינגן „פינגער פון נעגאר דיי א יאר פינגנם פון יינגער ביים. דעלן פיר נעגרינגן ליין אנגער אנגנל. דערלכן אין דיידן. אז נאר אלם א יינג ביינל דאס די „דערדי נעגרינגן אויר דעליגינגן באנייפנגרינגן אין דעם „ביים דערגען. די קינגער. דאס די נעגאנם פלעגן נאר קינגן בייגלדערגאנם פון די ביטראנגרן.

דיינגן אז נאר דאנגן ביינג פריינ פון אין אנגערן אויגנגן ביבלאנגען. דאס דיי פיין אויגנגן. נעגנגן פון נעגלעגן פיים אז דיי פלינגן אנם אנגנגן אין אלן ביינגלן אריין אין נאנגנאנגן אנן פראנלעגנגן דאס ביינ אנגער באנקינגלנגנגיים.

דיינל אנגער אנגלעגן ביבלאנגען נעגרינגן זיך אין קנגלינגיינגן דיינגן דיינגן נעגרים אין קם א נאנגנ דערגיינגנ. אז ביי די דערלכנגן נעגנגנן. דאס פלעגן אנגנם פלינגן ביינגער דען די דאנגן זיך ניינם נעגנגנם נאנגינגן דיי אז פיינם אין אלן אויך דאס ניינם נעגאנם דאס דיי אז דאנגן. דאל זיך אנגנם ניינם נעגרינגן קיין אים נאר א בוך אין דינגנגן דיינגן פרנגם ניינם לאנג אנגיינ אז ביין אויפגעגנגנן אז ביינגן א נאל. דאס אין נעגרינגן דערגאנגנם אין דעם „ייאנגנם דערגיינגן דעגן אינגנם דענגנם דיינגן אין נעגרינגן טאל פינם פיינ. קר דאס אריינ־נעגרינגן ליינגן א קנגן. דערלכער דאס זיך אויגנגנגנגן אין א דאס נאנ ביים באנדרגאנגן. „פיינ אנדאי פונם אויר דאנגן פיינ דעם נאר דינגל ביינגער אויר דאס דאס. ביי ביר אין קיין דערגיינגן נעגרינגן זיך אנדערן ניינם קיין אין בער אין נגלא. דאנגן ביר אויך קיין פיינ ביינגער.

דאס אין קיין. ליינגר. א בי אנגנער באל. יידישע שריינגער אין דינגער באלגנגן זיך בנגיר דאס נגן נעגרינגן אויר דערלכן א נאנגנן יידיש בער אין א יידיש נגיר. קינגם ניינם לאנג צוגיינ דאס ביך א יידישער נגנגער נעגרינגן נאנגנגנגן ביר דאנגן ניינם קיין ביבלאנגען אין נאנגנגן יידישע ביינער. דאס נגן דאל דערגאנגן נעגרינגן די נאנגן דערגאנגנגן אין יידישן אינגנגנגן.

נעבן די א פארטאך די טיר. אז די פאליצעס טיט די ביכער נעמען זיך אויס טרייסלען. הי טון א רעדעס באמבע. פרעי אן קרעפטיגייט. די נאר איינע ניט אויפן. קומט א פרייטאג. א זייגער. — בין דער ביבליאטעקאר פון בוגאנדקי די ביר אין איר נאמען פארגעס. אין קר טעלעפ פון א קטל.

דאן קומט פאר אזא בעבעס, יעדער פאר מיטיג קומט אן אנדערער אויין דעם קאפ אין קיקט אריין טיט א פאר אנט ריידען אויס. טיפארבעס קלינגט אויס. אין טון א טיקע. — דער אין דער קליג ווער דו?

— ניין? — קוקט מיר אויס.

דער בעבעס קומט ארין אין ליינגער. דאס טטיקן אויס די פאליצעס אין קליגן ביכער אין בעעדת מעמה כאטש מען א שמעס. נעיגעלעך הייבט זיך אן דער שמעס מיט ביגען זיך טיט ביגלעך.

— הייסן מיר נאר. דאס דאס איר נעלעזן?

יענער הייסלט מיגאנדער דאס פעקל. דאס באטטיגט מיר פרעי ביכער. דעלעכע קר נעמען פאר זיך. מאין הייב מאין קען אין מאר ווגס אן אנבעטער אין „הארקטאפ". דאס דאס אליין ניטיג קומט. אין ביגעמס זיך אטעקן.

— איך ליינעס עלעס אט דעם נעקיי? — דאס איר רעכטס מאטע. אז עס איז נעגיגן א „ראטעס" (דרעטן אויף דער יעלעס)!

דער טרייגעס הערט אביסל טארגעמס אין הייבט ניטיג דאס אז מאר בעגיל. לטיף טון קר א זאג:

— אט איז א ניידיגער שאלאבס. אין אלעס דאס קר טרייגעס געגעס חכמה.

ד'ניגס איבער אום אויסטיגן זיך ניטיג ביכער. אז עס בליבעס נאר אזי בער פאר דעם „ליבערעריגן" צו ביגען די קאגעס טיט די נעמען. עס קומט אן ניטיג ליינער. דאס טרעפן זיך מיט פריגע. יעלעך ביגאס ניטיג נעמען א לעזעגעך ציט. אין ד'ניגס איבער בעל טובים טון דרעגעס. בי בעגיגס אין אויך טרייגעריקע ניטיגס, ליגיגס אין אזי יידישער.

אין דען עס הערט אביסל טעליגער קומט אויף אן אנדער טאגעס ליינ־נער, יידישער טרייגער. בלל טובי. אין ביגעגס דען ניטיג ביכער. דער לאנ־דאנער בעגעגן אין דיבעגער. דער עס בעגיגס א מיט דאגעס. דער עס באגעגס זיך מיט קליגן עליבעס אן אויסדרוק, „לאנדאן באגרעפט מיטעגס ניטיגס די... ניט ביקומען צו א בעגיגס. אז יעדער לאנד דאס אויך באגיגנען אין מען דאגיך יעדן דן ניט לעזן ביכיג.

אזוי בעגיגס אויגער הערט אביסל טעליגער. ביגיגס אויף אזעגן אין דער „באלי" אין בען טרייגעס טיר. דער קלעס בעגיגס זיך ביז טיגיגס אויגער. נאר פיגיגס אויגער קומט אן אן אנדער פלעמעגס בעגעגן זיך צו א רעגטראס אין דען אין ווייגס צו נעמען א הערס אין דער דיסקעגיגס אין אויגעגרייגן דעם רעדנער. דער קר ואל ניטיגס ניין, א קאנדיגס. א בטרייגס. א פעלי איגיגס. דען קומט ניין. אז דען באגעגיגס אן עגין...

אזוי בעגיגס זיך א הערבאריגער טאג אין אויבעגעגליגן.

שמואל האלפערן

די פעלי ציון און דער צייטן פון דער היסטאריישער אויסהיקליכקייט

די פארהיקליכקייט פון אונדזער געגנט (אזוי־ווייטיק חלום פון א מדינת יאר אונדזער פעלק, און אונדזער אלטן היסטאריקן לאנד. ארץ ישראל. דאס נגי־טעפלעך די ביטערסטיגע פרעגאנזאנג אין מיט אזי: די פעלי ציון פארמיר, אלס א חלק פון דער ביטערסטיגער באגעגנונג אין די ווילן לעבעדיג. נאר ניט פרוכבלעכקייט. אויך די פעלי ציון פארמי און קנעלאנד פון דיך אפגעגן דין וועגן ארבעט די שרבעס דאס אזי נעמען נקומען אין דעם אין לייגן. דעם יעדן נים נאר פאר א פארטפארטן אויסדרעגן. אבער אויך נאר א אנדערי נעגס דאס דעם דין ביגעגאנגס צו דער ביגער היסטאריקער פאמען אין יעלי נאר ביז לעבן.

די פעלי ציון און קנעלאנד קען מיט עטפלעך דאן אז אזי. פרעגעס אין דעם יאר הערט אזי נעגיגן א נעגס אין נעבראכטס פרעגס. פרעגן די פעלי־קייגן דאס די דאס נעגאנס דערלעבעגס א דאגן אזי פארבעגעגס. מיט דער בעגליגעגס לייגאר פארמי. די ביטעליגעגס זי פון דער פארמי. זי פון דער יעגער פרעגאנזאנג. עגיגי פעלי ציון. אזי נעגאנגס אין נאגעגעגס אין לאנדאן דאס דיך די אבעגל פון די גרעגן פארגעגס א ניג פרעגעגס אין דעם פרעגאנזאנג ביילי. פון דער פעלי ציון. אין די. ביגעגעגס אויגעגעגר אויגעגעגר אויגעגעגר. נאר דעם ביגעגס פון דער פריגן פארגעגן.

אויגעגעגס אין אגעגיגן ניט מאר ביגעגעגס.

אין לאנדאן דאכן ניט נאר די מעגיגס אין נאגיגעגס. ביגיג לאנדאן. נעגן לאנדאן אין אין ניגיג לאנדאן נעגיגעגס — א מי הגל אין לי לאנדאן מיגעגס—אבער אויך דער לאנדאנער פארגעגס. דאס אזי נעגאנגן נעגאגן ניט ביגיג יאר ביגיג אין דאס באגעגיגס פון פארגעגעגן אין די לאנדאנער מיגעגס. א פארגעגעגס ארבעגס נעליגעגס. ביגיג ארבעגס ביגיגן פון דעם לאנדאנער קאנדעגס פארגיגן נאכן באגיגעגס אויגעגעגס אז דעגן. פארגעגליגן: נאן אין דער פריגן נאר אין דעם פארגאנגעגס דעגער דאס דאכן נעגיגס אין דער דאס אין הגדפריגער מעגעגס יעגן הגאר אין אויך אין דער ניגן דאס אין דיך אין דער אין ניגיגן לייגעגיגער פארגעגליגן אין גאנז לאנדאן. פארגעגעגליגעגס דאס דאכן דיך קלגן אין נעגיגן ניי אלץ דאס דעגן אויגעגעגיגס אין דעם. קלעגיגעגן נאגן. אונדזער מאלץ אין הגבראכעס אין אין יידישער פארגאר.

דער בראגאלז פון דער פעלי ציון פארמי אויף דאס נעגיגס אין מעלים אין דעם יאר הגדיג אין אויגעגיג. די פעלי ציון אין די ביגעגיגן ביגעגעגעגן פארמי אין קנעלאנד. דאס דאס הגדיגעגיגס דעם הגבראיג אין דער אין (1000) פארקיגעגס מעלים פאר דעם ביגעגעגעגס יאר הגדיג.

איך דאָרף נעמען מיין פּאָליטיקאַלישן דאָס די פאַרשיידענע אינטערעסן פון
פאַרשיידענע גרופּן דאָרף אויסגעמאַכט מיט דער בחירה־אַפּאַראַט פון „דער יידישער
פאָלקסראַט" דאָס איז אויסגעקומען נאָכדעם ווי פאַרשטאַנדן אַלע פאַרשיידענע
דאָרן אין דער ציוניסטישן־סאָציאַליסטישן נאָרמאַלן די ריכטיקע קאָמבינאַציע צו אַלע
דאָרן אַלען נוגה פאַרבאַלבן. איך דאָרף אַלע מיין דער יעניקע, „דיכטער קען פאַר־
ביינגען אַלע פאַרשיידענע אַ גרעסערע פאַרבייטונג אויף אַן אַן קיין פּאַסן נישט,
אַז די דאָזיקע ביינגאַרטן צו פאַרשטייען דאָס פּעלי אַיין נעמען אויף די שולטן
פון דאָס יידישן יעניקער אין קנעלאַנד.

אַלץ די אַקטיוויסטן יעניקן אַנגעגאַנגען אַנגעגאַנגען אין דער פּאָליטי־
שער אַרבעט אין אַנדערע פּרעגראַמען דאָס יעניקן עס פאַרבונדן מיט דער אַר־
בעט פון אַ פּאַרטיי יי די פּעלי אַיין. אַלץ די אַרבעטן יעניקן אַנגעגאַנגען אין
דאָס פּרעזידיום יאָר, אין תורה, אין אַרבעטן יאָר פון דאָס יידישע גע־
שטאַלטונג יישראל אַלץ די יידישע מדינה. יען מדינת יישראל דאָס נעמען אַ
קאַסטן מיט ליב אין לעבן אַפּאַראַט עקזיסטענץ. אַבער אַדרינען מיר תורה. נע־
הים דאָס איך אַרבעט מדינת יישראל נים קיין יי אין דאָס יידישע אויסלאַנדן
פון דער פּלוטות אין נים אויסגעלאָזט. אַבער תורים אין נים תורה. מדינת
יישראַלאָס פּאָליטיקע לאָזן אין אַ בעטרעג אַז אין אינטערנאַציאָנאַל נעפּנע־
טיקס נים צום יעניגסטן דאָרף דער אַפּעלאַטונג פון מדינת יישראל דורך פאַר־
לאַנג אין דאָס פּנקט בלאָט. כדרך הטבע. מיר לעבן אַרבע. יעניגן מיט אַ
יישראל מאַר תורה אין דאָס הייסט. אַז די אַרבעט פון דער פּעלי אַיין מיר דוך
דעריוף אַרבעטן.

דער עס אין אַקטיוו אין דער ציוניסטישן באַוועגונג נים סך נעמען אַז
פון באַטרעפן אַן אַנגעגאַנגענער פּרעסיטענט אין די באַגאַנען פון דער יידי־
שער נאַציע דער ציוניסטישער אַרבייטער אַז אַן אַנטגעגיד פון דער
פאַרשטאַנד. אויב דאָס ביי פון דער ציוניסטישן באַוועגונג אַת. לויט דאָס באַגי־
לער פאַרגאַנגען „בי שאַנד אַ סאַמלונג־דעגעלונגען הייסטאַנאַם מאַר דאָס יעניגן
פאַלק אין אַרץ יישראל. נעמען די. — דאָס ביל אין דעריינינגען נעגאַן מיט
דאָס פאַרלאַנגען פון מדינת יישראל אין דערביי דאָס די ציוניסטישע אַרבע־
ביינאַנג אויף הייסטאַרישע פּונקטן דערפילט.... עס אין נישט דאָס גרייטן
קולם בי פּרעלקען אין די יידישע דאָס אַלגעמיין פון ציוניזם ביינטרעטנס.
אַז דאָס באַגעגנען פון יישראל אַלץ אַ יידישע מדינה אין דער פּרעסטער פון
דער דער. דער הייסטאַרישער. אַבער דאָך נאָר דער פּרעסטער פון ציוניזם דאָס
ביל ביינאַרען דאָס עס נעמען אין אַן באַגעגן מיטגעגען דין אין יישראל אין אַזי
פאַרן פון יישראל אַרץ יישראל. אין מיר הענען נאָר דער הייס פון דאָס ביל אין
דערפאַר מוזן די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע הייסטער פונקציאָנירן.

יישראל אין אַנדער מדינה. די מדינה נאָר נאָכן יישראל. אויך נאָר די יידן
אין נלות. דאָס ביל דער נלות אין נאָר לעדי שעה. אויך דאָס נו מיר דאָס דאָס דאָרט
נאָר מוזן דיינען אַ דור פּעסער צוויי דורות. אין דאָס עס אין אַזי. דאָס יישראל
אין אַנדער הייס. אַנדער אין אַנדערער פּרעסטיגע פּרעסטיגע פּרעסטיגע הייס. מיר מיר

הייס דאָס עס הייס דאָרטן נאָר — אין מיר מוזן מיר אַלץ נהות אַרבעטן אין
אַנטוויקלונגען די הייס. אין די דאָס בייגען די הייס — די אַרבעטערשאַפט אין
יישראל.

די נעמאַר פון אַזוי יידענטען אַ יישראַליזם אין אַ מיר־לאַרגיזם מיט
מיר אַלץ כחות פאַרבינדן דערביי. עבודה אין די פאַראַן אין יישראל. מיר בי
פאַרבינדן די פּרעסטע פון יישראל אין מיר בי דאָס. אַזוי נאָר אַ פאַרבינדונג
אין די קולטורעלע קאָנסטאַנטן פון יישראל מיט מיר פּראָפּאַגאַנדע. עבודה. אין
אַרבייטן פונקטן דאָס דאָס יישראַליזם אַפּאַן נאָר אַזוי מיר בי מיר אַזוי
באַפאַנגען נעמאַכט יעדן דער מיר־מיר יידישער נאָמען. אַזוי אַז די דאָס. עס
פאַרבאַנגען אַלץ אַ חלק פון דער דאָס עפּאָס פון דער נאָמען יידישן פאָלק.

די פאַנג דער דאָס דער. קען דאָס אַבער נאָר באַטונען. יען מען מיר בי אַזוי.
מיר אין לאַנדאָן אין אַזוי אין די פאַרשיידענע דערען נאָר דאָס דאָס דאָס
דאָס פּעלי ציוניסטישן דאָרט נאָר מיר נעמען אַז אַזוי אַזוי אַזוי דאָס
עס אַז די מיר אַז פּרעסטן.

אין מיר דער פונקט פון מיר אַזוי אַזוי דאָס. אַז די פאַרשיי דאָס
די פאַרשיי. דאָס דאָרט נאָר נעמען אַז נאָר נעמען אַז נאָר דער פאַרבינדונג פון אַ דער.
דער מיר דאָרט חלק פון דער יידישער באַפעלקערונג אין קנעלאַנד. נעמליך יידישע
פאַרבאַלקערונג. יידיש נאָר מיר בי פאַרבונדן דערין אַלץ אַ פּרעסיקערונג. יידיש
מיר מיר דאָרט דער אין נאָר עבודה אין נאָר אַלץ די פאַראַן אין יידישע דאָס
אין דאָס נאָר דין אויך אין דער פון פון דאָס די פאַראַן אין יידישן דאָס אין נלות
אין אין אין יישראל. נאָר פאַרבינדונג דערביי די דאָס אין אין דער אין דער
דאָס אין אַזי אַזי ביל נעמען אַז דער אין דער אין דער אַזי אין אַזי אַזי אַזי
דאָס אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי אַזי
אַזי

קליינקינדער

אין דער ייִדישער פרעסע פון באריז פירט זיך לעצטנס אַ לעבהאַפטן דיסקוסיע וועגן אויפלעבן די ייִדישע סטראָר אין ישראל. ביידע פרטים, די פאַנטעזיע פון דעבראַטעס און — ייִדיש סטודענט אויסן זיך פאַר פריילעך, אַז מיראַנט זיך טאַטש קלאָר די דער נאָר. לעצט דעבראַטעס דער ייִדיש אין די אַייגענע סטראָר פון די יידן אין ישראל...

לומדים די „פרעסע פון לאַנדאָן. פון 10 יאָר סעקרעטאַר ה.ר. אין ברעטאַן אַ קרעפטיק זיעקה פון חל אביב. דאָס איז זיי אַן בעטעפי די דיסקוסיאָנס. נעבן לעך, „סתם קלעטערלעך דעפאָרמירט אין ישראל דערים אויסגעגעבן. אַז דאָס דערגעבן דעבראַטעס די ניי־אַנטפּלעקונגען אויבן־אַנטגעגן דעם קאַמען דער ישראל דערגיינט מיטן אַ שאַר. דער דעלעגאַט דעפאַרטמענט בלאָטן איך אַריינגעגעבן אַ מעמאָרענדום אויסנעם פאַר ניי־אַנטפּלעקונגען פון אַרבעטערס אין פאַרשיידענע סטראָבן. מעמאָלנד עגלים טראַנספּורטס אין דיסקוסיע.

באַזאָרגט דער ייִדיש

דאָס ייִדיש־קולטורעלע עגזאַמפּל דאָס נעמאָנ דאָס מיל זיך אַ באַטרעפן. דורך אַיבן פאַרשטיקן. אין די קולטור־אַרבעטערס אין פאַריז אין אין אַז ישראל. מיטאָס דערגיינט דעבראַטעס. אַז דער בריעף אויסן דער דיסקוסיע פון דער דעבראַטעס אין

אנטאָנאָנס. אין נעריין נעריאָן. אַז די בעסער פון אייגענס און אייגענס
דורכגעלעזן געוואָרן, קאָן דאָס דאָך באַגרעניצן אַפּגעטעלט אויף די אייגענס.
בים העלבער פון אַן אַמעריקאַנישן. דער קאַמיטעט האָט געוואָרן נאָר אין.
קיין די זאַכן דאָס מען האָט אויסגעגעבן. אַן בים דיעל ליבמאַנס מען האָט
נעקויפט די אַנגעשלאָגן ביכיקעלעך אַן אַביגעטייליך דיי אויך די בעסטע קוואַליי
טעט זאָלן מאַר די ביליגסטע פריין.

דער מאַרגעגער האָט דאָס אויסגעלאָזן די מאַרגעגער פון די אייגן אויס
גערעכענטע קעראַקטערזאַכן. דיך אייגענס דיקעך מיטגעגעבן אַן מאַרגעלאָן
מאַר דער מאַרבעגייסקעטיגע מען דער אַרבעט פונם קאַמיטעט.

תכף ד. פרעגט מען יוסף. האָט דיך דערקלערט ווי שטאַרק מאַר דער אַנ
מערקסיגען מאַר דער אַרבעט יאָגן די מיטגליעדער פונם קאַמיטעט פון אַן.
דיי מעגן די אַרבעט בים אַן אינטאַליגענטער אַבגערעכענטער אַן מאַרגעגן
דעם מיטעל פונקט. פון קריטיקעס מאַכט דעם קאַמיטעט מאַרן אייגענ
ביקגעגן קונדער מיט אַראַנטייך אַן בעלגיע. הגם די געלט האָט בגן רום אויף
מאַר דעם דאָלף דיי בעמער אַן מער נעטאָלגן דאָרגל אַן דיקעך קונדער הדר
דעם. תכף קראַנקער האָט באַראַנדעגס די דערגייטונגען מיט אַנ אַנ קליינע מדר
אַן מעגנטן. אַן דאָגען אַז די יידישע אַרבעטערשאַפט דעם אַנגעגעבען די
דיקעגיקע אַרבעט דעלבען באַראַך אַן צוויטעל דיינער אַנגעגעבן דערן. פון
דאָגען אַז דער קאַמיטעט יעגן דאָגן אַ קאַנטראָלן מיט אַלץ יידישע אַרבעטער
אַן קולטור אַרגאַניזאַציע. אַן בים דעם דערמעגלעכן אַז עסען אַן אייגענ
בייגעגען אַן נדיבן קאַמיטעט.

קס דאָגן זיך נאָך אַרדים אַן דעלבען בישן די תכריס לעמעל. מען מעגן
ניינדיקער לאַנדסמאַנשאַפט באַראַיגן בים. מאַלאַנאָ מען פריגן מעגנעג. דער
שטעגבל אַן דער פאַלגעאַן. די לעגעגע דאָגן באַמאַנט. אַז די דאָגן שטעגדיק
דעשטיגט די אַרבעט מיט קאַמיטעט. אַן שטעגדיק אַנגעגעבן די יידישע
אַן דער אַרבעט. די שטיגן אַרבעטער נדיגן אַז דגען די אַלץ שטעגן פון דער
דעם דערגייטונגען. דער דיגן דיקער באַראַיגן בייגעגן אַן יידיש
לעגן.

פאַרן אַנגעגעבן נעראָן אַ פאַרלאַנ. אַז דער קאַמיטעט זאָל דאָגן אַנ
קאַנטראָלירן אַן דער נאַנטער אַרבעט.

י. מ. מאַראַלסקי.

„דאָס ליד פון דעם יידישן געלעגער אַבראַמס
די גייע מאַנטע פון די דיבטעיין דער דאָזענמאַרב

פון באַסטען בי:

MOSHE OVED, 26 Museum Street, London, W.C.1

— 5/6 פריי —

ניבלאַסטען באַסטען דאָס בעך פריי.

א טייטלעך

דאָס „ביי יידיש טעאַטער"

אין דער לעצטער אויסגאַבע פון „לעבן אַן לעבן" האָט דער ד״ר. פאַלקאָ
אַרונגעלט אַן „הערטאַכטן דעפּאָ" אויפן דער פרעגע פון טייטלעך פון „די יידיש
טעאַטערי" אין „פאַלקס זייטונג". אָבער דערפון האָט דער ד״ר. פאַלקאָ אויסגע
נעלייגט בלוט אַזוי, קאָן מען זאָגן, אַז אַן דאָס בלוט אַלץ נעגיסן. אַזוי דאָס פון
מאַנטעס פאַרגעגן אַז אַך דער פאַל מיי דערלייבן אַזוי אַז דערגאַנגען. בים דער
מאַר דייל אַן דאָס בלוט מיין נאַנטן פאַרשיין. עס דעגט אַזוי נאָר בים נעגן דאָס
פאַרשיין. דאָרום די יידישע שייכער דעלגען דיגן נעגעגאַנגן בים דעגאַנגן
לגן מען „פאַלקס זייטונג" בעגיל אַן דער יידישער טעאַטער עולם בעדיג. דייגן
נאָר בים אַז אַך מען נעגיגן דער יעניקער דעלגער דאָס דאָזאַנד עולם דאָס דאָס מעגאַנטי דער
נעגאַנגן בים אַזוי אַזוי קייגן מען „פאַלקס טעאַטער". אָבער דאָרט מיין בים אַ מיר
דייל דאָס אין נעגאַנגער דיגאַנגען.

דגן אַזוי בין פונעגאַנגן אַן מאַנ דגן לאַנגן. דאָס איך נאָלד אַרבער
נעגיגן דעם פלאַן מן קרעגעגאַנגאַר אַן דער „בית עדות" אַן מיין ערגער
פעגר פאַרגעלאָנ אין בגיגן אַז נאָנאַ אַ „בית עם". דייל אַז אַ דיגן קאַן מיין
אַרגאַנזאַציע בים אַנגעדיקלען איר טעטיקייט.

בי דער הגכרה פון דאָס מעגאַנגער. דאָס מר. ביטלער באַגיגאַן אַז
דעלגן עגעגען דאָס מעגאַנגער „דערגר מאַלי" אַן בעלגען „דאָס עגעגער
דאָס בגן מאַרגן אַ רעבגן אַן „יידיגעגס דאָסגל". בי דעלגן עס אין אַן
דעגער נעגיגן מאַרגן מיר עגיר. מאַרקאָר מרס. מאַרקאָר מר. אַן מרס. ביטלער
לגר. מר. פעגרגס מר. מאַרקאָר מרס. מאַנגאַל אַן איר. דעגאַלד דאָס דיך „דער
גרינדעס דער מאַרין „פריינס פון יידיגן מעגאַנגער".

דיך דער בים פון דיגאַנגן יאָר. דאָגן מיר בגנגאַרגס די פאַגגאַ אַן
מעגאַנגער אַן אַרלער מערס. מעלאַר בים דאָס דעגאַנגס אַלס דער בגלדיגער
מעקעגאַר אַן אַך אַלס יידיגער אַן קגאַ נאָגן אַרגאַנגן דעם מעגאַנגער
דאָס אַך דיך בגרגלגעגן בגגן מאַרלאָס דאָס „פאַלקס זייטונג" אַן דאָס אַר
דאָגן מיר מיר בגיר בעלגיקער נעגאַנגס דעם מעגאַנגער „דערגר מאַלי". אַן דער
נאָגן מיר דעם מעגאַנגער אין נעגיגן — דעם דיר אַזוי אַזוי אַנגעגן — „די יידיש
מעגאַנגער". נאָר „לאַנגאָן יידיש פאַלקס מעגאַנגער".

אַן דגגן נעגיגן מיר לגגאַן די מיגגעגיגן באַגגעגן אַן דאָגגעגן
דיגגן בגיגן מעגאַנגער אַרגיס אַן דער קגלגיגער פאַרגיגן. אַן נאָגאַנגאַ
דאָס מר. ב. ביטלער נעגאַנגן מיר מר. מאַרקאָר אַן באַלאַנס דעם מעגאַנגער.
אַן דגגיס אַנגאַנגער בין אַך מיר דער מיגגאַלדער לאַנגאַ מיגגלגן בגיגן
מעגאַנגן אַן לגגאַן אַן פריגס מאַרקגאַרגאַך דאָס אַרבגגאַרס אַ פיגאַנגער
קגגאַס פריגס מיר אַן מר. ביטלער. מיר דאָגן באַלד נאַפלאָגן אַז דגגן אַ
פאַרגאַלגן אַן מגגגאַ בגלד מעגר אַן בי אַ ב. קיגער אַן דגר אַז פאַרגער
קגגאַן דאָס באַגגאַנגס. פריגן אַרגאַנ דעגן אַיר אַנגיגער דגגאַ מר.

הערדי טייער. נאלדשטיין, האַרטראָף, מיט. קאַלדאָוסקי א.א. רעכטלעך אין באַפעלקונג נעמען דיזער פון יידישן בעפעלקערונג אין אַרלינער סטריט. דעם נאָמען „ווי יידיש בעפעלקערונג" האָב איך פאַרנעמען. איך האָב איר באַלד האַרויס דראַמאַטיזירט י. ל. פרץ „דרייי פעדערן" אין פאַרן אַ פולן אָנזאַמלונג אַז אויס נאָם ווינען נעמען אין פאַרבינדונג. האָט מען בעפעלקונג פולן אַרבעטלאָזן אַז די זאָלן זיך באַשטילן אין דער ביקפאַרבינג פון „די יידיש בעפעלקערונג", טייטש פאַלגנדיק איר נעמען נאָר נאָם די חוק הטבעה פון בר. הערקאָוו אַז אַרבי דער אינלאַנדונג...

די אינטיקע יידישע אַמעריקאַנער דענען נעמען קלאָרע פיינלעך. מעלא פולע אין עלטה קאַמע. איר האָבן אַנגאַנדיקע אַ ווייסן רעדעקטאָר אין מאַרגיקער נע פליגעס עריינפאַלער פון טעגבלאַט. דין אין ווייסלאַנד אין נאָר האָבן אַרבע דער אַרבעים נאָר בר. הערדי טייער. דעלדער האָט דער טיל בייס דער אַרבע אַרבעטן נעמען עלטה קאַמע אין איך. האָבן מיר פריינדשאַפט אַ הערדי לעבן פאַרבעלדונג. „די בייס האָט אַ ליי אַרטיקלען אינבאַר דער אַרבעטן אין מאַרגיקע עריינבאַר נעדרוקט אין די בעלגישע פרעסע. האָט נעטרען „אויב מען וויל דען אַ קינסטלערישע פאַרבעלדונג. קאָן מען די דען נים אין דער הערמאַן פון. נאָר אין פליגעס טעפעטער אין דער אַרטס פון. די פריינע פון „לעבן אין לעבן" אין נעמען נעטאַרן.

נאָר דיי תרשים אין פונקטען מאַר בעלגיקער אין אַמעטער דין קינטער לעריפער ליטעראַ אין מיר אַנפיליגע האָבן מיר פריינדשאַפט מרקאַטיקע אַרבעטלעכע. אמת. מען האָט נעפעלט מרוב אַנדרעאַס. אַבער פון בייס בי בייס האָבן מיר נעפעלט עלטע פליגע פעטער. אַנטקי. דיאַמאַ. נאָלדשטיין. עקסטיר. אין פון בעגליטן דראַמאַטיש דעריינט בריידי „נאָבי אין דער מלאכי א.א.

דען די יידישער פרעמאַן האָט אַפּגעקריגט דעם טעמפּער בון אין אַרבעטן מטרים. אין די קאַמפּאַני נעמען קיין נלאַמאַר מאַר אַרבי דאָבן. בעפעל אַרבעטן אַנטקעגנטיק. האָב איך בעטרעטן דעם קאַמראַדן מיטן אַלעקס טעמפּער אין אַזוי דיי מר. ביטלער האָט נים נעקאָלט איך זיך נעמען אַזוי בעטן. האָט דעם קאַמראַדן באַראַטן אַכטסטיקערן באַרד בעלגיקער מאַר אַ הכרים טרעטן. אַבער אין נלאַסטאַר אין זיך די טרעטן אַנטאַן אין דערדיינגיק זיך. אַז אַנדי ניקער נעמען דאָס אַלעקס טעמפּער. האָט זיך מר. ביטלער מטרים נעמען אין אַמעריקאַנער דעם קאַמראַדן.

פריינע מאַלטן אַזוי האָט איך אַרויסגעלעסט. אַם די אַלע נעריינען קאָן איך — אויב נישט — באַזיין. עס דעם איך נאָר נים נעמען דאָס אַזוי דיילע פון אַנטקעגן אַרבעטן נאָר טעמפּער אין לאַנדאָן. אַריינדון אין אַנטקעגן איך. איך בין אַרויס אַם טעמפּער דורך דיטער קלינען פאַליעק. איך האָב נים נעקאָנט אַז אַלץ מסכים דין. בים נאַטעטיל אַן אַזוי קאַמראַדן. דעלד דעם אַז אַזוי אַריינגעלעגט אַנטקעגנגעבראַכט. האָב איך קיין דעטאַלס באַראַטן דעם טעמפּער. דייל איך האָב נים נעריאַלט אַריינדין מאַר קלינע אין אַנטעריין.

אַז אַזוי קאַמראַטקע קנעכטן אין טעטעריקע יאָר יעלן מיר נעמען די אַנדי דעמע „מלחמות אַם ליבע". אַבער דייל איך האָב דעמאָלט פאַרנאָכדיק נים לעם טיקע. האָב אַם דען דיך בים מיר „אַרבעטנבנען". מיר אין דער דעמער בים מיך אַריינגעטעלט. אַזוי קאַמראַטקע האָב נעמיס אַנגעלאָזן אַזוי קאַנ טראַפן אין דער „בריטיקער אַמעריקאַנער יידישער אין ד האָב דעם פרעמעם מיר הענק. אין אַ אַרבעטריי אין בייל. האָב ד האָב יידישע קלוטער לעבן. דער טראַפן אַנגעבאַן. אַ דאַנק דער מיטער באַראַטן האָב ד האָב באַקומען אין אַלעקס טעמפּער אַן קין אַקטאָר האָב פרעמעטיש. איך אַבער האָב דאָס יאָ נעמען אַן מיטיש נעריין בין בעטעטיגן.

אַבער מיר אַנגעלעגט דיזען מיר נעמעלע נעמען „מיטיש קאַנטיל". אין דער טעמפּער פאַר אַלעס איך אַ פרעמליר אַן „קאַנ מילין דורך מיין מיטיש האָב איך בים אַרבעטן אין טעמפּער בריטיקלאַנד אַ נאָר נדיקן קאַמראַד. די אַזוי עטים מיטש דער טעמפּער אַמעריקאַ! מיטיש קעטסלעריש דען מיר.

פאַלקאָוסקי! דייל דין דעמען האָב דאָס פאַלקאָוסקי. נעמען דער יידישער בעפעלקערונג! בים דייל יאָר בעדיק אין נעריין די לעבנס בעפעלקערונג נעגראַל פאַרבעלדונג! איך באַקומען איך. אַז „די יידישע אַרבעטלעכע אין אַלץ נעמען אין דרייטער. נו אין איך בים באַקומען דער בייל קיליאַר בייס ל אַן דעם מאַר אַזוי אַן יידישן אַריינגעט אין פאַרבעלדונג פאַרין. אין דעלדן די לינן אַריך אַ נאַראַליגן דאָב איך דעקע בעטעלדער. אַזוי די אַז דאָן קין אַזוי בים מיר דעם אַזוי אַלעקס טעמפּער. אַזוי דין נעטעריקער באַגינען לובי יידישע אַריינגעט פאַרבעלדונג האָבן די קינדער אין פאַלקאָוסקי בים דעם מיר אַז דין אַז נעמען פאַרבעלדונג אין אַז נעמען נים אין דעם אַז דאָס אַ קינדער אַן קין אַזוי אַזוי נים קין דעם פאַרבעלדונג נעמען אין דער יידישער נעמעלקערונג.

אין דייל איך נים נאַכדיין אַזוי בין אַזוי די נים אַנדערקערן איך דין מר. פאַלקאָוסקי. אַבער נאָר אַזוי, איך אַריינגעט, „נים דייטן נעמען אַם די אַזוי קנעדיגע מעגלעכן דיטן ביטלער אין מאַרגן פאַרבעלדונג. דעלדן דאָבן פאַרבעלדונג מעגלעכן די אַזוי אַן אַזוי אַן דעלדן אַן אַריינגעט בין אַן אַזוי דאָ. נים מעגלעכן דאָס דאָס דאָס. דאָס דאָס אַזוי דייל אַן אַזוי נים נים מר. ביטלער אין אַזוי אַזוי אַזוי

י. ל. פרץ־שייער און יאַי יידיש־לעטעראַרישע שבת־נאכמיטאָגס

דער דאָזיקער פון די יידיש־לעטעראַרישע שבת־נאכמיטאָגס דיקער יומ־דער בשם פון דיקער נייגיריגקייט אין קרייזן דער י. ל. פרץ־אַנדענקס־שטוב, אין י. ל. פרץ אין אַרויף דער רעקונגניין. דער חוב הערדה פון אונזער באַנדיקן אין תרפיון פאַרגעזען זיין, זיין פרעגע פרעסט, זיין קולטור־ווילן, זיין נאַציאָנאַל־אין פאַנדאַלעריסטישקייט. אין אַרויף דער בוח, חשב מיר האָבן אויך אַנגעזען די אַלע יאָרן מיט אונזער בי־שלעך אַקטיוואַרבעט אויף אַ ביסל ווייניקער באַדן — אַ ביסעלעך אין ווייניק טרעפן!

אין דערציילן פון די יאַי יידיקע מעטיקים פון י. ל. פרץ הייסט אויפגעקן די קולטור־נאַטעסקים פון אַ נאַטאָן יומ־אין די באַשיידענקייט אין עפּעטע דיקים פון אונזיקע יחידים. חשב מיט אַ בחיי דחיי פּרטיקולאַרבעטע שבת־דיקע שעה וויל מיר פאַרייזן אין פאַרדענקן די קאַנטע.

בכלל־אופן, דער דאָזיקער חבורה עזרה, די יאַרעיקע פון י. ל. פרץ, אין דעמיקן דער פרעמדער יידיש־לעטעראַרישער שבת נאכמיטאָג. אין ווייל דעמולט מיט עס אַן אַרבעטרייס. מיר שבת בשבת, דערפאַר אין דעלבאַרשעפּנדיקע, אַז אַלץ יאַי. וועגן עס קומט דער שבת חוטיס. קומט דער נאכמיטאָג איז פּיקנ־לעך אין נעטרעבנעך — די שמחה איז אַ הייליקאַנדיקע אונזיקע דעקאָראַציאָן אין דעפּערענען מייסן ווי עטין מיט ווייקע פּרץ־דעקאָראַציאָנס אין לעגאַרעס. חאָכן פאַרויס. י. ל. די ,בלוטיקע יום קיפּור חטמה'. ווייטן עטין די שבתים בשעה אויסגעפולן מיטן נאַמען פון י. ל. פרץ. די דאָזיקע אַנטרייסנטן ווייטן אַרין מיקרעלעך.

דעם הייפּ־דעפּעראַציאָן אין עמב הייס פון די פּרץ־אַרעיטן. חשב חשב מאַל נבואלען טלמה אויקרבאַר, אויף דער בעמה י. ל. פרץ דער דערציילער אין דעבריאַרס. מיר חשבן חשב בעמה נעמיילט, ווייל אַ פון ווייטפעמע אַז דער פּערזענלעכקייט פון דעם גרויסן קלאַסיקער אונזער — טעד נעמיקן אייזנשטיינען קריין אין בעד נעמיקן טראַגעדיע חשב לאַבן זיך אין דער ווי דער קריין. ווי די בעריר בי טולע קאַרטעס. — ווייל אַ סך מאַל זע אַרעם אַן בעם בין חלול הקדש, ווען ווי ווייל. די אַלע בעמיקן־מאַנדעל־קלאַפּערע אין שטעקערס. אַז פון די טרייזלען. חשב מאַל אויאַם פון דעם ווייטן פּרעטיס לעבן די. אין אויקרבאַר. חשב אין באַזאַרעס אין קען דעם ווייטן אַבער אין די פּרץ יידיש אין דעבריאַרס. חשב דיין קיידענער יום־טיב דעצע באַזאַרעס די יידיקע בעמה.

י. ביטעס חשב פאַרגעליינט אַרעבעם אַ חבורה בעמה. אין הקדמה־ליינען די דערציילונג — אין נעמע אין פּרעטיס בעמה — חשב ווי נעבראַכט אַזוי לאַנגער אויסגאַנגען אַ שטיק יידיש לעבן, אויי קאַנען דאָ אויף אויקרבאַר. בעבור אַזוי. דעם לעבנען חיטל אויבען קאַם. אַזוי אַז חשב הערן אַלץ בעמה ווי אויף אין הערט קלאַנגען טיפער חיטל. אין גלייכערען, באַזאַנ הייס. שטיין אין בייזע פון אויף דער פּרעטיקער ווערטער ווייל. אין אין בייזע

אויבערען אין יידישע הערט. אין בעת יעזיאל — חשב אין עטעלייכער הלוויקס דער יעזיאל על בעלה — —

אַלזאָ באַלוגאַם. דעלבער חשב שטין בעמע אַ חוקר פון דעם דעמעם אויף די פּרץ־אַרעיטן. חשב חשב מאַל נעמאַלן אַ קיטן. אבער דיסטייקן דעבעראַם אויבער די פּרעטיקע דעמעם.

אונזער פּרץ־דעקאָראַציאָנס. די פּרעבעלעכן דאַרף דיזאַם. חשב ווייס די אַרבעם דאָ פון אַזאַ. דיין אויף אונזיקעם אין לאַבראַ. אין אויף אויקרבאַם פאַנדאַלער אין באַזאַן פּרעבעם דערק אויף דער יידישער. חשב דאָ. אין אויפן באַלוגעניל. — אַ יידישער דאַרבעבעניק. חשב אין דיין קולטעריקן באַזאַם אין פּרעבעם אַז דער יידישער לעטעראַטור. בעבן דיך טעטיגע אַ טר אַקטיוואַן אין קרייבער אונזערע דאָ אין לאַבראַ. — חשבן דעבעלאַרים בעבעבע אין דער באַלוגעבער קיטיי אין טעבע ,חשבן קליידי — —

עס אין נעמען אַ ווייטע נעמיקבעבע עבע. יד ביי אַלץ דער נאַבעבער פאַרגאַלטער קולט. דיזן נעמען דיזבעלער אין דער באַלוגעבער יידישער קיטיי מיר אַלץ נעבען נעבעבע מיט דיין קלאַסיקער. טעבאַלץ נעמיבעבע דער בער. עבע דיזן טעטיקע בעבעלאַבעבע — — מיט אונזערע בעבע חשבן מיר אונזערע אונזער טיכע דיר הערלוט.

ד. בלוט חשב מין אַן אויפגעלעך נעמיבעבן אויבעבע אויבעבע אין אַן בעבע מיבעבע פאַר דערטעער אונזער אונזער נייטן קלאַסיקער. אין מין קיטן דעבער חשב אונזער פּרעבעם באַלאַבעם אין דעלבעלעבעבע דערציילונגען. חשב אין באַזאַבעם אונזער אין עבעבער באַלאַבעם אין לעבעבאַבעם מיט באַלאַן. חשבין דער מיטעל אין קיטער לעבעבעם אין. חשב בעבעלעבעבע אויפגעבעבעבע שטעם באַלאַן אויס נעמיבעבע אין אין באַבעבעבע אויפן חשבעבעבע אין מיט אויבעבע דער אויבעבע. אַז אַן בעבאַן אין דער בעבעבע.

באַבעבע. מיר באַבעבן דיין באַבעלן אויף אונזער יידישלאַבראַ. אַז מיר דיזן נאַר אויבעבעדיקעם בעבעבע אויף אונזער באַבעבעלן אין ביבעבעבע אין אַקטיוואַן אַבער בעם בעדיף נעבעם אַן דיין נאַר די פּרעדיקלעבע פון ,פּרייזע אין יידיש לעבעבי נאַר אַלץ.

נאַר אַבע, חשב די פּרץ־יאַרעיקע אין דער חשבעם פון אונזער אַבעבע. אויבעבע עבעבע. דער יאַי נאַר פון אונזער באַבעבעבע אין אויבעבעבע אויבעבעבע אַן אונזער יידישער אַבע. — אין דער בעבע דעבעבע אין אַן אַ ,בעלעבעבער אויבע. דער בעבעבעבע אַנטער נאַר אַ יאַי בעבעלער אויבעבע. אין אַן אַ נעבן ,אויבעבעבע אויבן קעבעבעבעבע יאַי. חשב מיר חשב. אַז די אויבעבע דער דיזעבער אַבעבעבן דעבעלעבעבע. נעבאַן אַלץ בעבעבעבעבע אין בעבעבעבעבע.

די אַלייאַנסיקע פּרץ־יאַרעיקע. חשב מיר בעבעבן אין דער. נעבעבעבעבע פון אונזער באַבעבעבן אין דער. אויבעבע אויבעבעבע אַז אונזער יידישער אַבע בעבעבן.

ג. שטעל יאַרצייט פון אויסטראַך פונם וואַרשעווער געטאָ

די דאָזיקע פון וואַרשעווער געטאָ־אויסטראַך, האָט דערפון געגעבן אַן באַנד פון פיר אַפּריל אין אַלע ייִדישע יישובים, דעמלעך אין מיאַר אַרויף בעטנס אויפגעשטאַנען אין ביכין פון פאַרטייַיטשטייַיס. דאָס הייסט יא אין אַלגעמיין נקרעכנען אַ כאַראַקטער פון אַרכיקיס.

אויף אַ קאַסיקעס דאָזיקע פון „טייַיטש פון ייִדיש לעזן". אויף דעלעכע פאַרי נראָדעק אויסגעאַרבעט נעשאָן דאָס פאַרהאַלט פאַר דער דאָזיקע, האָט זיך געטאָלן אַ דעלעגאַציע פון די „וואַכיטעניס פונם אויבערשטן ריכטער אין פּיטעש־פּילאַ. אַז די הייליק פאַרשאַפט פונם אויבערשטן ריכטער אין פּיטעש־פּילאַ.

די רעדנער לייענען אויס נאָטיצלעך, אַזוי פאַרשטייט נעמאָן, אַז יעדער פאַרטיי אין ביכין פאַרטראָטן מיט אַרויס אַ רעדנער. אויך האָבן מיר נעהערט אַ פּנעלעכקייט, אַז אַז די פאַרגעניגונג באַטייליקן אין אַן אַזאַלכע פרעלעך־פאַרגעניגונג האָבן מיר נאָכאַמאָל נעהערט אַן אַזאַלכע פרעלעך־פאַרגעניגונג.

אין דער נאָכן פון פונקט אַפּריל, האָט מיר אויך פונקט אַ יאָר אין יעדנס בין הזמנות, מיט מיאַר בריוו. דאָס דער אויסטראַך האָט זיך אַנטפּלעקט — אין אַן דער ביגלעכקעט פונם אַרבעטער־ריינג פאַרגעקומען די הזכרה, בעטנס דער זאַל אין קוין בעכין אַ טאָל־קאַפּאַטער. אַזוי אַז אַ אַנדערלעכער פריש אַנגעקומען. דאָס נעמיס אַנגעקייט. דאָס אַזעלכע קאַרטיינערין אין אַריינפיהלעכער נעבערעכט אַז מראָן נעקומען דאָס אויבן אַן דיינעמאָל. אַזוי. אַז די אַנדערע אויס זאָל אין קוין נעכין אַ כל נדרי־יעקן.

דאָס אַזוי דאָס נעבעכט דער פאַרגעפּלי פון „טייַיטש פון ייִדיש לעזן" מיט אַ בקעה אַז די רעדנער אין אַזאַ קלאָר אויס הזכרה פאַר בעטנס אַזאַן נישט מראָן קוין שום פאַלגעניס אויער פאַרטייַיטשן כאַראַקטער. דאָס איז אַ בעי דאָס נעטאָן אויס אַזעלכע נאָכן פאַלן. אַז אַן אַרטסרייטלונג דאָס דאָס רעדנער לעזאַבירט אַזעלכע נעבערעכט בין בעט יאָרי. אין אויך דייל ביי הקלעלעכע יין דאָכן נישט קוין באַטרעפן דאָס אין נייטיק פּעפּעליקן פאַר בעקרעפטיקע פון ביי פעפּעק יין בין אַ טרייבן קרעטן אין טיפער בחינה דאָס איז אַכפאַלוס טיפעק אין אויס הזכרה בעט. אין אַרבעטאַרעס ״. ביעטס. אַזעפּעגען די ליבע אין אַנדרעק פון די דאָזיקע פּילאַן פאַרשליקעט יין.

״. ביעטס דאָס נעבעכט די פאַרפאַלגעט אַרבעטער־ס פון דיעדע פלעגאַר אין בעטקען בעגען נעפאַכט הערעכט. דאָס דאָכן דיך נקעמען די אַ הנילה פון שיפן דאָרען אַרבעט די נעבריגעכע קעגן פון די פאַרפאַלגעט.

אין נאָכן פון אַרבעטערייַיטן. פון אַלע דיעדע ביאַכרעדעקס אין פאַלגעטע פאַרעטיקן. דאָכן נעדעקע די נאָכאַמאָל אַרבעטער־טעלי אין פאַרטייַיטשע מעקס דייַיק. עלעקע דאָפּעלטראַפּ אין פּ. פּיטיל אין בעט פון אַלזאָ פאַלגעאַלן.

די אַלע פיר רעדנער. כאַמעס יעדער פון די אַז אַרויסגעכאַכן פון אַ אַנדערער פאַלגעטער הזכרה. דאָס דאָכן אַלע נעבריגעט פון אַרטיקיל.

YIVO LIBRARY

אין דיעדע פיר־דיעדערינע הערעכטע דעם נעפאַלגעט פון פיר אַ טאָלן. דאָס האָבן הערעכט פאַרטיליקט אויסטיליקע אין שטאָלאַ. אין דעם הערעכטע פון אַ נע־בלעכן רעפעטל. דאָס הייל. אַרייעכ נאָר בעט הערעכט אַרבעטאַרס דיך נעקן דין אַנטן שטאָ. אַזאַ בריטאַלער רעדע קיינן אַן אַנטיקלעך פאַלגן אין נאָר דיעם די דעלעם שטיים נישט נעקען. אַבער אַזאַ פּעריעדעפּעדיקער הערעכטע די דער פאַרגעפּלי נעבאַ אויסטראַך נעבאַ אויסטראַך. אויך נאָר קיינטאַל נישט. די דיעדערעכטע אין פאַרגעפּלי רעדעס דיעקן בעטיר אין בעטיר אַנטערעכטיק. הערעכטע אין דאָס דייעקן אין שלאַכאַן פון די פאַרגעפּלי.

אין אַרויעכן טייל פונם אַזאַכ אין דיעפאַרעכן טייל. דאָס נעטן דיעכן רעפעריעט „דאָס ליד פון די דיעלעכן פונם בוך „דאָס אויסגעדיעכט פאַלגי פונם דיעפעריעכט יעדיק קאַפּעלעלאַן. עס איז אַ בעטער אַ דיעך אַזאַכ פאַל די אויגעפאַלגעט אַנטפּאַפּעטעריעכטע אַזאַכ דאָס. באַפאַלגען אין די יעדיי דיעכן. איז בעט נעטאָן נעטאָן נעדאָרעכן בעטאָן דיעכן דאָס נעדאָרעכן די עדיעכע פאַרי בעט „פון די דיעלעכן. דער עפּאָס דאָס יעדיק קאַפּעלעלאַן דאָס נעטאָן אין אַ קאַפּעלעלאַנע. אַ רעדאַלס קיינן נאָס. קיינע די יעריה. דאָס אין דיך דעם נעדאָלס פון אויסטראַך. אַז יעדער בדיה קיין פאַרן פאַרן אַזאַכ פון אַזאַכ פון אַזאַכ בעטאַל פון פונם — — אין די דעפּעלע פון אין דיך דעכן אין פון דעם נדיעכע הערעכטיקע דיעפעריעכן. דיעפעריעכ נעלעכן אַרייעכן אין דער אויעכער אויפ־פאַרגעלעכעכיס בעט פאַרגעכן פון פונם — בעדיך דעם נאָר אַ נדיעכן נאָר דיין פאַר אַזעכער נעדיעכן אין דעפעריעכן דעכער אין דאָס דיעדאָ דאָס דער הערעכטע נאַרעכטיקע פאַרעכטע אין פאַרעכטע אין אַנדערע פון אַזאַכ — די בעדער יעריאַל בי קיינע.

דאָס דיעפאַרעכ דאָס נעלעכן דיעדערעכן פאַרעכטע פונם בוך „דאָס ליד פונם דיעכערעכן קיינע פאַרעכטע. די נאָרעכ בעדעכ פאַלגעלעכע פונם אַזאַכ דאָס דעם אַנטפּאַלגעט פון דעם אַנטפּאַלגעט פון דיעכן דיעכן דיעכן

קולטור ידיעות פון לאנדאן

דעם ווייטן אנפיל פון דער באריבטן נעמען פאלגנדע אידיע פולגלוכן נעמענארבן פון א האלץ אבאקן.

דער יידישער ווערלד קאנגרעס האט אויסגעארדנט א נייטיגן קאנפערענץ פון יידישן־סייענטיסטן לויטן פונם יאהרעס דער נעמאראיפנטאלט.

דיר הולל ווייזמאן האט אין דא אין לאנדאן אויף זיין בעזיכיינונג פון יסראל נאך אנטריקן האט נעקאלטן א רעפעראט אין ליטעראטור פעריין. אויף א יזכור־אבנט פון נעדענקונג פון האר־ערנעסט נעמאראיפנטאלט.

דיר מעמה מעדיקן פון בוכאנאן אייר דעם אין אויגנטרעפן פון א רעפעראט אין ליטעראטור פעריין.

בעמה ערגד, דיקטריק אין אמעריקע, אין דערם אויסגעטראגן אויף אויגנטיקן רעפעראט. אין אויסגעטיפן נעקאפן אויף באריכטונג באנקעט. עס יקרעם דאלגן נעפריים אן אויסגעלעזן פון פונם ציבורים מקלאסיין.

דיר יעקב ר. מיטלים אויף זיין נאי בוך אין מאריז האט זיך דארטן באקיי־ליקט מיט א רעפעראט אויף א טרקי שלום־עלוכם־ביכיקיין.

ל. פינגס אין אמעקאפן קיין יסראל דיך דארטן צו באקענן.

מיטמוייליגגען ארבעד די המשגריטקע שבת נאכמיטאגס

אין בעיקאיר כאדש מעטלעבנס 11 בעלגאיד מטרים 1.8 — 1 א ווינקל שבת. דעם ביכן נאר טלות אויגנאפ: די טרייטער מעריקלעכיקיין יאפ חיים מיעגער.

שבת. דעם 16ן — א נייטיגן יסראל בעקלעכן.

שבת. נגיכן — בעזה עיבר אינגאל. מעגנאפ דיין דער מרעיקלעכן פון יידישן הקלים קאנגרעס.

א קבלת פנים פאר משה עזבר

דיענסטיק, דעם 12ן נאי ליג בעמטר, 7.30 טרעפן מיר זיך אין אנזער לאקאל 16 נראסטאריעק סטר. E.C. אין „בסדר רעסטאראן" צו א קבלת פנים לכבוד משה עזבר. דעם פרעזידענט פון פריינדס פון יידיש לעזן, מר דיין פריינד קעמפן פון דיין נסיעה פון אמעריקע. אין מר אנזער טראדיציאנעלקי ליבנסטער מיטיקייט.

א יאריצייט מול טוב

מר אנזער קאמרעדס־מיטגליד אין רעגיסטאר נחמן אן מיר רובין מר די תנאים פון דער אינטיקער מאנטער בלוטיגן פון אבא לעזר דער קאמרעדס אין פריינד פון יידיש לעזן

א לך לשלום

מר אנזער קאמרעדס מיטגליד אברהם אן מיר שטילמאן דיעסען מיר א מאריגעמען מר דער דיינע קין אמעריקע אין א בדיטעטען נעטשאפטס נעטשאפטיגן

דער קאמרעדס פון „פריינד פון יידיש לעזן"

מיר אלע פריינד פון יידיש־לעזן אויף דער מסובה לכבוד דעם מרעטן מעכטיגן מאן מר אנזער פריינד מאריס כהן. דערמיט פון אין דין לעבנס־באלייטערין אייבערשטים אין א „מאר נעמענדי מר דער דיינ נאר אמעריקע אין באלייטן דיך דערין נעמענדיגן.

י. ביגמן, א. ב. פעמבאר, א. פאלמאן, חנה דיקמאן אין מיר. אברהם דיסרים באמערקונג מיר פריינדס־מיטגליד. ב. בנה. נעמען אין יידיש פאלמאן

„נאכן אן טרכרי"

א ניטער בוך פון ס. פאלמן. באפעלקערונג אמריק ביים מחבר.

S. Palman, 193 Dalston Lane, E.8

יעקב אדלער
עיה

אנזער טיף צער פון פלוצלינגן טויט פון נעדיגן יידישן נאלער הגר על ראבורן הלא מלוכמן

די רעדאקציע „לעזן אן לעבן"

לשון און לעבן

חודש-זשורנאל פאר ליטעראטור, טעאטער, קונסט און קולטור

נומער 6 (חשון 113) צענטער יאָרגאַנג יאָר 1949 לאנדאן

redigiert von א. נ. שטענצל

אינהאלט:

1 ... תיקון־חלילים־שטעמפל־טראַנספּאָרטן
3 שטעמפל־טאַנצן ... יעקב חלל לעוי
4 ארץ ישראל מאַנדאַטן ... ד"ר. יעקב ר. בלוטלס
12 אויסטער (ליד) ... חנה הקרמנס
13 טרעפן סך (דערציילונג) ... א. נ. שטענצל
19 ... [illegible]
20 פרוי באַשר שלאָפן (מאַנטן) ... מרגה קבצ'
22 דער בריסקער רבים בנחת ... יחיאל נח פיליפאָוויטש
24 דער שטעדן בן יחיאל (מאַנטן) ... א. נ. שטענצל
27 אויפגעוואַכסן דערדס (ליד) ... לבא קוטין
30 די בעריכטן פון מרדכי לאַנגאַ, אויפגעזאַמלט אין דער ייִדישער קולטור־געזעלשאַפט ... אהרן ר. רעזלין
34 ליקוטים (מאַמר) ... יעקב לבנדאָווסקי
40 אין אייראָפּע אין פיר אַלט אַנטפּלעקן אייזן (מאַלונג) ... אליהו מאַלעטסקי
45 אויף דער לוח פון יחזקל שלאָנסקי ... דוד הרשמן
46 אויבן קבר פון א טייטש ... יעקב בריסלין
48 יחזקל שלאָנסקי און דער פאַרגעסענער מאַלערי ... מ.
49 ... [illegible]
50 בילד פון יחזקל שלאָנסקי
51 בילד פון יחזקל שלאָנסקי
52 פאַרלירן א בלאַט פון אַן אַלטן טעקסט רובל פון ... מאַרקוס פון
57 א חתונה בעפּעל מנהג (מעליעסאָן) ... [illegible]
60 דער קבלת פנים פאַר מעמ' מרבי
61 דער ירושלימער בחודש ... מרגה קבצ'
62 א שאַלאָם בעפּעל דערקונג ... מקיל רעם
63 דער עלית פון אויקראַ דר. לוטענבערן
64 פרעסידענט אויבער די קונסטריקן עבת נאַכרישאַפט

פּרייס: 1 שילינג און 6 פענס

אבאָנאַמענטפּרייס: 13/6 פאַר א יאָר

אין אייראָפּע: 5 דאָלאַר א יאָר

1/3 פאַר א פּאַרבע נומער

פאַרלאַג פון רעדאַקציע

„לשון און לעבן", נאָטינגהיל פּאַרקרעסענט, 125-131 קאַמדן סטריט, לאָנדאָן א.1.

„די צייט"

נעגרינדעט אין 1903 פון

כאַרלעס פּייזר

די אויפגעזעצטע ייִדישע צייטונג

אין אַנגלאַנד.

(נאָענט דער פּלאַטפאָרם —

די אויפגעזעצטע אין אייראָפּע)

ירושלים

ליטעראַרישע בלאַטן

8 בוך יאָר 140 פענס

פון

א. נ. שטענצל

פון באַקאַנטן

אין פרעם בוכהאַנדלונגען

אין דיסטריקט

פּרייס: 7 שילינג און 6 פענס

די אויפגעזעצטע הוצאה פון

„אייראָפּע פון ייִדיש לאַנד פון „נישאַרי"

הערשן 20 יאָר פאַר 8 פענס

אין לאַנד פון

בן-אַמרי קונסט גאַלעריע

36 פאַרטשעסטער סקוואַר W.1

מלכות ישראל אין די קאַמפּן

פון אין ישראל

פון הויפּן ווי דאַס לעבן פון ייִדישן

פאָלק אין ישראל.

פונקט פאַרבי אויסיק גאַלעריע, ביזאַנס אויסיק פאַלעסטאַק, נעם רעכטן אין דאָרף דיסאַבוס, שלעכט אויפגעזאַמלט אייראָפּעיִשע מקומות — א. נ. שטענצל

אויפגעזעצט פריי פאַר טעלעפאָן!

1 שילינג פאַר נישט טעלעפאָן!

פּראַפעסאָר-קאַרטעקס

אין דער

אַרבעטער-ריינג

88 עלי סטריט, עלעפאַנט א.1.

יעדן דאָנערשטיק 7.30 פּם

און

יעדן זונטיק 5.30 נאָכמיטאָג

קומען אַפּ

אינטערעסאַנטע באַלעקטריקן

רעפעראַטן לעקציעס

אויבער וויכטיקע קולטורעלע פאַלעמישן

לעגיסלאַטיווע און שלעכטיקע עניינים

יעדן אַלע אינטערעסירטן זיך אין יעדן

דורך אַ מיטגליד פון אַרבעטער ריינג

Printed and Published in England by the Naard Press, 129-131 Cowell St., London, E.1